

Statistiska centralbyrån Statistics Sweden

Barns villkor

Förord

Statistiska centralbyrån (SCB) genomför på uppdrag av Sveriges riksdag från och med 1974 löpande undersökningar av levnadsförhållanden (ULF). Uppgifterna insamlas i huvudsak genom personliga intervjuer med ett urval av Sveriges vuxna befolkning, 16 år och uppåt.

Åren 2001–2003 genomförde SCB i samarbete med Socialforskningsinstitutet (SOFI) vid Stockholms universitet intervjuer med barn i åldrarna 10–18 år om deras levnadsförhållanden (Barn-ULF). Från och med år 2004 genomför SCB dessa undersökningar i egen regi, inom ramen för levnadsförhållandeundersökningen.

I denna rapport ges en statistisk belysning av barns och ungas levnadsförhållanden i fråga om bland annat familjerelationer, boende fritidsvanor, ekonomi och materiella resurser, skolan, välbefinnande och hälsa.

Uppgifterna om barns villkor bygger dels på intervjuer med någon av föräldrarna i den ordinarie ULF-undersökningen, dels på intervjuer med barnen själva.

Rapporten baseras främst på uppgifter som insamlats åren 2002 och 2003. Rapporten har utarbetats av Jessica Persson och Ingrid Sjöberg.

Statistiska centralbyrån i oktober 2005

Berndt Öhman

Eiwor Höglund-Dávila

SCB tackar

Tack vare våra uppgiftslämnare – privatpersoner, företag, myndigheter och organisationer – kan SCB tillhandahålla tillförlitlig och aktuell statistik som tillgodoser samhällets informationsbehov.

Innehåll

A separate text in English is provided at the end of the publication.

Förord	3
Sammanfattning	9
1 Inledning	13
Undersökningen av levnadsförhållanden (ULF).....	13
Rapportens innehåll.....	14
Rapportens disposition.....	15
Läshänvisningar	15
2 Barnens familjer	17
Lever med bägge sina ursprungliga föräldrar	18
Föräldrarna lever inte tillsammans.....	18
Kontakt med den förälder som man inte bor med	21
Föräldrarnas samarbete om barnen.....	23
3 Barnen om familjen	25
Bra överens med mamma och pappa.....	25
Vanligast att prata med mamma om bekymmer	26
Mamma har tid	28
Vanligare att träffa frånlevande mamma.....	28
Föräldrarna vill veta lagom mycket	29
Noga att berätta vart man ska gå och med vem	29
Stora möjligheter att vara med och bestämma hemma	30
4 Barnens boende	33
Barn bor oftast i småhus.....	33
Flertalet bor i en rymlig bostad	34
De allra flesta känner sig trygga i sitt bostadsområde.....	35
Vanligt att känna många i sitt bostadsområde	35
En fjärdedel vill undvika andra ungdomar i området.....	36
Klotter och förstörelse vanligast i storstäderna	36
5 Barnens ekonomi och materiella tillgångar	37
Ekonomi.....	37
De flesta har en ekonomisk buffert.....	37
De flesta har råd att köpa och göra det de vill	38
Hälften av barnen tjänar egna pengar.....	40
Vanligast att få månadspeng	42

Materiella tillgångar	45
Nästan alla barn har ett eget rum	45
Pojkar har TV och dator, flickor CD och mobiltelefon	46
Pojkar har moped och bil, flickor husdjur.....	48
6 Barnen om fritiden	51
Barnens fritidsvanor i ULF-undersökningarna	51
Sport och idrott	51
Majoriteten av barnen idrottar regelbundet på sin fritid.....	51
Idrottsaktiviteterna på en jämn nivå sedan 1980-talet	52
Simhallen mest populär	53
Sång, musik och dans.....	55
Vanligare att flickor sjunger, spelar instrument och dansar	55
Föreningsaktiviteter.....	57
Medlemskap i idrottsförening vanligast	57
Kultur och nöjen	59
Fler flickor än pojkar läser böcker varje dag.....	59
Pojkar följer i högre grad med i nyheterna på TV varje dag	60
Mest populärt att gå på bio och att besöka bibliotek.....	61
Andra aktiviteter	63
Träffa kompisar.....	65
Vanligt att träffa kompisar på fritiden.....	65
Barnens TV-tittande och medverkan i hemarbetet	68
Hälften av barnen tittar på TV 1–2 timmar varje dag.....	68
Flickor hjälper till mer hemma än pojkar	70
Olika hemsysslor.....	72
Läsläsning.....	74
Flickor ägnar mer tid åt läxor än vad pojkar gör.....	74
7 Barnen om skolan och samhället	77
Eleverna om skolan	77
Bra arbetstempo i skolan.....	77
De flesta är nöjda med antalet läxor och prov	77
Dålig arbetsro i klassrummen	78
Flickor ställer högre krav på sig själva.....	78
Eleverna om lärarna.....	80
De flesta får den hjälp de behöver av lärarna.....	80
Knappt en fjärdedel upplever att lärarna ställer höga krav	81
Drygt var tionde elev anser att lärare behandlar dem illa.....	81
Eleverna om otrygghet och mobbning.....	82
De allra flesta elever känner sig trygga i skolan.....	82
Vanligt att ha en nära vän i sin skolklass	82
Yngre elever oftare utsatta för kränkande behandling	83
Mobbning mest utbredd i högstadiet.....	86
Eleverna om sina möjligheter till inflytande	87

Äldre elever har större möjligheter att påverka skolarbetet	87
Yngre elever kan i högre grad påverka skolmiljön	87
Barnen om samhället	89
Större engagemang bland flickor	89
8 Barnen om välbefinnande och hälsa	93
Psykisk hälsa/ohälsa	93
Välbefinnande	93
De allra flesta barn är oftast på gott humör	94
Pojkar är i högre grad nöjda med sig själva	95
Pojkar också nöjdare med sitt utseende	96
Nästan alla har en positiv tilltro till framtiden	97
Nio av tio barn anser sig orka göra mycket	97
Psykisk ohälsa	98
Pojkar har svårare att sitta still och koncentrera sig	99
Flickor är oftare spända och nervösa	99
Vanligare att flickor känner sig ledsna	99
Fler är arga än sura och irriterade	100
Psykosomatiska besvär	102
Huvudvärk vanligast bland äldre flickor	102
Flickor har oftare ont i magen	103
Stress betydligt vanligare bland flickor än bland pojkar	103
De äldre flickorna känner sig tröttast i skolan	104
Fyra av tio barn har minst en gång i veckan svårt att somna	104
Sömnbesvär vanligare i övre tonåren	105
Hälsorelaterade vanor	106
Vanligare att flickor hoppar över frukost och lunch	107
Äldre flickor tänker i större utsträckning på vad de äter	108
De allra flesta barn och ungdomar tränar regelbundet	109
Rökning vanligast bland de äldsta flickorna	109
Alkoholvanor	110
Fakta om statistiken	113
Så görs statistiken	113
Redovisningsgrupper	119
Bilaga Rapportförteckning	129
In English	133
Summary	133

Sammanfattning

I denna rapport ges en statistisk belysning av barns och ungas levnadsvillkor. Levnadsförhållandena beskrivs i ett flertal olika avseenden utifrån intervjuer med föräldrar om barnen (0–18 år) och med barnen själva (10–18 år).

Rapporten innehåller uppgifter om:

- barnens familjer
- barnens boende
- barnens ekonomi och materiella tillgångar
- barnens fritid
- barnens syn på skolan och samhället
- barnens välbefinnande och hälsa

Rapporten ger en beskrivning av villkoren för flickor och pojkar i olika åldrar, i olika delar av landet samt i olika typer av familjer.

Uppgifterna är baserade på de undersökningar av svenska folkets levnadsförhållanden (ULF) som SCB genomför årligen. Tyngdpunkten ligger på undersökningarna åren 2002 och 2003 där barnen själva fått komma tills tals.

Barnens familjer

Tre av fyra barn och ungdomar i åldrarna 0–18 år bor i en familj med sina ursprungliga föräldrar. Detta innebär att 1,5 miljoner av Sveriges 2 miljoner barn och ungdomar i åldrarna 0–18 år bor med båda sina föräldrar, men det innebär samtidigt att 0,5 miljoner barn och ungdomar (27 procent) har separerade föräldrar eller föräldrar som aldrig levt tillsammans. 5 procent bor emellertid växelvis ungefär lika mycket med sin mamma och sin pappa.

Utvecklingen sedan början av 1990-talet fram till 2003-04 har inneburit att andelen barn och ungdomar som bor i en familj med båda sina ursprungliga föräldrar har minskat med cirka 5 procentenheter samtidigt som andelen växelvis boende ökat med 4 procentenheter. Det är en oförändrad andel barn och ungdomar som bor mest med bara den ena föräldern och andelen som lever med en ensamstående förälder respektive med en förälder som bildat ny familj tycks likaledes oförändrad sedan början av 1990-talet.

En av tre barn och ungdomar, vilka inte lever med sina ursprungliga föräldrar, lever i en ombildad familj och två av tre lever med en ensamstående förälder. 18 procent av samtliga barn och ungdomar i åldrarna 0–18 år bor (mest) med mamma och endast 3 procent bor (mest) med pappa.

Barnen om familjen

De allra flesta barn och unga kommer bra överens med sina föräldrar. Fler barn kommer emellertid bra överens med sin mamma (92 procent) än med sin pappa (85 procent). Det är också enligt barnen själva i högre grad mamma än pappa som har tid för dem. Fler vänder sig dessutom till sin mamma om de är bekymrade eller oroar sig för något.

Barnens boende

Det är vanligt att känna många i sitt bostadsområde. Nästan alla barn känner sig också trygga dagtid i bostadsområdet. Yngre, i synnerhet flickor, uppger emellertid i högre grad än äldre att de känner sig otrygga under kvällstid. I åldrarna 10–12 år känner sig 45 procent av flickorna och 36 procent av pojkarna otrygga kvällstid.

Barnens ekonomi och materiella tillgångar

I stort sett alla barn och ungdomar har en egen ekonomi i någon form. Den vanligaste inkomstkällan är vecko-/månadspeng eller barn-/studiebidrag. Men många ungdomar jobbar också. 29 procent av högstadie- och gymnasieeleverna har de senaste 12 månaderna arbetat någon enstaka gång, medan 12 procent har arbetat minst en gång i veckan och 11 procent minst en gång i månaden.

Materiellt sett har dagens 10–18-åringar det mycket gott ställt. 56 procent har egen TV, 34 procent egen dator och 75 procent egen mobiltelefon. Fler pojkar än flickor har emellertid egen TV och dator, medan fler flickor än pojkar har egen mobiltelefon.

Barnen om fritiden

Att på sin fritid ägna sig åt idrott är vanligt. Av 10–18-åringarna uppger 68 procent att de minst en gång i veckan idrottar i någon klubb eller förening. Framför allt de yngre idrottar på fritiden. Sett till föreningsaktiviteter är det både bland pojkar och flickor också vanligast att man är medlem i någon idrottsförening.

Fler flickor än pojkar läser böcker på sin fritid. Drygt 23 procent av flickorna läser böcker varje dag, jämfört med 16 procent av pojkarna.

na. Flickor besöker också i större utsträckning än pojkar bibliotek, teaterföreställningar och konserter.

Många träffar kompisar på fritiden. Drygt 41 procent av pojkarna och 35 procent av flickorna träffar kompisar varje dag. TV- och videotittande är också mycket utbrett bland barnen. Hälften av barnen i åldrarna 10–18 år tittar på TV 1–2 timmar *en vanlig vardag*. Att hjälpa till med hemanvändningen är inte lika vanligt, vanligast är det att hjälpa till 1–2 timmar *varje vecka*.

Barnen om skolan och samhället

Närmare hälften av eleverna i mellanstadiet, högstadiet och gymnasiet ställer höga krav på sig själva när det gäller hur det går i skolan. Andelen ökar emellertid markant med stigande ålder och är allra högst bland flickor i gymnasiet.

En klar majoritet av eleverna, drygt 9 av 10, känner sig trygga i skolan. Olika typer av kränkande behandling förekommer dock. I årskurs 7–9 uppger 28 procent av eleverna att det finns någon i deras klass som är mobbad. I årskurs 4–6 är motsvarande andel 22 procent och i gymnasiet 13 procent.

Att på olika sätt agera för att åstadkomma förändringar eller protestera är vanligare bland flickor än bland pojkar. 51 procent av flickorna uppger att de under de senaste 12 månaderna t.ex. demonstrerat, skrivit insändare eller varit på ett politiskt möte. Motsvarande andel bland pojkarna är 36 procent.

Barnen om välbefinnande och hälsa

De allra flesta barn är oftast på gott humör, är nöjda med sig själva och sitt utseende och tror att de kommer att få det bra i framtiden. En större andel pojkar än flickor, liksom en större andel yngre än äldre, är emellertid nöjda med sig själva och sitt utseende.

Flickor uppger också i högre grad än pojkar att de ofta känner sig ledsna och nervösa. Även psykosomatiska besvär såsom huvudvärk, ont i magen samt att känna sig stressad är vanligare bland flickor än pojkar samt är i flera fall vanligare bland äldre än yngre.

1 Inledning

I denna rapport ges en statistisk belysning av barns och ungas levnadsförhållanden i fråga om bland annat familjerelationer, boende fritidsvanor, ekonomi och materiella resurser, skolan, välbefinnande och hälsa.

Undersökningen av levnadsförhållanden (ULF)

Genom ULF, Undersökningen av levnadsförhållanden, mäter vi och följer utvecklingen av levnadsförhållanden i Sverige. Det huvudsakliga syftet med undersökningen är att belysa välfärdens fördelning mellan olika grupper i befolkningen samt vilka som drabbas av problem av olika slag.

Undersökningen har på uppdrag av Sveriges Riksdag genomförts årligen sedan 1975. Detta gör att vi kan presentera statistik –indikatorer– för olika välfärdsområden i tidsserier som i dag sträcker sig drygt 30 år tillbaka i tiden. Välfärdsområdena, eller välfärdskomponenterna som vi valt att kalla dem, är arbetsmiljö, boende, ekonomi, hälsa, fritid, materiella tillgångar, medborgerliga aktiviteter, sociala relationer, sysselsättning och arbetstider, transporter och kommunikationer, trygghet och säkerhet samt utbildning.

ULF-undersökningen är riksomfattande och avser Sveriges befolkning i åldrarna 16 år och uppåt. Under åren 1975–1979 ingick emellertid endast personer som var 16–74 år gamla och åren 1980–2001 var den övre åldersgränsen 84 år.

Undersökningen är en urvalsundersökning med en årlig urvalsstorlek på cirka 7 500 personer. De som intervjuas skall vara bosatta, dvs. folkbokförda, i Sverige. Uppgifterna samlas främst in i samband med besöksintervjuer. Uppgifterna sammanställs oftast till tvåårsresultat. Tvåårsperiodiciteten har införts för att motverka effekten av den reducering av urvalet som varit nödvändig av ekonomiska skäl.

I varje ULF-årgång ingår ett antal centrala indikatorer från varje välfärdskomponent. Några frågor behöver man ställa årligen för att bilda gängse bakgrundsvariabler, t.ex. familjeförhållanden, regionala indelningar och socioekonomisk grupp. Andra frågor ingår för att ge underlag för en kontinuerlig uppföljning av utvecklingen på

olika områden. Med jämna mellanrum, vart åttonde år, belyses olika välfärdsområden mer ingående.

Föräldrarna om sina barn

I samband med dessa tematiska fördjupningar har föräldrar som intervjuats i ULF även fått frågor om sina barn. Så har t.ex. barns familjsituation, barns fritidsaktiviteter samt barns hälsa kartlagts. Eftersom ULF-undersökningen innehåller uppgifter om vilka personer som ingår i urvalspersonens hushåll, med uppgift om ålder och kön, har det varit möjligt att låta hushållets barn få utgöra redovisningsenhet. För varje barn i urvalet erhålles således uppgifter om familjen och om föräldrarnas villkor. För varje ULF-omgång omfattande två års undersökningar har vi på det sättet fått ett urval om cirka 7 500 barn i åldrarna från omkring noll till och med 18 år, vilka valts genom någon av föräldrarna och där föräldrarna lämnat uppgifter om barnen.

Barnen får själva komma till tals

På initiativ från och i samarbete med Socialforskningsinstitutet (SOFI) vid Stockholms universitet har SCB inom ramen för ULF under åren 2001–2003 även låtit barnen själva komma till tals. Samtliga barn i åldrarna 10–18 år som bor i hushållet får själva svara på frågor om sin situation. Med barn avses då barn till den vuxna urvalspersonen eller dennes make/maka/sambo. Intervjuerna genomförs samtidigt med ordinarie ULF-intervju genom att barnet/barnen får lyssna till färdiginspelade frågor på bandspelare/CD-spelare samt notera sina svar i ett svarshäfte, vilket efter intervjun överlämnas till intervjuaren. Denna del av undersökningen kallas Barn-ULF. De frågor som ställs i Barn-ULF är i första hand sådana frågor som barnen själva är mest lämpade att besvara. Det rör sig om bl.a. situationen i skolan, relationen till kompisar, föräldrar, lärare och andra vuxna.

Svaren på frågorna i Barn-ULF kan sedan kopplas till uppgifter om föräldrar och familjen som de vuxna svarat på, t.ex. föräldrars yrke och utbildning och hur familjen bor.

Sedan år 2004 genomförs Barn-ULF i SCB:s regi.

Rapportens innehåll

I rapporten redovisas dels uppgifter som bygger på intervjuer med vuxna om exempelvis barnens familjer samt uppgifter som karakteriserar det hushåll barnet lever i. Huvuddelen av rapporten är emel-

lertid en redovisning av de uppgifter barnen själva lämnat om fritid och skola, kompisar och familj.

Rapportens disposition

I kapitel 2 återfinns en beskrivning av barnens familjer utifrån intervjuer med föräldrarna. Här redovisas t.ex. hur många barn som lever med bägge sina ursprungliga föräldrar, med en ensamstående förälder samt med en förälder i en ombildad familj.

I kapitel 3 redovisas barnens relationer med övriga i familjen, med utgångspunkt från barnen själva.

Kapitel 4 behandlar kort barnens boende och då särskilt förhållandena i det område barnen bor i.

I kapitel 5 återfinns en beskrivning av barnens ekonomi och materiella resurser.

Kapitel 6 innehåller en redovisning av barnens fritidsvanor, både utifrån uppgifter som barnen lämnat men också utifrån intervjuer med föräldrarna.

I kapitel 5 beskrivs barnens villkor i skolan samt hur barn och unga agerar för att åstadkomma förändringar eller protestera gällande olika företeelser i samhället.

Kapitel 8 behandlar barnens psykiska hälsa/ohälsa, psykosomatiska besvär samt hälsorelaterade vanor.

I kapitlet *Fakta om statistiken* finns en kortfattad teknisk beskrivning av undersökningen (ULF och Barn-ULF) samt en presentation av de bakgrundsvariabler som används i rapporten.

Bilaga Rapportförteckning innehåller en förteckning över samtliga rapporter som utkommit i serien Levnadsförhållanden.

Läshänvisningar

Denna rapport bygger på ett omfattande tabellmaterial om barns villkor som finns att tillgå på SCB:s webbplats (www.scb.se) under "Statistik efter ämne", därefter under "Levnadsförhållanden" och "Undersökningarna av levnadsförhållanden (ULF)". Under "Publikationer" återfinns tillhörande tabeller.

2 Barnens familjer

Tre av fyra barn och ungdomar i åldrarna 0–18 år (73 procent) bor i en familj med sina ursprungliga föräldrar. Detta innebär att 1,5 miljoner av Sveriges 2 miljoner barn och ungdomar i åldrarna 0–18 år bor med båda sina föräldrar, men det innebär samtidigt att cirka 500 000 barn (27 procent) har separerade föräldrar eller föräldrar som aldrig levit tillsammans. 5 procent bor emellertid växelvis ungefär lika mycket med sin mamma och sin pappa.

Utvecklingen sedan början 1990-talet fram till 2003-04 har inneburit att andelen barn och ungdomar som bor i en familj med båda sina ursprungliga föräldrar har minskat med cirka 5 procentenheter samtidigt som andelen växelvis boende ökat med 4 procentenheter. Det är en oförändrad andel barn och ungdomar som bor mest med bara den ena föräldern och andelen som lever med en ensamstående förälder respektive med en förälder som bildat ny familj tycks likaledes oförändrad sedan början av 1990-talet.

Tabell 2.1
Barnens familjer

Samtliga barn 0–18 år. Situationen 2003-04 samt jämförelse med 1992-93. Antal och procent

Lever...	Samtliga barn 0–18 år		
	Antal	Procent	Förändring
i en familj med sina ursprungliga föräldrar	1 491 000	73	-5 *
växelvis lika mycket med båda	104 000	5	4 *
med ensamstående mamma	252 000	12	-1
med ensamstående pappa	41 000	2	0
med mamma i en ombildad familj	117 000	6	1
med pappa i en ombildad familj	21 000	1	0

Källa: ULF

* signifikant förändring

För flickor och pojkar ter sig situationen likartad. Det är lika vanligt att flickor bor med mamman som att pojkar gör det och även för pojkarnas del är det fortfarande bara i ett fall av sju som det är pappan som man bor tillsammans med huvuddelen av tiden.

Tabell 2.2**Familjesituation**

Pojkar och flickor 0–18 år. Situationen 2003-04 samt jämförelse med 1992-93. Procent

Lever...	Pojkar 0–18 år		Flickor 0–18 år	
	Procent	Förändring	Procent	Förändring
i en familj med sina ursprungliga föräldrar	73	-6 *	73	-4 *
växelsvis lika mycket med båda	6	5 *	5	4 *
med ensamstående mamma	12	0	13	-2
med ensamstående pappa	2	0	2	1
med mamma i en ombildad familj	6	1	6	0
med pappa i en ombildad familj	1	0	1	0

Källa: ULF

* signifikant förändring

Lever med bägge sina ursprungliga föräldrar

73 procent av samtliga barn lever således i en familj med båda sina ursprungliga föräldrar, men det är stora skillnader mellan små barn och de äldre tonåringarna. I späda ålder (0–2 år) lever drygt 90 procent av barnen med sina ursprungliga föräldrar, men endast cirka 60 procent av de äldre tonåringarna. Ju äldre barnet är desto vanligare är det att de ursprungliga föräldrarna inte lever samman. Det är också bland de något äldre barnen som allt färre lever med båda sina föräldrar. Bland de yngsta har det inte skett några förändringar under den studerade perioden (1992–2004).

Splittrade familjer är vanligare bland barn i arbetarhushåll och lägre tjänstemannahushåll än bland barn i övriga hushåll. Endast lite drygt 60 procent av barn i arbetar- och lägre tjänstemannahushåll lever med båda sina föräldrar jämfört med 80 procent i övriga hushåll.

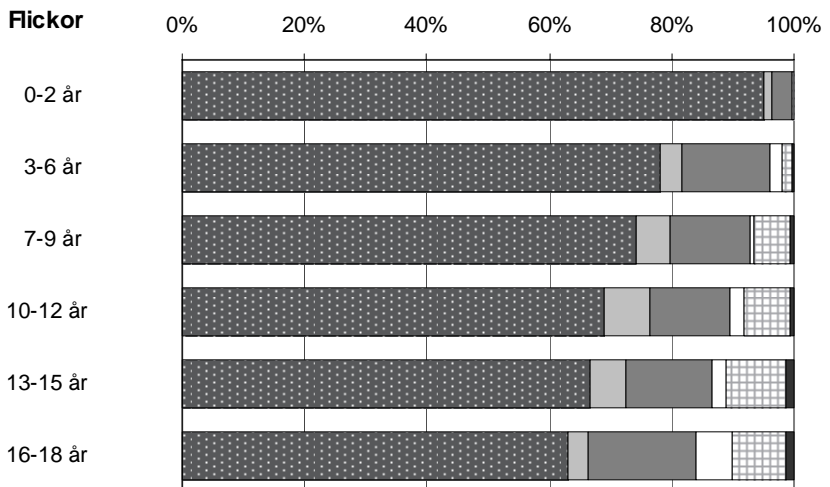
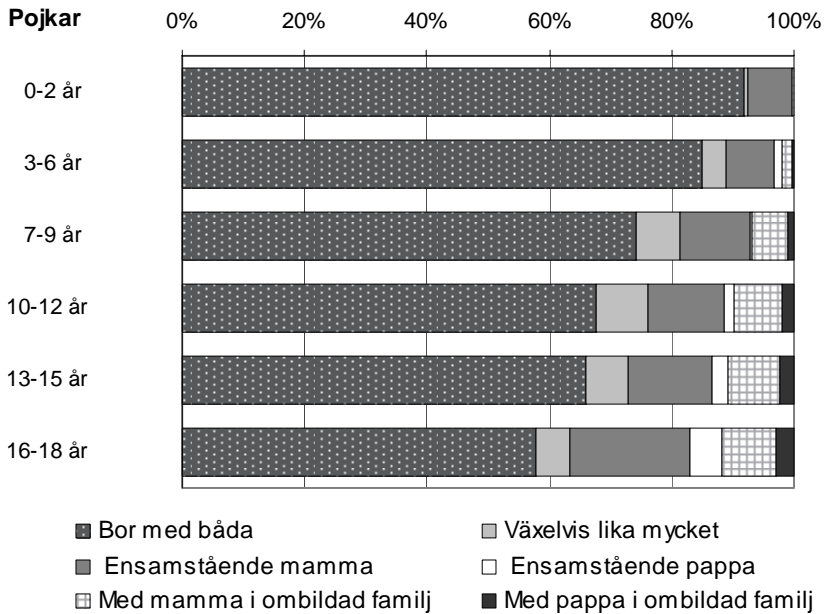
Föräldrarna lever inte tillsammans

Lever med ensamstående förälder

54 procent av de barn som inte lever i en familj med bägge sina ursprungliga föräldrar lever med en ensamstående förälder, vilken oftast är mamman (46 procent). Endast 7 procent av barnen lever med en ensamstående far och det är inga skillnader därvidlag mellan flickor och pojkar.

Diagram 2.1 Familjesituation 2003-04

Pojkar och flickor i olika åldrar 0–18 år. Procent

Källa: ULF

Lever i ombildad familj

25 procent av de barn som inte lever i en familj med bägge sina ursprungliga föräldrar lever med en av sina föräldrar i en ombildad familj, varav 5 av 6 med mamman och 1 av 6 med pappan. Att leva med en av sina föräldrar i en ombildad familj förekommer framför allt bland barn i skolåldern.

Bor växelvis lika mycket hos mamma som hos pappa

Det blir allt vanligare att barnen efter en separation mellan föräldrarna bor växelvis ungefär lika mycket hos mamman som hos pappan. 1984-85 var det endast 1 av 100 barn med separerade föräldrar som gjorde det, 1992-93 var det 4 av 100 och 2003-04 bodde vart femte barn (20 procent) växelvis ungefär lika mycket hos båda efter separationen. Det stora flertalet växelvis boende barnen (81 procent) bor en vecka åt gången hos respektive förälder.

För ytterligare 13 procent av de barn, som inte lever i en familj med bägge sina ursprungliga föräldrar, uppger den intervjuade föräldern att barnet tidigare under någon period efter separationen bott växelvis ungefär lika mycket hos båda. Detta tycks vara något vanligare i nu ombildade familjer, men grupperna är små och osäkerheten i skattningarna stor.

Tabell 2.3

Familjesituation efter separation

Pojkar och flickor 0–18 år. Åren 2003-04 och 1992-93. Procent

	Pojkar		Flickor	
	2003-04	1992-93	2003-04	1992-93
bor växelvis lika mycket med båda	21	5	18	3
bor med ensamstående förälder	52	68	56	67
bor i ombildad familj	26	26	24	28
bor med mamma	65	79	70	86
- ensamstående mamma	44	57	48	62
- mamma i ombildad familj	21	21	22	24
bor med pappa	12	15	10	10
- ensamstående pappa	7	11	8	6
- pappa i ombildad familj	5	5	2	4

Källa: ULF

* signifikant förändring

Växelvis boende har ökat i flertalet grupper av barn och tycks nu vara vanligast bland de yngre skolbarnen – vart fjärde barn i åldrarna 7–12 år som inte bor i en familj med båda föräldrarna bor

växelvís lika mycket med båda föräldrarna. Att bo med ensamstående mamma är vanligare bland de yngsta (0–6 år) än bland äldre barn och att bo med pappa (som ensamstående far eller i ombildad familj) är vanligare bland tonåringar än bland yngre.

Ensamstående förälder vanligare i storstadsområden

Två av tre barn som inte bor i en familj med båda sina föräldrar bor med en ensamstående förälder och ett av tre barn bor med den ena av sina föräldrar i en ombildad familj. Detta gäller i landet som helhet men i olika delar av landet ser det annorlunda ut. I storstadsområden är det förhållandevis ännu vanligare att ha ensamstående förälder och mindre vanligt att leva i ombildad familj. Tre av fyra lever där med ensamstående förälder och endast en av fyra i ombildad familj. I storstadsområden tycks det också vara något ovanligare att det är pappan man bor med.

En jämförelse mellan barn i arbetarhushåll och barn i tjänstemannahushåll (framförallt tjänstemän på mellannivå eller högre) visar att växelvis boende inte är lika vanligt i arbetarhushåll medan däremot att bo med en ensamstående förälder är vanligare bland barn i arbetarhushåll.

Kontakt med den förälder som man inte bor med

I mitten av 1980-talet hade vart femte barn som levde med bara den ena av sina föräldrar ingen kontakt alls och 30 procent hade sällan kontakt (mer sällan än varannan helg) med den andre föräldern.¹ Betydelsen av kontakt mellan barn och föräldrar (även den förälder som man inte bor med) har under många år betonats i olika sammanhang. Med införandet av familjesamtal i samband med separationer och skilsmässor har målsättningen också varit att förbättra möjligheterna till kontakt mellan barnet och dess båda föräldrar. Införandet av gemensam vårdnad som huvudregel är ett annat försök att främja att båda föräldrarna fortsätter att vara föräldrar även efter en separation. Resultat från början av 1990-talet tydde också på att situationen förändrats. Andelen barn som träffade den "frånlevande" föräldern åtminstone någon gång i veckan hade ökat och andelen som helt saknade kontakt med den andre föräldern hade minskat. Resultat från 2000-talets inledande år (2002–03) visar att allt färre barn helt saknar kontakt med den frånlevande föräl-

¹ Barn och deras familjer 1992–93, rapport 89 i serien Levnadsförhållanden, SCB 1995

dern, men visar ingen förbättring med avseende på den andel barn som har täta kontakter med den frånlevande föräldern.

Åren 2002-03 har 26 procent av barnen kontakt minst någon gång i veckan med den förälder de inte bodde med. Ytterligare 26 procent träffar den andre föräldern åtminstone varannan vecka och 36 procent har endast liten kontakt med den andre föräldern (mer sällan än varannan vecka). 13 procent har inte någon kontakt alls med den frånlevande föräldern vilket ändå är ytterligare en minskning med 5 procentenheter jämfört med situationen 10 år tidigare.

Yngre barn har tätare kontakter med den frånlevande föräldern

De yngsta barnen har tätare kontakter med den frånlevande föräldern än vad äldre barn har. Skillnaderna mellan yngre och äldre barn har dessutom ökat under den senaste tioårsperioden genom att det bland yngre barn finns alltför många som träffar den frånlevande föräldern minst någon gång i veckan.

Tabell 2.4

Kontakt med den frånlevande föräldern

Pojkar och flickor 0–18 år med frånlevande föräldrar. År 2002-03. Procent

	Varje vecka		Varje månad eller mer sällan		Ingen kontakt	
	Pojkar	Flickor	Pojkar	Flickor	Pojkar	Flickor
Ensamstående förälder	32	34	35	31	7	9
Ombildad familj	18	12	45	51	10	7
Ensamstående mamma	30	32	37	31	8	10
Ensamstående pappa	44	41	24	35	3	0
Ombildad familj med mamma	17	12	46	49	11	8
Ombildad familj med pappa	22	6	38	74	3	0
Tidigare växelvis boende	40	35	20	25	2	1
Aldrig växelvis boende	25	24	41	40	9	9
Samtliga	26	26	36	36	13	12

Källa: ULF

Familjesituationens betydelse för kontakten med den frånlevande föräldern

Barns kontakt med den förälder som man inte bor tillsammans med varierar också med hur den aktuella familjesituationen ser ut. Barn med en ensamstående förälder har tätare kontakter med den andre föräldern än barn i ombildade familjer har. Barn som tidigare bott växelvis lika mycket med båda har tätare kontakter med den nu frånlevande föräldern än de som aldrig gjort det.

Mest kontakt med den frånlevande föräldern tycks det fåtal barn ha som bor med ensamstående pappa. Närmare hälften av dem träffar den andra föräldern, dvs. mamman, varje vecka.

Föräldrarnas samarbete om barnen

Ett fungerande samarbete mellan föräldrarna även när de inte lever tillsammans är en förutsättning för en nära och god kontakt mellan barn och frånlevande förälder. Det är viktigt att båda föräldrarna är delaktiga i och ansvariga för barnets uppfostran och utveckling.²

När särlevande föräldrar tillfrågas om hur de samarbetar och hur väl de kommer överens tycks de flesta barn ha föräldrar som kommer väl överens och många har också föräldrar med förhållandevis täta kontakter sinsemellan för att diskutera frågor som rör barnet. Allra bäst fungerar samarbetet om de barn som bor växelvis lika mycket hos båda. Sämst tycks kontakten mellan barnets ursprungliga föräldrar fungera för de barn som lever med någon av sina föräldrar i en ombildad familj.

Tabell 2.5

Föräldrarnas samarbete om barnen

Pojkar och flickor 7–18 år. År 2002-03. Procent

	Föräldrarna kommer bra överens		Föräldrarna diskuterar frågor som rör barnet varje vecka	
	Pojkar	Flickor	Pojkar	Flickor
Bor växelvis lika mycket med båda föräldrarna	75	77	71	72
Bor med ensamstående föräldrar	61	63	35	35
Bor i ombildad familj	60	58	22	19

Källa: ULF

² Gemensam vårdnad – vad innebär det? Socialstyrelsen 2003

3 Barnen om familjen

Bra överens med mamma och pappa

De allra flesta barn kommer bra överens med sina föräldrar. Fler barn kommer emellertid bra överens med sin mamma än med sin pappa. 92 procent av pojkarna och 91 procent av flickorna i 10–18-års åldern anser sig komma bra ("mycket bra" eller "ganska bra") överens med sin mamma. Motsvarande andelar när det gäller att komma bra överens med sin pappa är för pojkar 86 procent och för flickor 83 procent.

Bland pojkarna finns inga tydliga skillnader sett till olika åldrar. Bland flickorna tycks yngre i högre grad än äldre komma bra överens med sina föräldrar, i synnerhet gäller det relationen till pappan.

Barn som bor hos mamma uppger i större utsträckning att de kommer bra överens med mamma än med pappa och barn som bor hos pappa uppger i högre grad att de kommer bra överens med pappa än med mamma.

Tabell 3.1
Hur kommer du och din mamma/pappa överens?

Pojkar och flickor 10–18 år. År 2002-03. Procent

	Bra överens med mamma ¹		Bra överens med pappa ¹	
	Pojkar	Flickor	Pojkar	Flickor
Samtliga	92	91	86	83
<i>Åldersgrupper</i>				
10–12 år	93	91	87	87
13–15 år	92	93	87	83
16–18 år	91	88	85	79
<i>Familj</i>				
Bor med båda föräldrar	93	93	92	89
Bor med mamma	92	88	69	66
Bor med pappa	83	80	91	90

Källa: Barn-ULF

1) Bra överens: har svarat "mycket bra" eller "ganska bra" överens

Svårare att komma överens med mammas och pappas sambo

Bland barn i ombildade familjer kommer fler överens med sin mammas sambo/man än med sin pappas sambo/fru. 41 procent av barnen kommer mycket eller ganska bra överens med sin mammas sambo eller man. Motsvarande andel när det gäller pappas sambo eller fru är 31 procent. Inga tydliga köns- eller åldersskillnader märks här.

Vanligast att prata med mamma om bekymmer

På frågan "Om du är bekymrad eller oroar dig för något, vem eller vilka brukar du då prata med?" är det allra vanligaste svaret "mamma". 82 procent av pojkarna och 85 procent av flickorna har svarat att man vänder sig till mamma när man har problem. Att prata med pappa är inte lika vanligt. Bland pojkarna är det 65 procent som uppger att man pratar med sin pappa om bekymmer. Motsvarande andel bland flickorna är ännu lägre, 52 procent.

Av barnen som har äldre eller yngre syskon pratar 30 procent om problem med äldre syskon och 8 procent vänder sig till sina yngre syskon. I båda fallen är andelen större bland flickor än bland pojkar.

Att prata med en kompis om problem och bekymmer är också vanligare bland flickor än bland pojkar. Av flickorna vänder sig hela 81 procent till en tjejkompis och 26 procent till en killkompis. Bland pojkarna är det 49 procent som pratar med en killkompis och 22 procent som pratar med en tjejkompis.

16 procent av barnen anger att de pratar om problem med sina lärare. Här är andelen ungefär lika stor bland pojkar som bland flickor. Att vända sig till skolsköterska eller kurator är dock dubbelt så vanligt bland flickor som bland pojkar, 11 respektive 5 procent.

3 procent av pojkarna och 0,5 procent av flickorna uppger att de inte har någon att prata med om bekymmer.

Först föräldrarna sedan kompisarna

Att vända sig till sina föräldrar när man har problem sker i högre grad i yngre åldrar. Med stigande ålder minskar särskilt andelen flickor som väljer att prata med sin pappa. Även när det gäller att prata med lärare är det betydligt vanligare bland yngre. Att vända sig till kompisar, i synnerhet kompisar av motsatt kön, sker i betydligt större utsträckning i högre åldrar.

Tabell 3.2**Om du är bekymrad eller oroar dig för något, vem eller vilka brukar du då prata med?**

Pojkar och flickor 10–18 år. År 2002-03. Procent

	Pojkar	Flickor	Samtliga
Mamma	82	85	84
Pappa	65	52	59
Äldre syskon	28	32	30
Yngre syskon	6	11	8
Släkting	13	15	14
Tjejkompis	22	81	51
Killkompis	49	26	38
Pojkvän/flickvän	13	21	17
Förälder till en kompis	3	4	4
Lärare	17	16	16
Skolsköterska eller kurator	5	11	8
Någon annan	6	6	6
Ingen	3	0,5	2

Källa: Barn-ULF

Tabell 3.3**Om du är bekymrad eller oroar dig för något, vem eller vilka brukar du då prata med?**

Pojkar och flickor i olika åldrar 10–18 år. År 2002-03. Procent

	Pojkar			Flickor		
	10-12 år	13-15 år	16-18 år	10-12 år	13-15 år	16-18 år
Mamma	93	83	69	94	83	78
Pappa	79	61	52	68	47	40
Äldre syskon	28	24	34	32	34	31
Yngre syskon	7	4	6	7	10	16
Släkting	13	17	10	14	15	16
Tjejkompis	8	20	42	69	86	90
Killkompis	35	47	68	8	26	46
Pojkvän/flickvän	6	10	25	9	17	38
Förälder till en kompis	3	2	3	4	3	6
Lärare	27	14	8	21	14	12
Skolsköterska eller kurator	5	7	5	11	12	10
Någon annan	8	7	3	8	6	5
Ingen	1	5	4	0,4	0,6	0,5

Källa: Barn-ULF

Mamma har tid

Barn och unga i åldrarna 10–18 år upplever i större utsträckning att mamma än pappa har tid om de vill prata eller göra något. 92 procent upplever att mamma har tid och 77 procent att pappa har tid. Inga tydliga skillnader finns mellan pojkar och flickor.

Tabell 3.4

Brukar din mamma/pappa ha tid för dig om du vill att ni ska prata eller göra något?

Pojkar och flickor i olika åldrar 10–18 år. År 2002-03. Procent

	Mamma har tid för mig ¹		Pappa har tid för mig ¹	
	Pojkar	Flickor	Pojkar	Flickor
Samtliga	92	91	76	77
<i>Åldersgrupper</i>				
10–12 år	93	91	75	80
13–15 år	92	93	78	77
16–18 år	91	88	75	74
<i>Familj</i>				
Bor med båda föräldrar	93	93	82	83
Bor med mamma	92	88	56	57
Bor med pappa	83	80	90	94

Källa: Barn-ULF

1) Har tid för mig: har svarat "alltid tid för mig" eller "ofta tid för mig"

Vanligare att träffa frånlevande mamma

38 procent av pojkarna och 45 procent av flickorna som bor hos sin mamma träffar sin pappa mer sällan än varannan vecka. Av barn som bor hos sin pappa är det 27 procent av pojkarna och 15 procent av flickorna som träffar sin mamma mer sällan än varannan vecka (se också kapitel 2 Barnens familjer).

Tabell 3.5

Hur ofta träffar du din mamma/pappa (som du ej bor med)?

Pojkar och flickor 10–18 år. År 2002-03. Procent

	Träffar mamma man ej bor med		Träffar pappa man ej bor med	
	Pojkar	Flickor	Pojkar	Flickor
Varje vecka	26	33	22	24
Varannan vecka	47	52	40	31
Mer sällan	27	15	38	45

Källa: Barn-ULF

Föräldrarna vill veta lagom mycket

På frågan "Tycker du att man hemma hos dig vill veta för mycket, lagom eller för lite om vad du gör?" svarar de allra flesta barn (82 procent) "lagom". Inga skillnader finns här mellan flickor och pojkar. Sett till olika åldersgrupper är de allra yngsta mest nöjda. Bland 10–12-åringarna är det 90 procent som anser att nivån är lagom jämfört med 80 procent bland 13–15-åringarna och 77 procent bland 16–18-åringarna.

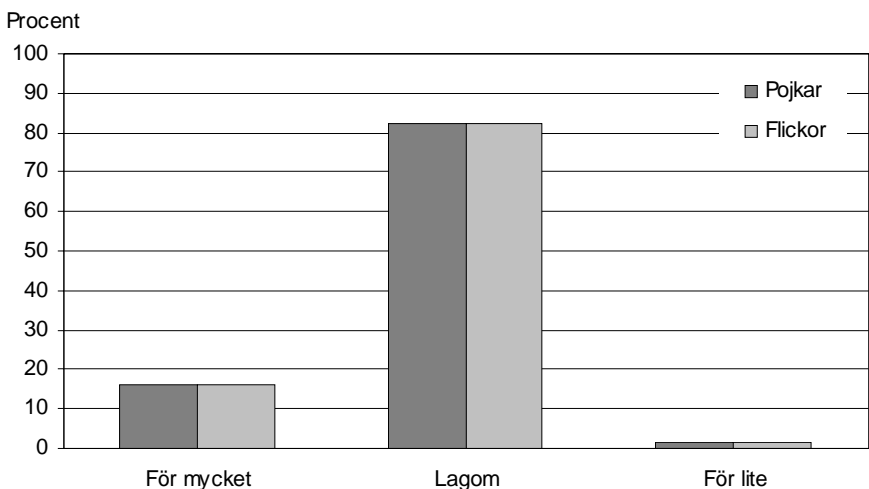
16 procent av flickorna och pojkarna upplever att föräldrarna vill veta "för mycket" om vad de gör. Här ökar andelarna på samma sätt markant med stigande ålder. I åldersgruppen 10–12 år anser 8 procent att föräldrarna vill veta för mycket. Bland 16–18-åringarna är motsvarande andel 21 procent.

Knappt 2 procent av barnen upplever att föräldrarna vill veta "för lite" om vad de gör.

Diagram 3.1

Tycker du att man hemma hos dig vill veta för mycket, lagom eller för lite om vad du gör?

Pojkar och flickor 10–18 år. År 2002-03. Procent

Källa: Barn-ULF

Noga att berätta vart man ska gå och med vem

På frågan "Hur noga är det hemma hos dig med att berätta vart du går och vem du ska vara tillsammans med när du går ut?" har 38 procent svarat "mycket noga" och 46 procent svarat "ganska noga".

En större andel flickor än pojkar, 45 procent mot 32 procent, har svarat att det är "mycket noga" att berätta vart man går och med vem

man ska vara tillsammans med. En jämförelse mellan olika åldersgrupper visar också att fler yngre än äldre uppger att det är noga att berätta om vad de gör och med vem de umgås.

Tabell 3.6

Hur noga är det hemma hos dig med att berätta vart du går och vem du ska vara tillsammans med när du går ut?

Pojkar och flickor 10–18 år. År 2002-03. Procent

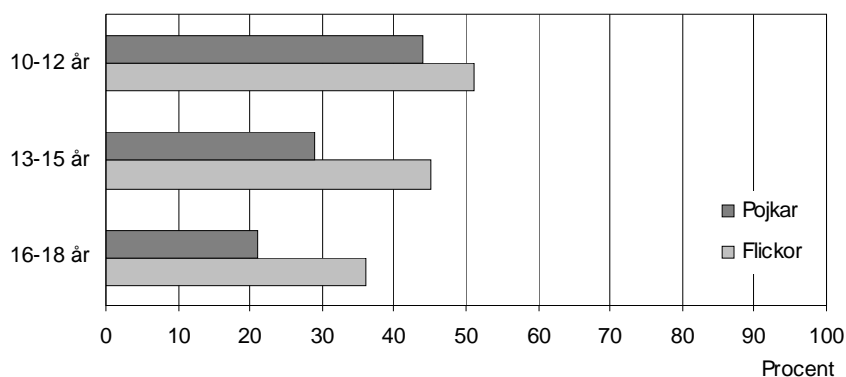
	Pojkar	Flickor	Samtliga
Mycket noga	32	45	38
Ganska noga	48	45	46
Inte så noga	17	10	14
Inte noga alls	3	1	2

Källa: Barn-ULF

Diagram 3.2

Har svarat "Mycket noga" på frågan "Hur noga är det hemma hos dig med att berätta vart du går och vem du ska vara tillsammans med när du går ut?"

Pojkar och flickor i olika åldrar 10–18 år. År 2002-03. Procent

Källa: Barn-ULF

Stora möjligheter att vara med och bestämma hemma

En klar majoritet av alla barn i åldrarna 10–18 år upplever att de får vara med och bestämma hemma om saker som gäller dem själva som t.ex. vilken tid man ska komma hem på kvällen eller vad man ska hjälpa till med. 34 procent har svarat att dom "alltid" får vara med och bestämma och 53 procent att dom "ofta" får vara med och bestämma.

Inga skillnader finns mellan pojkar och flickor. Däremot finns tydliga åldersdifferenser. Med stigande ålder ökar andelen som upplever att dom får vara med och bestämma.

Tabell 3.7

När det bestäms något här hemma som gäller dig, t.ex. vilken tid du ska komma hem på kvällen eller vad du ska hjälpa till med, får du vara med och bestämma om det då?

Pojkar och flickor 10–18 år. År 2002-03. Procent

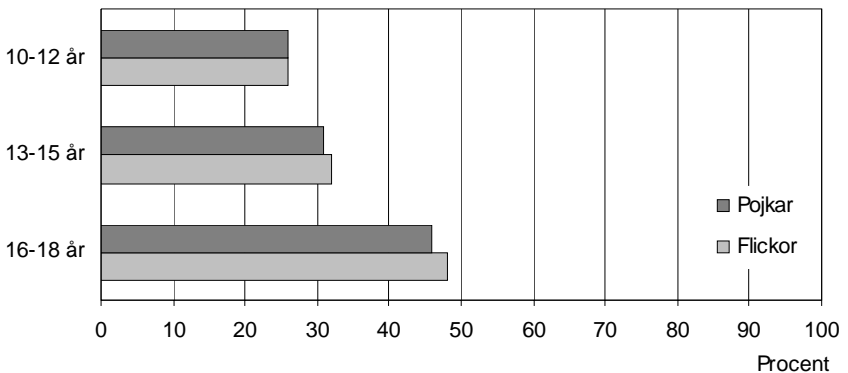
	Pojkar	Flickor	Samtliga
Ja, alltid	34	35	34
Ja, ofta	52	53	53
Nej, inte så ofta	12	11	11
Nej, aldrig	2	2	2

Källa: Barn-ULF

Diagram 3.3

Har svarat "Ja, alltid" på frågan "När det bestäms något här hemma som gäller dig, t.ex. vilken tid du ska komma hem på kvällen eller vad du ska hjälpa till med, får du vara med och bestämma om det då?"

Pojkar och flickor i olika åldrar 10–18 år. År 2002-03. Procent

Källa: Barn-ULF

Barnens syn på familjen i olika befolkningsgrupper

Indelningen i andra befolkningsgrupper efter t.ex. familjetyp, region, hushållets socioekonomiska tillhörighet samt ekonomiska situation visar på relativt små skillnader. Redovisningen efter föräldrarnas födelseland visar emellertid att föräldrar födda utomlands i större utsträckning har tid för barnen.

4 Barnens boende

Barn bor oftast i småhus

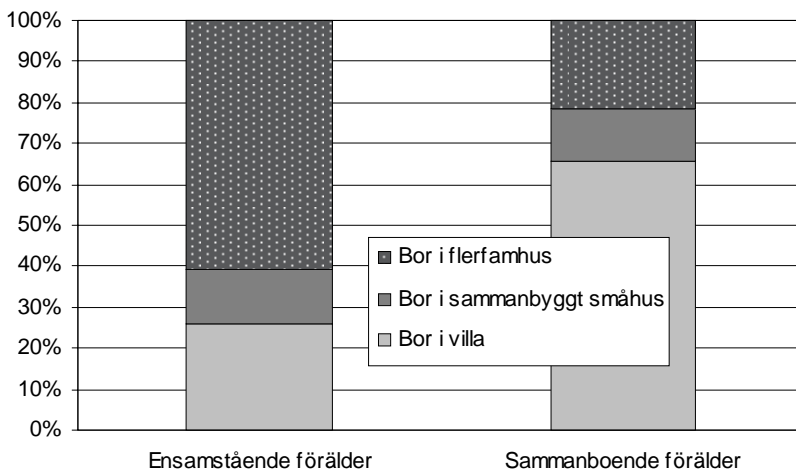
Bostadsområden som domineras av olika typer av hus innebär oftast olika boendemiljöer. De som bor i småhus har ofta tillgång till större utrymmen, egen tomt, nära till grönområden och möjlighet till vissa friluftaktiviteter. Småhusboende kan också medföra nackdelar i form av sämre service, sämre kollektivtrafik och långa restider.

Småhusbebyggelse förekommer mest i glesbygd och mindre kommuner medan flerfamiljshus dominerar i större städer.

71 procent av barnen i åldrarna 0–18 år bor i villa eller radhus, varav 58 procent i villa, de övriga (13 procent) i radhus eller kedjehus. Tre av tio barn bor i flerfamiljshus. Det är framförallt barn med ensamstående föräldrar samt barn med utlandsfödda föräldrar som bor i flerfamiljshus. I dessa grupper bor cirka 60 procent i flerfamiljshus.

Diagram 4.1 Typ av bostad

Procent av barn (0–18 år) med sammanboende resp. ensamstående föräldrar. År 2002-04.

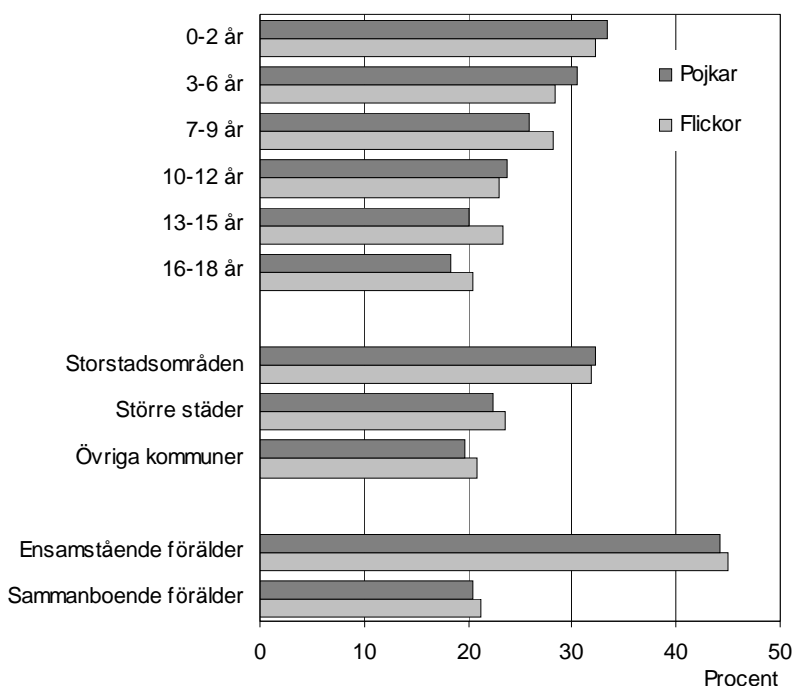
Källa: ULF

Flertalet bor i en rymlig bostad

Ungefär hälften av barnen bor i en bostad som är rymlig nog för att alla i hushållet skall kunna ha ett eget rum (utöver kök och vardagsrum), men 47 procent av barnen gör inte det. Om man i stället räknar med att sammanboende föräldrar delar rum blir det 25 procent av barnen vars bostad inte har tillräckligt många rum för att alla barn skall kunna ha eget rum om kök och vardagsrum räknas bort (trångbodda enligt norm 3). Trångboddhet är vanligare i yngre åldrar än bland äldre barn, bland barn som bor i storstadsområden jämfört med glesare bebyggda kommuner samt bland barn i arbetarhushåll jämfört med barn i tjänstemannahushåll. Allra vanligast är trångboddhet bland barn med utlandsfödda föräldrar och bland barn i hushåll med låg inkomst.

Diagram 4.2
Trångboddhet

Procent av barn i olika grupper vars familj är trångbodd. År 2002-04.

Källa: ULF

De allra flesta känner sig trygga i sitt bostadsområde

97 procent av alla barn och ungdomar i åldrarna 10–18 år uppger att de dagtid känner sig trygga i sitt bostadsområde. Inga tydliga skillnader finns mellan könen eller mellan olika åldersgrupper.

Flickor känner sig kvällstid mer otrygga än pojkar

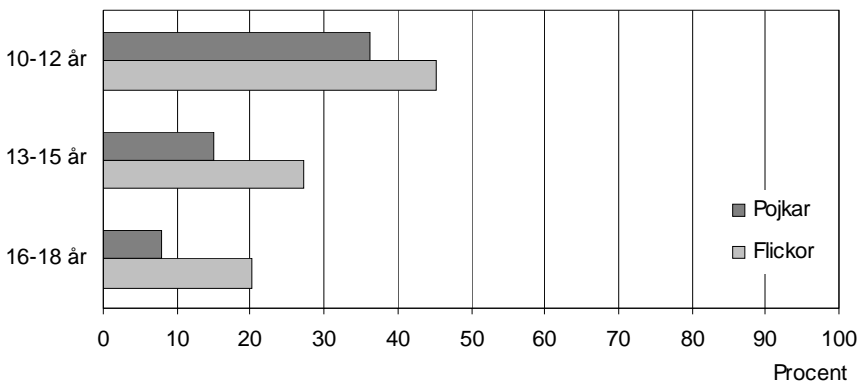
En något lägre andel känner sig emellertid trygga kvällstid i sitt bostadsområde. 26 procent av 10–18-åringarna svarar att de inte känner sig trygga kvällstid. Här finns också markanta skillnader mellan pojkar och flickor och mellan olika åldrar. Flickor känner sig i betydligt högre grad otrygga – 32 procent av flickorna jämfört med 20 procent av pojkarna har svarat att de känner sig otrygga i sitt bostadsområde kvällstid. Sett till olika åldersgrupper känner sig yngre också i större utsträckning än äldre otrygga.

Den regionala indelningen visar att det är vanligare att känna sig otrygg kvällstid i storstadsområden än i glesare befolkade delar av landet.

Diagram 4.3

Känner sig inte trygg i sitt bostadsområde kvällstid

Pojkar och flickor i olika åldrar 10–18 år. År 2002-03. Procent

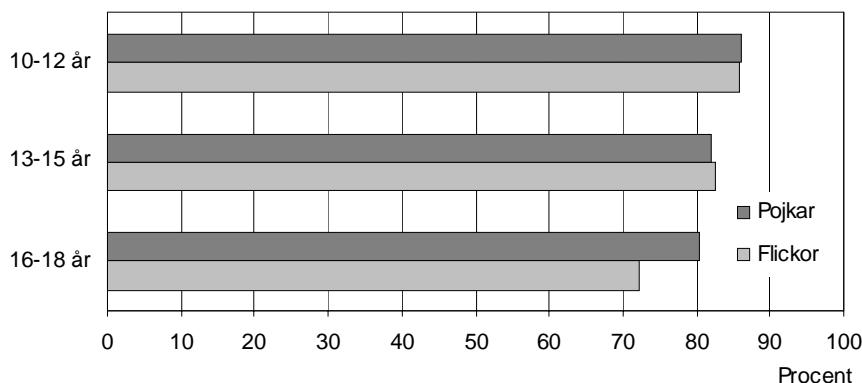
Källa: Barn-ULF

Vanligt att känna många i sitt bostadsområde

En klar majoritet, 82 procent av alla barn, anger att de känner många i sitt bostadsområde. Skillnaderna mellan pojkar och flickor är små totalt sett, men ökar i den äldsta åldersgruppen. Fler pojkar än flickor i åldrarna 16–18 år uppger att de känner många i sitt bostadsområde.

Diagram 4.4**Känner många som bor i bostadsområdet**

Pojkar och flickor i olika åldrar 10–18 år. År 2002-03. Procent

Källa: Barn-ULF

En fjärdedel vill undvika andra ungdomar i området

24 procent av 10–18-åringarna uppger att det finns ungdomar i bostadsområdet som de vill undvika. Inga tydliga skillnader finns här mellan könen eller mellan olika åldrar.

En något högre andel flickor än pojkar uppger emellertid att det finns vuxna som de vill undvika i bostadsområdet. Andelarna är här 18 procent bland flickorna och 13 procent bland pojkarna.

Klotter och förstörelse vanligast i storstäderna

17 procent av barnen och ungdomarna anger att det finns klotter och förstörelse i bostadsområdet. Redovisningen efter olika befolkningsgrupper ger här störst skillnader mellan olika regioner. Klotter och förstörelse är betydligt vanligare i storstadsområden (24 procent) än i större städer (16 procent) och i övriga kommuner (11 procent).

5 Barnens ekonomi och materiella tillgångar

Ekonomi

De flesta har en ekonomisk buffert

Ett sätt att mäta de ungas ekonomiska situation är att fråga om deras ekonomiska buffert, vilket i Barn-ULF görs med frågan ”Om du plötsligt skulle behöva 100 kronor till i morgon, t.ex. för att gå på bio, skulle du kunna skaffa det då?”

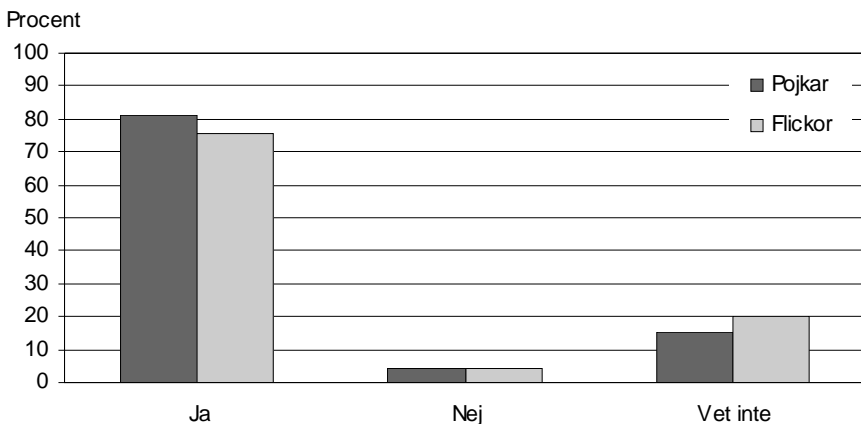
81 procent av pojkarna i åldrarna 10–18 år svarar att de kan skaffa 100 kronor till dagen därpå. Bland flickorna i samma åldrar är andelen något lägre, 76 procent. 4 procent av samtliga barn och ungdomar kan inte skaffa 100 kronor med kort varsel. 20 procent av flickorna och 15 procent av pojkarna har dessutom svarat ”vet inte” på denna fråga.

Klassificeras de som svarat ”nej” eller ”vet inte” som att de inte har någon ekonomisk buffert blir andelen hela 24 procent bland flickorna och 19 procent bland pojkarna.

Diagram 5.1

Kan du skaffa 100 kr till imorgon?

Pojkar och flickor 10–18 år. År 2002-03. Procent

Källa: Barn-ULF

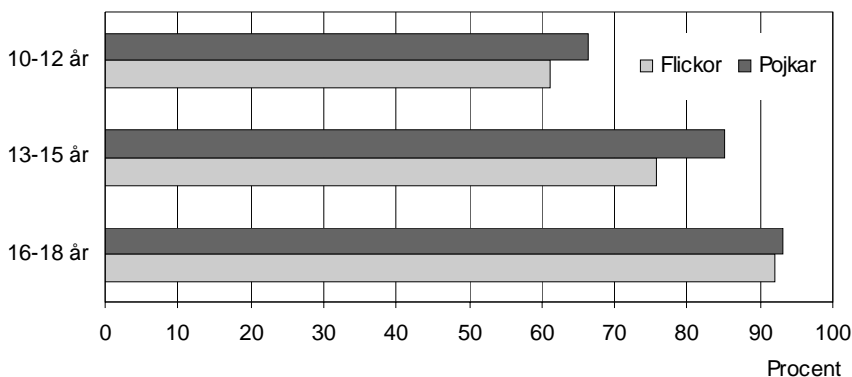
Bättre ekonomisk buffert i högre åldrar

Åldersvariationen när det gäller ekonomisk buffert är stor. Äldre ungdomar har i betydligt högre grad möjlighet att skaffa 100 kronor med kort varsel.

Diagram 5.2

Kan du skaffa 100 kr till imorgon?

Pojkar och flickor i olika åldrar 10–18 år. År 2002-03. Procent

Källa: Barn-ULF

De flesta har råd att köpa och göra det de vill

För att få en bild av barns och ungas upplevda ekonomiska situation i jämförelse med andra jämnårigas ekonomiska förutsättningar ställs frågorna:

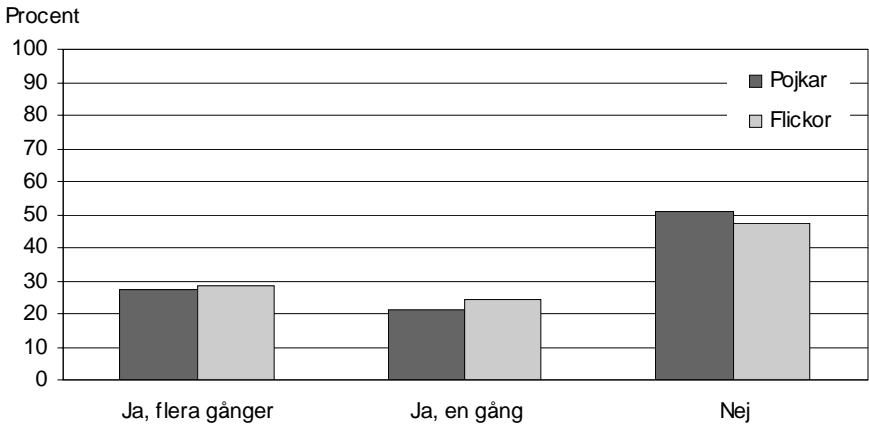
- ”Har det hänt att du inte kunnat köpa något som du vill ha, och som många andra i din ålder har, för att du inte haft råd? Tänk på hur det har varit under det senaste halvåret.”
- ”Har det hänt att du inte kunnat följa med dina kompisar på något för att du inte haft råd? Tänk på hur det har varit under det senaste halvåret.”

28 procent av 10–18-åringarna uppger att det under det senaste halvåret inträffat ”flera gånger” att de inte haft råd att köpa något som jämnåriga kompisar har. 23 procent anger att det inträffat ”en gång”. Resterande närmare 50 procent har svarat ”nej” på frågan, dvs. har inte avstått från att köpa något som man vill pga. man inte haft råd.

Fler flickor än pojkar uppger att de inte haft råd att köpa något de vill ha. Bland pojkarna är det i störst utsträckning 10–12-åringarna som upplever att de inte haft råd att köpa något de vill ha. Bland flickor finns inte samma åldersvariation.

Diagram 5.3**Inte haft råd att köpa något som man vill ha det senaste halvåret**

Pojkar och flickor 10–18 år. År 2002-03. Procent

Källa: Barn-ULF

På frågan om det hänt att man inte kunnat följa med sina kompisar på något för att man inte haft råd svarar 16 procent "ja, flera gånger", 18 procent "ja, en gång" och 63 procent "nej". Utöver detta uppger närmare 4 procent att man inte brukar vara tillsammans med kompisar.

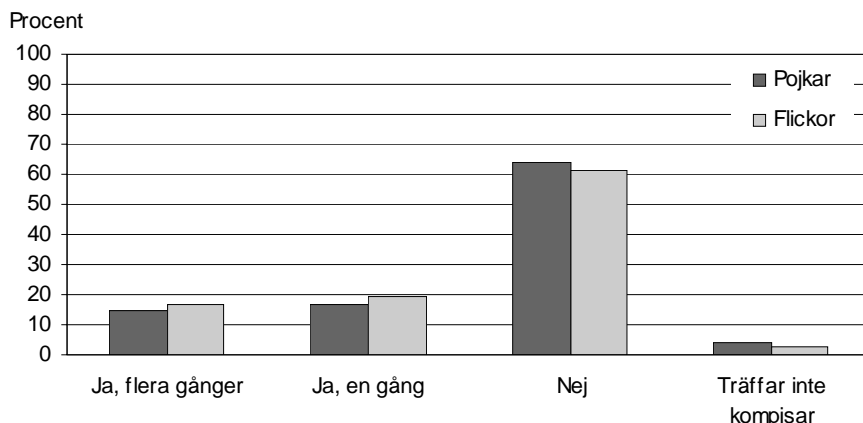
Andelen barn och ungdomar som uppger att det hänt flera gånger att man inte haft råd att följa med sina kompisar ökar med stigande ålder, 11 procent bland 10–12-åringarna mot 20 procent bland 16–18-åringarna. Variationen mellan olika åldrar är störst bland flickorna.

Ekonomiska möjligheter i olika befolkningsgrupper

Att avstå från att köpa något som man vill ha eller från att följa med på olika tillställningar pga. ekonomiska begränsningar är vanligare bland barn som bor med en ensamstående förälder, liksom i arbetarhushåll och i hushåll som har svårt att klara sina löpande utgifter. I dessa grupper är det också en lägre andel som har möjlighet att skaffa 100 kr med kort varsel.

Diagram 5.4**Inte haft råd att följa med på något det senaste halvåret**

Pojkar och flickor 10–18 år. År 2002-03. Procent

Källa: Barn-ULF

Hälften av barnen tjänar egna pengar

På frågan "Hur ofta har du arbetat för att tjäna pengar under de senaste tolv månaderna?" – en fråga som ställs till barn i årskurs 7–9 och gymnasiet – svarar hälften att de arbetat för att tjäna egna pengar.

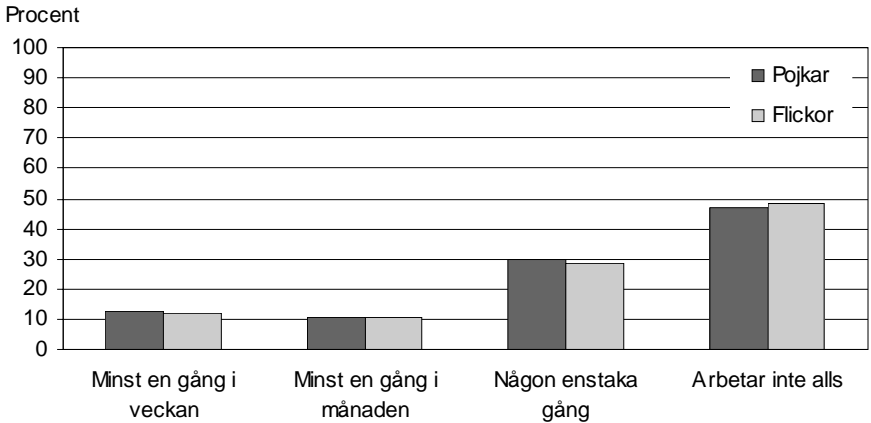
29 procent har arbetat någon enstaka gång, medan 12 procent har arbetat minst en gång i veckan och 11 procent minst en gång i månaden. Inga skillnader finns här mellan könen. Andelen som arbetat för att tjäna egna pengar ökar emellertid i högre åldrar. I årskurs 7–9 svarar 46 procent att de arbetat de senaste 12 månaderna jämfört med 60 procent av gymnasieungdomarna.

En majoritet av gymnasieungdomarna sommarjobbar

67 procent av ungdomarna i gymnasiet sommarjobbar, dvs. svarade i undersökningarna åren 2002 och 2003 att de hade ett sommarjobb i somras. I högstadiet var denna andel betydligt lägre, 22 procent. Stora skillnader framkommer också mellan könen bland högstadieungdomarna, en nästan dubbelt så hög andel bland pojkar som bland flickor sommarjobbar, 29 procent jämfört med 15 procent. I gymnasiet framträder inga skillnader mellan pojkar och flickor.

Diagram 5.5**Hur ofta har du arbetat för att tjäna pengar under de senaste tolv månaderna?**

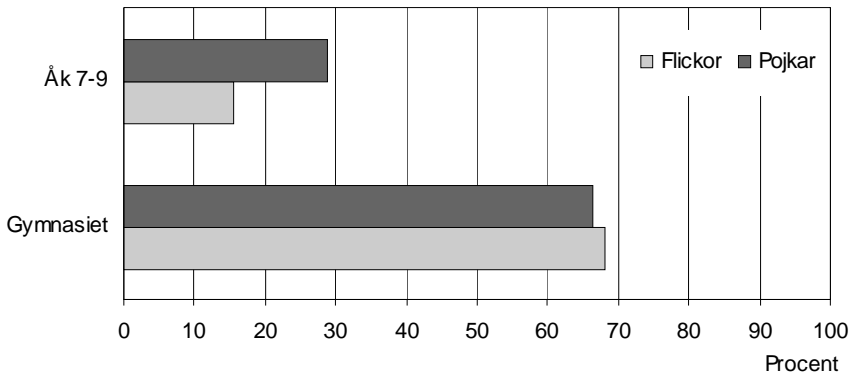
Pojkar och flickor (åk 7–9 och gymnasiet). År 2002-03. Procent

Källa: Barn-ULF

Diagram 5.6**Sommarjobbade i somras**

Pojkar och flickor i åk 7–9 och gymnasiet. År 2002-03. Procent

Källa: Barn-ULF

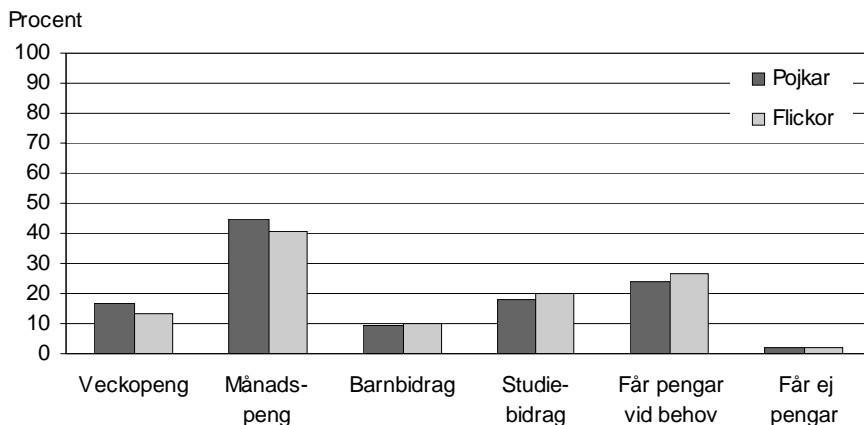
Vanligast att få månadspeng

De allra flesta barn och ungdomar får pengar hemma i form av veckopeng, månadspeng, barnbidrag eller studiebidrag eller en kombination av dessa inkomstkällor. En fjärdedel av 10–18-åringarna svarar också att de får pengar när de behöver.

Diagram 5.7

Inkomster (vecko-/månadspeng, barn-/studiebidrag etc.)

Pojkar och flickor 10–18 år. År 2002-03. Procent

Källa: Barn-ULF

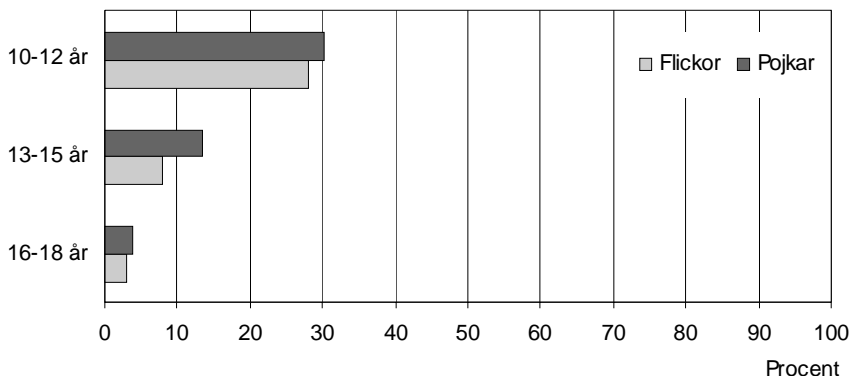
Veckopeng

Att få veckopeng är vanligast bland de allra yngsta. 29 procent av 10–12-åringarna svarar att de får veckopeng jämfört med 11 procent av 13–15-åringarna och 4 procent av 16–18-åringarna.

Diagram 5.8

Veckopeng

Pojkar och flickor i olika åldrar 10–18 år. År 2002-03. Procent

Källa: Barn-ULF

Bland barn som får veckopeng, i huvudsak 10–12-åringar, är det vanligast att få ett belopp mellan 20 och 39 kronor i veckopeng.

Tabell 5.1**Hur mycket i veckopeng (kronor)?**

Pojkar och flickor 10–18 år. År 2002-03. Procent

	Pojkar	Flickor	Samtliga
0–19 kr	7	2	5
20–39 kr	45	50	47
40–59 kr	28	30	29
60 kr eller mer	20	18	19

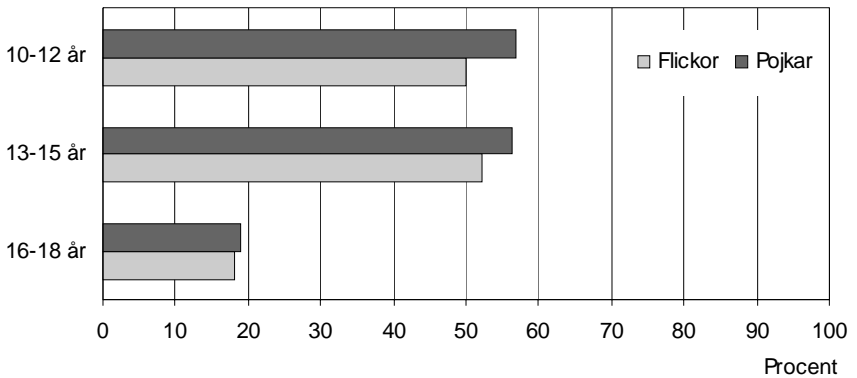
Källa: Barn-ULF

Månadspeng

45 procent av pojkarna och 41 procent av flickorna i åldrarna mellan 10 och 18 år svarar att de får månadspeng. Att få månadspeng är vanligast i åldrarna mellan 10 och 15 år. 19 procent av 16–18-åringarna svarar att de får månadspeng jämfört med omkring 54 procent av 10–12-åringarna och 13–15-åringarna.

Diagram 5.9**Månadspeng**

Pojkar och flickor i olika åldrar 10–18 år. År 2002-03. Procent

Källa: Barn-ULF

När det gäller månadspeng är det vanligast att få ett belopp mellan 100 och 199 kronor.

Tabell 5.2

Hur mycket i månadspeng (kronor)?

Pojkar och flickor 10–18 år. År 2002-03. Procent

	Pojkar	Flickor	Samtliga
0–99 kr	4	4	4
100–199 kr	45	40	43
200–299 kr	25	26	26
300–399 kr	12	9	11
400–499 kr	5	7	6
500 kr eller mer	9	14	11

Källa: Barn-ULF

Barnbidrag och Studiebidrag

- Allmänt barnbidrag betalas ut för barn från och med månaden efter den månad då barnet fötts till och med det kvartal då barnet fyller 16 år.
- Det ekonomiska stöd som ges till yngre studerande i gymnasial utbildning kallas studiebidrag. Studiebidrag lämnas tidigast från och med kvartalet efter 16-årsdagen och längst till och med vårterminen då man fyllt 20 år. Studiebidraget betalas ut till föräldrarna till dess man fyllt 18 år.

Närmare 10 procent av pojkarna och flickorna uppger att de själva får barnbidraget hemma. Sett till olika åldersgrupper svarar 18 procent av 13–15-åringarna att de får barnbidraget, jämfört med omkring 2 procent av 10–12-åringarna. Även 8 procent av 16–18-åringarna svarar att de själva får barnbidraget. Inga betydande skillnader finns här mellan pojkar och flickor.

I åldrarna 16–18 år uppger 58 procent av pojkarna och 66 procent av flickorna att de själva får studiebidraget.

En fjärdedel får pengar vid behov

24 procent av pojkarna i åldrarna mellan 10 och 18 år och 27 procent av flickorna i samma åldrar svarar att de får pengar hemma när de behöver. Här framgår emellertid inte om barnen också har andra inkomstkällor i form av t.ex. veckopeng, månadspeng, barnbidrag eller studiebidrag.

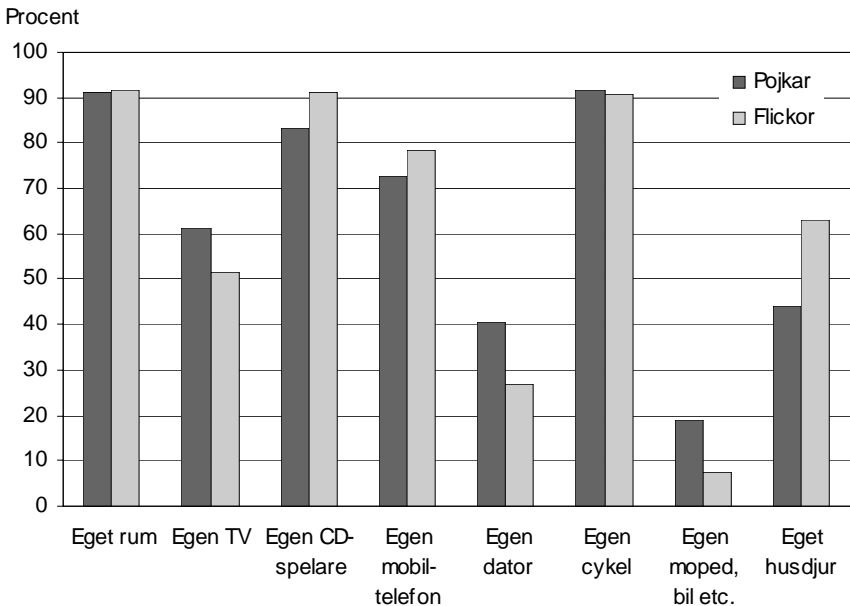
Materiella tillgångar

I undersökningarna åren 2002 och 2003 tillfrågades barnen om följande materiella tillgångar: egen TV, CD-spelare, mobiltelefon, dator, cykel och moped/motorcykel/EPA-traktor eller bil. Därutöver ställdes frågor om eget rum och eget husdjur. I frågan trycktes det speciellt på att det skall vara *egna saker*, alltså inte hushållets.

Diagram 5.10

Egna materiella tillgångar

Pojkar och flickor 10–18 år. År 2002-03. Procent

Källa: Barn-ULF

Nästan alla barn har ett eget rum

Drygt 9 av 10 barn och ungdomar i åldrarna mellan 10 och 18 år har ett eget rum. Inga tydliga skillnader finns mellan pojkar och flickor. Med stigande ålder ökar andelen med ett eget rum. Eget rum är vanligare bland barn som bor med sammanboende föräldrar än bland barn som bor med en ensamstående förälder. Barn med någon svenskfödd förälder har också i något större utsträckning ett eget rum jämfört med barn med någon utrikesfödd förälder. Eget rum är dessutom något vanligare i glesare befolkade delar av landet än i storstadsområden. I mindre tätbefolkade delar av landet är det också vanligare med småhus, vilket kan förklara att det är en större andel som har tillgång till eget rum.

Pojkar har TV och dator, flickor CD och mobiltelefon

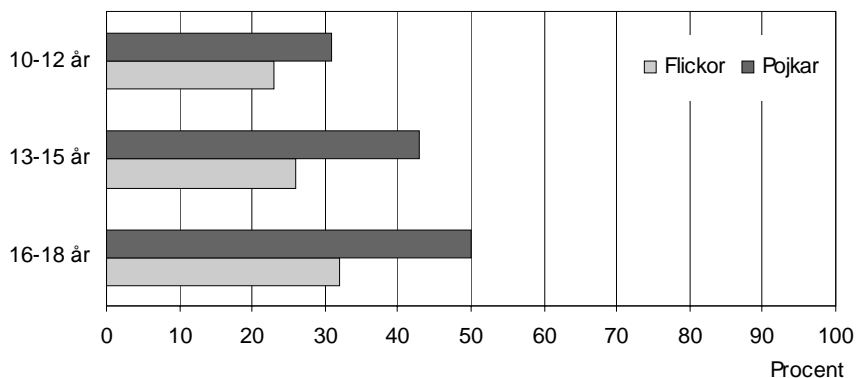
Många barn och ungdomar har flera egna elektroniska produkter. Vissa skillnader mellan pojkar och flickor uppträder emellertid vid en genomgång av tillgång till egen TV, CD-spelare, mobiltelefon och dator.

61 procent av alla pojkar i 10–18-års åldern har en egen TV mot 51 procent av flickorna i samma åldrar. Motsvarande andelar när det gäller egen dator är 41 procent bland pojkarna och 27 procent bland flickorna. Andelarna stiger också med åldern. Bland 16–18-åriga pojkar har hela 72 procent egen TV och 50 procent egen dator. För flickorna är andelarna i samma åldersgrupp 65 procent egen TV respektive 32 procent egen dator.

Diagram 5.11

Egen dator

Pojkar och flickor i olika åldrar 10–18 år. År 2002-03. Procent

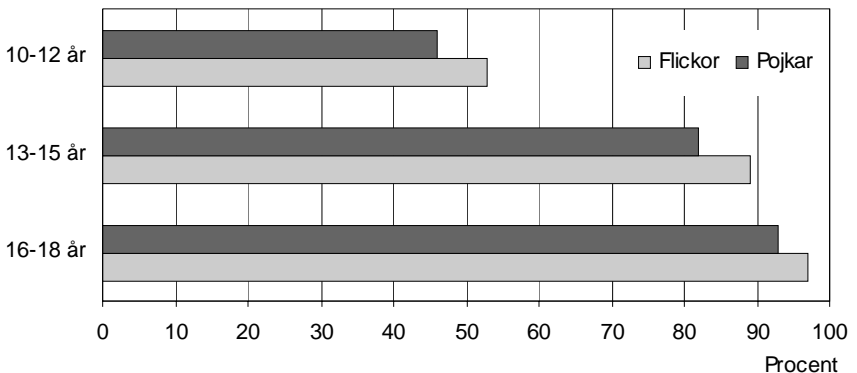

Källa: Barn-ULF

Att ha en egen CD-spelare är istället något vanligare bland flickor än bland pojkar, 91 mot 83 procent. Även att ha en egen mobiltelefon är något vanligare bland flickor än pojkar, 78 jämfört med 73 procent. Beträffande mobiltelefon återfinns emellertid såväl bland flickor som bland pojkar stora skillnader mellan olika åldersgrupper. 49 procent av alla 10–12-åringar har en egen mobiltelefon mot 85 procent av 13–15-åringarna och 95 procent av 16–18-åringarna.

Diagram 5.12 Egen mobiltelefon

Pojkar och flickor i olika åldrar 10–18 år. År 2002-03. Procent

Källa: Barn-ULF

Elektroniska produkter i olika befolkningsgrupper

Sett till olika familjetyper tycks olika typer av elektroniska produkter vara något vanligare bland barn med sammanboende föräldrar. Undantaget är CD-spelare och mobiltelefon – barn som bor med en ensamstående förälder eller med en av sina föräldrar i en ombildad familj har i större utsträckning en egen mobiltelefon, liksom CD-spelare, än barn som bor med sammanboende föräldrar. Barn och ungdomar som inte har några syskon har också i större utsträckning tillgång till egen TV, CD-spelare, mobiltelefon och dator än barn med ett eller flera syskon.

När det gäller föräldrarnas födelse land (urikesfödda eller födda i Sverige) framkommer inga tydliga skillnader beträffande om barnen har dessa olika elektroniska produkter, förutom det svårtolkade resultatet att egen CD-spelare tycks vara vanligare bland barn med svenskfödda föräldrar.

Vissa svårtolkade resultat framkommer också då vi ser till föräldrarnas utbildning, socioekonomiska tillhörighet samt ekonomiska situation. Att ha en egen TV är vanligare i arbetarhushåll samt i hushåll där fadern eller modern enbart har förgymnasial utbildning. Hushållets ekonomiska situation, dvs. huruvida hushållet klarar sina löpande utgifter, har inte någon inverkan på barnens tillgång till egen TV och mobiltelefon. För CD-spelare och egen dator märks emellertid sådana tendenser, barn i hushåll som klarar sina löpande utgifter samt i hushåll med en högre disponibel inkomst har i större utsträckning dessa elektroniska produkter. Att barnen har en egen dator är också vanligare i tjänstemannahushåll än i arbetarhushåll.

Den regionala indelningen visar att egen mobiltelefon samt egen dator är vanligast i storstadsområden, medan barn i något mer glesbefolkade delar av landet (större städer och övriga kommuner) i något större utsträckning har en egen CD-spelare.

Pojkar har moped och bil, flickor husdjur

Drygt 90 procent av alla barn och ungdomar i åldrarna 10–18 år har en egen cykel. Skillnaden mellan pojkar och flickor är liten. Att barnen har en egen cykel är emellertid vanligare i yngre åldrar, bland barn med sammanboende föräldrar, bland barn i tjänstemannahushåll och i hushåll som klarar sina löpande utgifter. Barn och ungdomar i glesare befolkade delar av landet har också i större utsträckning en egen cykel än barn i storstadsområden.

När det gäller tillgång till egen moped, motorcykel, EPA-traktor eller bil återfinns stora skillnader mellan pojkar och flickor. Mer än dubbelt så stor andel av pojkarna jämfört med flickorna har något av dessa åkdon, 19 procent mot 8 procent. Bland pojkar i åldern 16–18 år är andelen hela 36 procent. Bland pojkarna är ägande av moped, motorcykel, bil etc. vanligast i arbetarhushåll och utanför storstadsområden.

Drygt hälften av 10–18-åringarna har ett eget husdjur. Andelen är här betydligt större bland flickor än pojkar, 63 procent jämfört med 44 procent. När det gäller husdjur återfinns särskilt markanta skillnader sett till föräldrarnas födelseland – barn med utrikesfödda föräldrar har i betydligt mindre uträkning husdjur.

Tabell 5.3

Materiella tillgångar

Pojkar och flickor 10–18 år. År 2002-03. Procent

	Andel som har egen...							
	TV		CD-spelare		Mobiltelefon		Dator	
	Pojke	Flicka	Pojke	Flicka	Pojke	Flicka	Pojke	Flicka
Samtliga	61	51	83	91	73	78	41	27
<i>Åldersgrupper</i>								
10-12 år	49	40	76	87	46	53	31	23
13-15 år	64	51	84	92	82	89	43	26
16-18 år	72	65	91	94	93	97	50	32
<i>Familj</i>								
Ensamstående förälder	64	56	74	86	81	85	41	27
Sammanboende föräldrar	60	50	86	93	70	76	41	27
<i>Barnet ingår i</i>								
Arbetarhushåll	68	56	83	90	77	80	35	25
Tjänstemanna-hushåll	58	47	85	92	71	78	44	30
<i>Hush.ekonomin</i>								
Svårt att klara löpande utgifter	64	50	78	85	75	78	37	23
Klarar löpande utgifter	60	52	85	93	72	79	41	28
<i>Barnet bor i</i>								
Storstadsområde	59	50	78	88	74	82	47	28
Större stad	62	57	85	93	75	79	40	28
Övrig kommun	63	46	86	92	69	74	35	24

Källa: Barn-ULF

Tabell 5.4

Materiella tillgångar forts.

Pojkar och flickor 10–18 år. År 2002-03. Procent

	Andel som har eget/egen...							
	Rum		Cykel		Moped/bil		Husdjur	
	Pojke	Flicka	Pojke	Flicka	Pojke	Flicka	Pojke	Flicka
Samtliga	91	92	92	91	19	7	44	63
<i>Åldersgrupper</i>								
10-12 år	87	89	96	96	4	1	52	65
13-15 år	92	93	93	90	20	6	42	63
16-18 år	96	94	84	85	36	16	37	60
<i>Familj</i>								
Ensamstående förälder	87	88	83	85	17	6	45	62
Sammanboende föräldrar	93	93	94	92	19	7	44	63
<i>Barnet ingår i</i>								
Arbetarhushåll	87	87	86	84	22	5	44	66
Tjänstemanna-hushåll	95	95	94	94	16	7	44	61
<i>Hush.ekonomin</i>								
Svårt att klara löpande utgifter	84	86	84	80	18	8	45	65
Klarar löpande utgifter	93	94	94	94	19	7	44	62
<i>Barnet bor i</i>								
Storstadsområde	87	85	89	85	11	5	45	57
Större stad	92	94	92	91	21	8	41	63
Övrig kommun	95	96	94	96	23	8	46	68

Källa: Barn-ULF

6 Barnen om fritiden

Barnens fritidsvanor i ULF-undersökningarna

Kartläggningen av barnens fritid bygger dels på intervjuer med barn och ungdomar i åldrarna 10–18 år, dels på intervjuer med föräldrar i den ordinarie ULF-undersökningen angående deras barns (i åldrarna 7–15 år) fritidsvanor. Undersökningen där barnen och ungdomarna får komma till tals avser åren 2002 och 2003 (benämns Barn-ULF), medan intervjuerna med föräldrarna avser åren 1982-83, 1990-91 samt 1999 (benämns ULF).

Sport och idrott

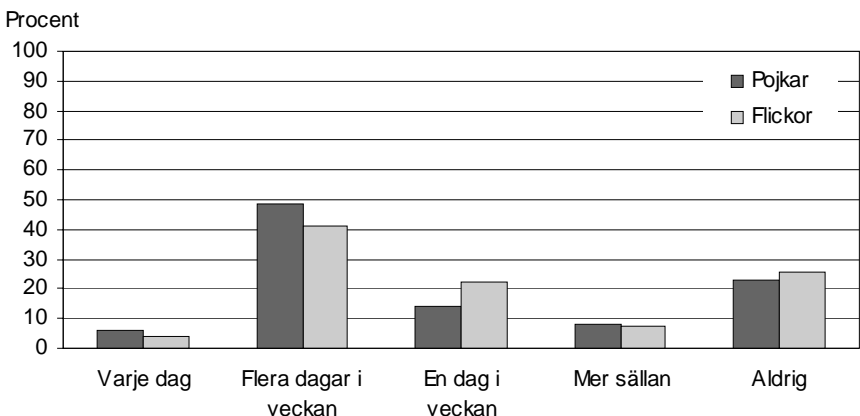
Majoriteten av barnen idrottar regelbundet på sin fritid

68 procent av barn och ungdomar i åldrarna 10–18 år uppger att de minst en gång i veckan idrottar i någon klubb eller förening. Av pojkarna i dessa åldrar idrottar 6 procent varje dag, 48 procent flera dagar i veckan och 14 procent en dag i veckan. Bland flickorna är motsvarande andelar 4 procent (varje dag), 41 procent (flera dagar i veckan) och 22 procent (en dag i veckan). Närmare en fjärdedel av 10–18-åringarna uppger att de aldrig idrottar på sin fritid.

Diagram 6.1

Tränar idrott i någon klubb eller förening

Pojkar och flickor 10–18 år. År 2002-03. Procent

Källa: Barn-ULF

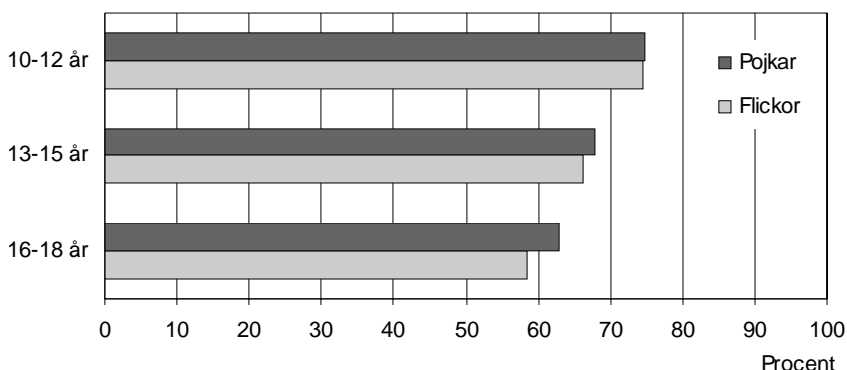
De allra yngsta idrottar mest

Att idrotta i någon klubb eller förening minst en gång i veckan är vanligast bland de yngsta. Bland 10–12-åringarna idrottar 75 procent någon gång i veckan eller oftare. Motsvarande andelar bland 13–15-åringar och 16–18-åringar är 67 respektive 61 procent. Skillnaderna mellan pojkar och flickor är små.

Diagram 6.2

Tränar idrott i någon klubb eller förening minst en gång i veckan

Pojkar och flickor i olika åldersgrupper 10–18 år. År 2002-03. Procent

Källa: Barn-ULF

Idrottsvanor i olika befolkningsgrupper

Barn som bor med sammanboende föräldrar idrottar i större utsträckning på sin fritid än barn som bor med en ensamstående förälder. Att barnen idrottar är också vanligare i tjänstemannahushåll, liksom i hushåll som klarar sina löpande utgifter.

Idrottsaktiviteterna på en jämn nivå sedan 1980-talet

Barnens fritid har, som nämnts ovan, också kartlagts åren 1982-83, 1990-91 samt 1999 genom att fråga föräldrarna i den ordinarie ULF-undersökningen om de fritidsförhållanden som gäller för deras barn i åldrarna 7–15 år.

Av denna kartläggning framgår att andelen barn i 7–15-årsåldern som minst en gång i veckan utövar någon idrotts- eller sportaktivitet legat på en jämn nivå vid de tre mättillfällena. Ungefär 66 procent av barnen i dessa åldrar idrottar en gång i veckan eller oftare, så såg det ut 1982-83, 1990-91 samt vid det senaste mättillfället 1999. Några märkbara förändringar kan inte heller konstateras över tid sett till redovisningen efter kön. Vid samtliga mättillfällen har andelen varit 71 procent för pojkar samt cirka 61 procent för flickor. Indelningen i olika åldersgrupper visar på relativt små förändringar

mellan åren. Bland 7–9-åringarna tycks emellertid andelen som idrottar regelbundet ökat.

Tabell 6.1**Idrottar minst en gång i veckan på fritiden**

Pojkar och flickor i olika åldersgrupper 7–15 år. Åren 1982-83, 1990-91 och 1999. Procent

	Pojkar			Flickor		
	1982-83	1990-91	1999	1982-83	1990-91	1999
Samtliga	71	71	71	61	60	61
<i>Åldersgrupper</i>						
7-9 år	..	63	70	..	54	59
10-12 år	..	79	73	..	66	67
13-15 år	..	70	69	..	60	57

Källa: ULF

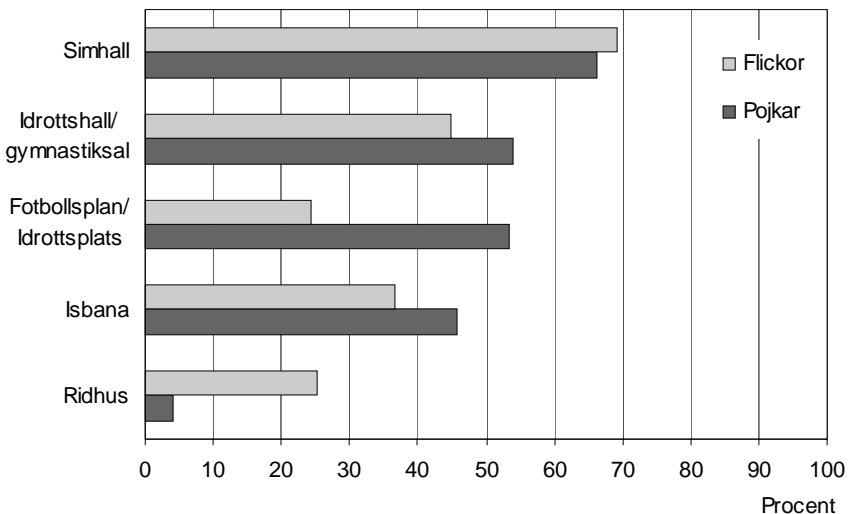
..= ingen uppgift

Simhallen mest populär

Åren 1990-91 samt 1999 ställdes dessutom frågor till föräldrarna om vilka fritidsanläggningar som deras barn i åldrarna 7–15 år besöker på fritiden.

Diagram 6.3**Besöker olika fritidsanläggningar på fritiden**

Pojkar och flickor 7–15 år. År 1999. Procent

Källa: ULF

Simhallen är den fritidsanläggning som besöks mest på fritiden. Knappt 70 procent bland såväl flickor som pojkar brukar på fritiden besöka simhall (avser år 1999).

En dubbelt så hög andel pojkar än flickor, 53 mot 24 procent, besöker på sin fritid någon fotbollsplan eller idrottsplats. Även idrottshall eller gymnastiksal samt isbana besöks flitigare av pojkar än av flickor. För besök i ridhus är förhållandet det omvända, 25 procent av flickorna i 7–15 årsåldern besöker på sin fritid ridhus medan motsvarande andel bland samtliga pojkar är 4 procent.

Inga tydliga förändringar märks mellan åren 1990-91 och 1999 sett till besök i simhall, idrottshall/gymnastiksal och ridhus. När det gäller att spela fotboll eller idrotta på någon idrottsplats samt att besöka isbana kan emellertid vissa minskningar skönjas.

Tabell 6.2**Besöker olika fritidsanläggningar på fritiden**

Pojkar och flickor i olika åldersgrupper 7–15 år. Åren 1990-91 och 1999. Procent

	Pojkar		Flickor	
	1990-91	1999	1990-91	1999
Simhall, samtliga	65	66	71	69
<i>Åldersgrupper</i>				
7-9 år	65	69	72	73
10-12 år	70	70	75	73
13-15 år	62	58	67	61
Idrottshall/gymnastiksal, samtliga	54	54	44	45
<i>Åldersgrupper</i>				
7-9 år	42	52	39	41
10-12 år	62	55	46	48
13-15 år	59	56	47	46
Fotbollsplan/ idrottsplats, samtliga	60	54	30	24
<i>Åldersgrupper</i>				
7-9 år	54	56	22	24
10-12 år	71	55	33	25
13-15 år	56	48	34	24

Källa: ULF

Tabell 6.2 (forts.)

	Pojkar		Flickor	
	1990-91	1999	1990-91	1999
Isbana, samtliga	52	46	45	37
<i>Åldersgrupper</i>				
7-9 år	55	53	53	47
10-12 år	55	45	49	39
13-15 år	46	37	34	23
Ridhus, samtliga	4	4	24	25
<i>Åldersgrupper</i>				
7-9 år	4	6	22	23
10-12 år	4	3	29	29
13-15 år	3	3	21	23

Källa: ULF

Sång, musik och dans

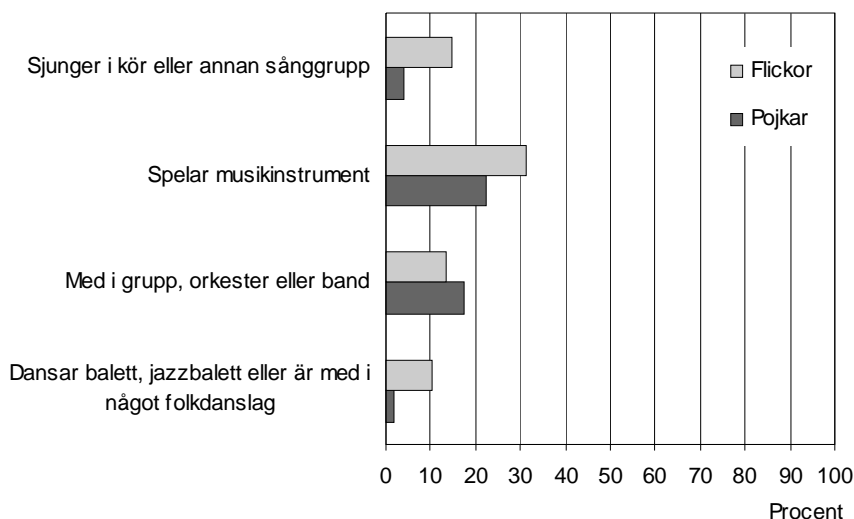
Vanligare att flickor sjunger, spelar instrument och dansar
Åren 1982-83, 1990-91 samt 1999 tillfrågades föräldrarna också om deras barns fritidsvanor beträffande sång, musik och dans.

Fler flickor än pojkar sjunger i grupp, spelar något musikinstrument eller dansar balett, jazzbalett eller folkdans. År 1999 var andelen 44 procent bland flickor i åldrarna 7-15 år mot 25 procent bland pojkar i samma åldrar. Både bland flickor och pojkar var dessa aktiviteter vanligast i 10-12-års åldern.

Det var, år 1999, 15 procent av flickorna mot endast 4 procent av pojkarna som sjöng i kör eller annan sånggrupp. Även när det gäller att spela musikinstrument var andelen högre bland flickor än pojkar, 31 procent jämfört med 22 procent. Att vara med i en grupp, orkester eller band tycks år 1999 istället varit något vanligare bland pojkar än bland flickor. Andelen var här 17 procent bland pojkar mot 13 procent bland flickor. Slutligen, att dansa balett, jazzbalett eller vara med i något folkdanslag var betydligt vanligare bland flickorna än bland pojkarna, 10 procent jämfört med 2 procent.

Diagram 6.4**Sjunger, musicerar och dansar**

Pojkar och flickor 7–15 år. År 1999. Procent

Källa: ULF

Minskning av sång, musik och dans över tid

Andelen barn 7–15 år som antingen sjunger i grupp, spelar något musikinstrument eller dansar balett/jazzbalett eller folkdans har minskat markant sedan 1980-talets början. Bland pojkar har andelen minskat med 13 procentenheter, från 38 procent åren 1982-83 till 25 procent år 1999. Bland flickor är minskningen 18 procentenheter, från hela 62 procent i början av 1980-talet till 44 procent i slutet av 1990-talet.

Tabell 6.3**Spelar något musikinstrument, sjunger i grupp eller dansar balett/jazzbalett/folkdans**

Pojkar och flickor i olika åldersgrupper 7–15 år. Åren 1982-83, 1990-91 och 1999. Procent

	Pojkar			Flickor		
	1982-83	1990-91	1999	1982-83	1990-91	1999
Samtliga	38	35	25	62	58	44
<i>Åldersgrupper</i>						
7-9 år	..	24	18	..	41	41
10-12 år	..	46	32	..	72	54
13-15 år	..	36	26	..	59	38

Källa: ULF

.. = ingen uppgift

Föreningsaktiviteter

Medlemskap i idrottsförening vanligast

Barns föreningsaktiviteter har också mätts i ULF genom frågor ställda till föräldrarna.

Med förening menas vanligen en sammanslutning av personer som verkar för att främja gemensamma intressen. Föreningsaktiviteter inbegriper emellertid även föreningsliknande aktiviteter, eftersom det ibland kan vara svårt för en förälder att avgöra om en viss fritidsaktivitet sker inom ramen för någon förening eller ej. Häri-genom kan vi anta att föreningsaktiviteterna överskattas något.

Föreningsaktiviteter på fritiden är vanligt förekommande bland barn och ungdomar. År 1999 var 78 procent av pojkarna i 7–15 års åldern med i någon förening. Motsvarande andel bland flickorna i samma åldrar var något lägre, 71 procent.

Både bland pojkar och flickor är det vanligast att man är med i någon idrottsförening. Men medan 68 procent av pojkarna var medlem i någon idrottsförening år 1999 gällde det endast för 49 procent av flickorna. Flickorna var istället i högre grad än pojkarna representerade i friluftsföreningar, 22 procent mot 5 procent. För övriga föreningstyper redovisade här fanns inga större skillnader mellan könen år 1999.

Sett till åldersgrupperna 7–9 år, 10–12 år samt 13–15 år är föreningsmedlemskap, både bland flickor och pojkar, vanligast i åldrarna 10–12 år.

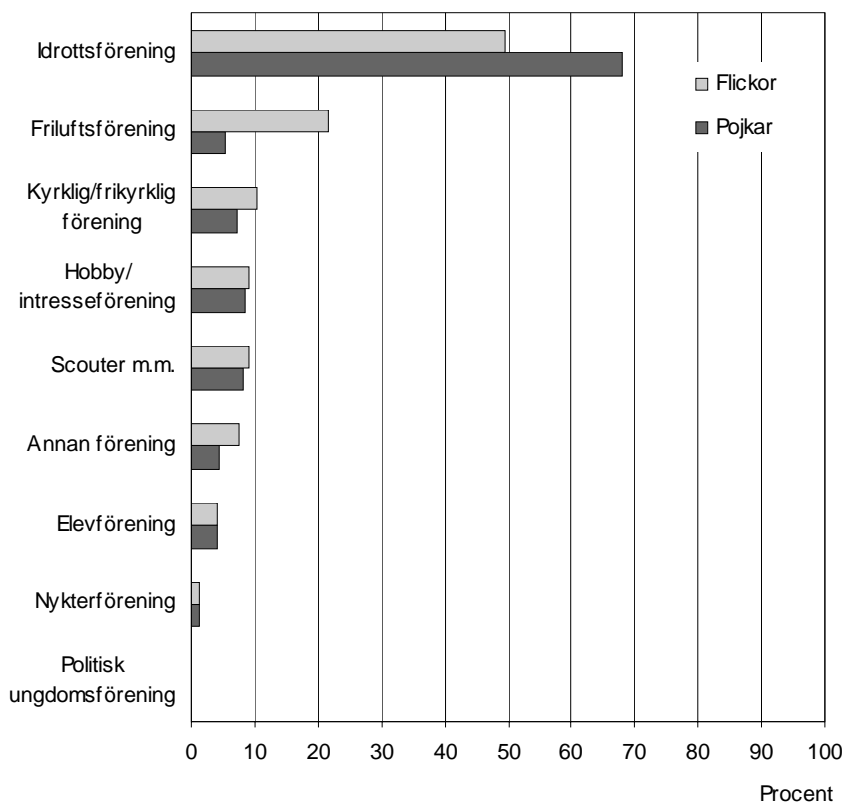
Föreningsaktiviteter i olika befolkningsgrupper

Barn med föräldrar födda i Sverige är i högre grad föreningsaktiva jämfört med barn vars föräldrar är födda utomlands. 42 procent av barnen med en infödd svensk far är med i någon förening mot 27 procent av barnen med en far född utomlands. Moderns födelseland inverkar i samma utsträckning, 41 procent av barnen med en infödd svensk mor är föreningsaktiva jämfört med 28 procent av barnen vars mor är född utomlands.

Vid en jämförelse av barnens föreningsaktiviteter mot bakgrund av föräldrarnas socioekonomiska tillhörighet framträder också vissa skillnader. Bland barn som ingår i arbetarhushåll är 31 procent med i någon förening, medan motsvarande andel bland barn i tjänstemannahushåll är 45 procent.

Diagram 6.5**Medlemskap i olika slags föreningar**

Pojkar och flickor 7–15 år. År 1999. Procent

Källa: ULF

Minskat intresse för hobbyföreningar och scouter

Att vara med i någon idrottsförening var lika vanligt år 1999 som 1990-91. När det gäller medlemskap i hobby/intresseföreningar samt scouter m.m. minskade andelen medlemmar markant under tioårsperioden. För hobbyföreningar minskade andelen som var medlem från 12 till 8 procent bland pojkar och från 15 till 9 procent bland flickor. När det gäller föreningsaktiviteter i scouter var minskningen från 13 procent till 8 procent bland pojkarna och 16 till 9 procent bland flickorna.

Tabell 6.4**Medlemskap i olika slags föreningar**

Pojkar och flickor 7–15 år. Åren 1990-91 och 1999. Procent

	Pojkar		Flickor	
	1990-91	1999	1990-91	1999
Idrottsförening	67	68	49	49
Friluftsförening	8	5	21	22
Hobby/intresseförening	12	8	15	9
Scouter m.m.	13	8	16	9
Annan förening	9	4	11	8
Elevförening	4	4	6	4
Kyrklig/frikyrklig förening	7	7	15	10
Nykterhetsförening	1	1	2	1
Politisk ungdomsförening	0,4	0,1	0,5	0,3

Källa: ULF

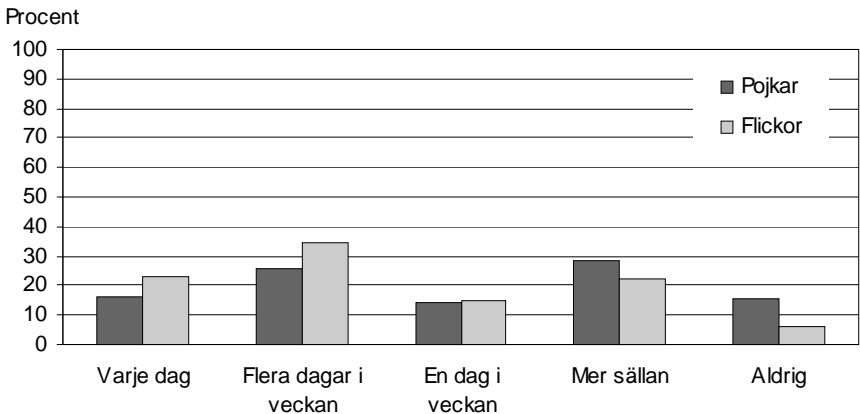
Kultur och nöjen

Fler flickor än pojkar läser böcker varje dag

Flickor läser oftare än pojkar böcker på sin fritid. Drygt 23 procent av flickorna i 10–18-års ålder läser böcker varje dag och 34 procent flera dagar i veckan. Bland pojkar i samma åldrar är andelarna 16 respektive 26 procent.

Diagram 6.6**Läser böcker**

Pojkar och flickor 10–18 år. År 2002-03. Procent

Källa: Barn-ULF

Yngre läser mer än äldre

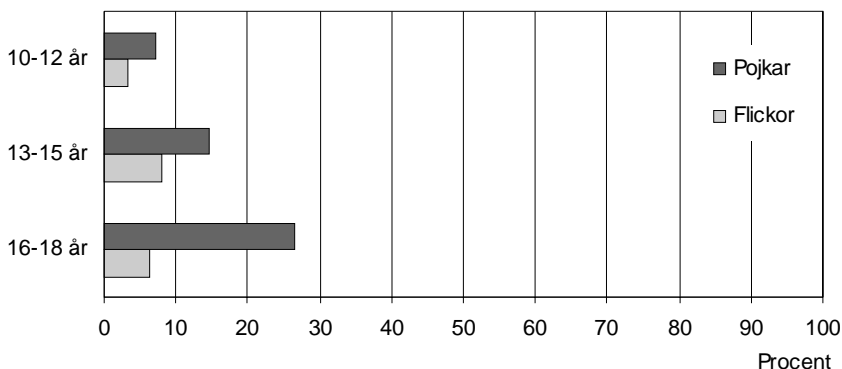
Att läsa böcker är vanligast i de yngre åldrarna. 31 procent av flickorna i åldrarna 10–12 år läser böcker varje dag, mot 24 procent av pojkarna. Bland 16–18-åringarna är andelen 14 procent bland flickorna och 12 procent bland pojkarna.

Totalt 16 procent av pojkarna uppger att man aldrig läser böcker. Bland flickorna är denna andel 6 procent. Andelen pojkar som aldrig läser böcker är hela 27 procent i åldrarna 16–18 år, jämfört med 6 procent bland flickorna i samma åldrar.

Diagram 6.7

Läser aldrig böcker

Pojkar och flickor i olika åldersgrupper 10–18 år. År 2002-03. Procent

Källa: Barn-ULF

Läsvanor i olika befolkningsgrupper

Barn med sammanboende föräldrar läser i större utsträckning böcker på sin fritid jämfört med barn som bor med en ensamstående förälder.

Att barnen läser böcker är också vanligare i tjänstemannahushåll samt i hushåll där den ekonomiska situationen är god. Även föräldrarnas utbildningsnivå tycks ha betydelse för barnens läsvanor. I hem där föräldrarna har enbart förgymnasial eller gymnasial utbildning är det en större andel av barnen som aldrig läser böcker jämfört med i hem där föräldrarna har en eftergymnasial utbildning.

Pojkar följer i högre grad med i nyheterna på TV varje dag

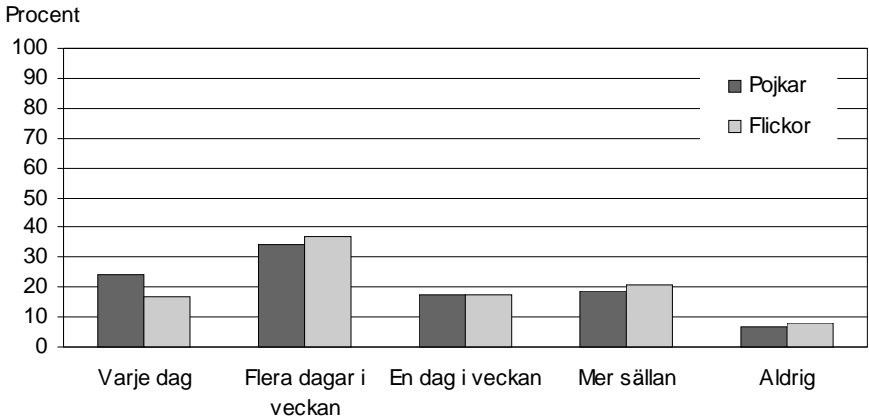
Det är vanligare bland pojkar än bland flickor att varje dag titta på nyheterna på TV. 24 procent av pojkarna mot 17 procent av flickorna uppger att de under en vanlig vecka följer med i nyheterna på TV varje dag. Både bland pojkar och flickor ökar andelen markant

med stigande ålder. Bland pojkar i 10–12-års åldern är det 15 procent som varje dag följer med i nyheterna på TV, jämfört med 36 procent bland pojkar i åldrarna 16–18 år. Motsvarande andelar bland flickorna är 8 procent respektive 29 procent.

Diagram 6.8

Följer med i nyheterna på TV

Pojkar och flickor 10–18 år. År 2002-03. Procent

Källa: Barn-ULF

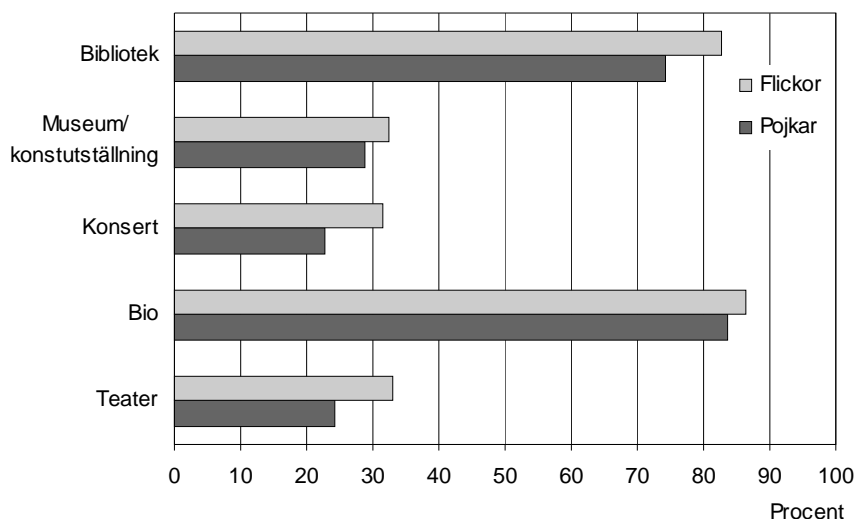
Mest populärt att gå på bio och att besöka bibliotek

86 procent av flickorna i 10–18-års åldern samt 84 procent av pojkarna i samma åldrar har gått på bio det senaste halvåret. Nästan lika vanligt är det att ha besökt biblioteket. Här uppträder emellertid tydligare skillnader mellan pojkar och flickor. 83 procent av flickorna mot 74 procent av pojkarna uppger att man har besökt ett bibliotek någon gång det senaste halvåret. Biobesök blir vanligare med stigande ålder. En sådan ökning märks inte lika tydligt när det gäller biblioteksbesök.

Att på sin fritid besöka museum eller konstutställning, gå på konsert eller teater tycks också vara något vanligare bland flickor än bland pojkar. Ungefär en tredjedel av flickorna har besökt ett museum eller en konstutställning, en tredjedel gått på en konsert och en tredjedel sett en teaterföreställning det senaste halvåret. Bland pojkar ligger motsvarande andelar på mellan 23 och 28 procent.

Diagram 6.9**Kulturella besök på fritiden det senaste halvåret**

Pojkar och flickor 10–18 år. År 2002-03. Procent

Källa: Barn-ULF

Kulturella besök i olika befolkningsgrupper

Den regionala indelningen visar att barn i storstadsområden i större utsträckning besöker museum/konstutställning eller teater. I övrigt kan noteras att barn i tjänstemannahushåll, liksom barn i hushåll med goda ekonomiska förutsättningar, i högre grad besöker olika kulturella tillställningar än barn i arbetarhushåll samt barn i hushåll som har problem att klara de löpande utgifterna och har låga disponibla inkomster.

Att besöka museum mindre vanligt

I den ordinarie ULF-undersökningen har föräldrarna åren 1990-91 samt 1999 tillfrågats om deras barns besök på museum eller utställning, bio samt bibliotek.

Av denna kartläggning framgår att besök på museum eller andra slags utställningar minskade bland både flickor och pojkar under 1990-talet. Även biblioteksbesöken tycks ha minskat, främst bland flickor och mest markant bland de allra yngsta. Biobesöken låg år 1999 på ungefär samma nivå som i början av 1990-talet.

Tabell 6.5**Kulturella besök på fritiden de senaste 12 månaderna**¹

Pojkar och flickor i olika åldersgrupper 7–15 år. Åren 1990-91 och 1999.
Procent

	Pojkar		Flickor	
	1990-91	1999	1990-91	1999
Bio, samtliga	85	87	88	90
<i>Åldersgrupper</i>				
7-9 år	81	85	82	86
10-12 år	85	89	88	90
13-15 år	87	89	93	94
Museum/utställning, samtliga	66	59	66	58
<i>Åldersgrupper</i>				
7-9 år	70	66	67	59
10-12 år	68	64	69	60
13-15 år	61	45	64	54
Bibliotek, samtliga	85	82	90	85
<i>Åldersgrupper</i>				
7-9 år	90	83	89	83
10-12 år	87	85	92	89
13-15 år	77	76	88	84

Källa: ULF

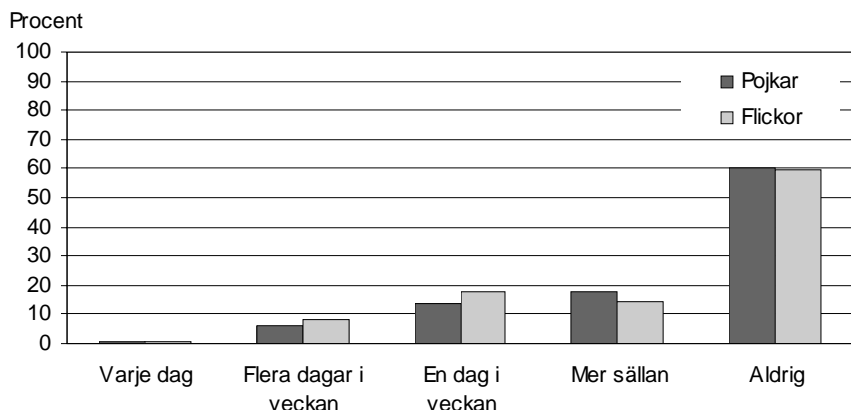
1) Har svarat: "minst någon gång i månaden" eller "mer sällan"

Andra aktiviteter

På frågan "Under en vanlig vecka, alltså måndag till söndag, hur många dagar brukar du på fritiden vara på någon aktivitet med en vuxen ledare som inte har med idrott att göra t.ex. scouter, teater eller schack?" svarar 60 procent av 10–18-åringarna att det aldrig sker (avser år 2002-03).

Diagram 6.10**Deltar i annan ledarledd aktivitet¹**

Pojkar och flickor 10–18 år. År 2002-03. Procent

Källa: Barn-ULF

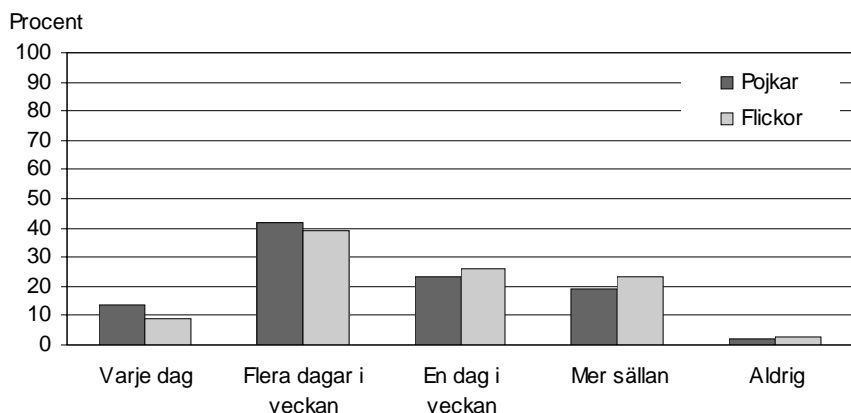
1) Aktivitet med en vuxen ledare som inte har med idrott att göra t.ex. scouter, teater eller schack

Var tionde är varje dag "helt ledig" på sin fritid

13 procent av pojkarna och 9 procent av flickorna uppger att de varje dag är helt ledig och kan göra precis vad de vill (lata sig, lyssna på musik eller hitta på något annat som man känner för just då).

Diagram 6.11**"Helt ledig" på sin fritid**

Pojkar och flickor 10–18 år. År 2002-03. Procent

Källa: Barn-ULF

Träffa kompisar

Vanligt att träffa kompisar på fritiden

Drygt 41 procent av pojkarna i 10–18-årsåldern och 35 procent av flickorna i samma åldrar träffar kompisar *varje dag* på sin fritid, dvs. har kompisar hemma hos sig, är hemma hos kompisar eller träffar kompisar på andra ställen.

3 procent av pojkarna och 5 procent av flickorna uppger att de mer sällan än en dag i veckan träffar kompisar.

Tabell 6.6

Träffar kompisar mer sällan än en dag i veckan ¹

Pojkar och flickor 10–18 år. År 2002-03. Procent

	Pojkar	Flickor	Samtliga
Samtliga	3	5	4
<i>Åldersgrupper</i>			
10-12 år	4	5	5
13-15 år	3	5	4
16-18 år	2	4	3

Källa: Barn-ULF

1) Har svarat: "mer sällan än en dag i veckan" eller "aldrig"

Ha kompisar hemma hos sig

52 procent av barnen och ungdomarna brukar ta med sig kompisar hem *varje dag eller flera dagar i veckan*. Andelen är här något större bland pojkarna än bland flickorna, 54 respektive 50 procent. Att ta med sig kompisar hem är vanligast bland de yngsta.

Vara hemma hos kompisar

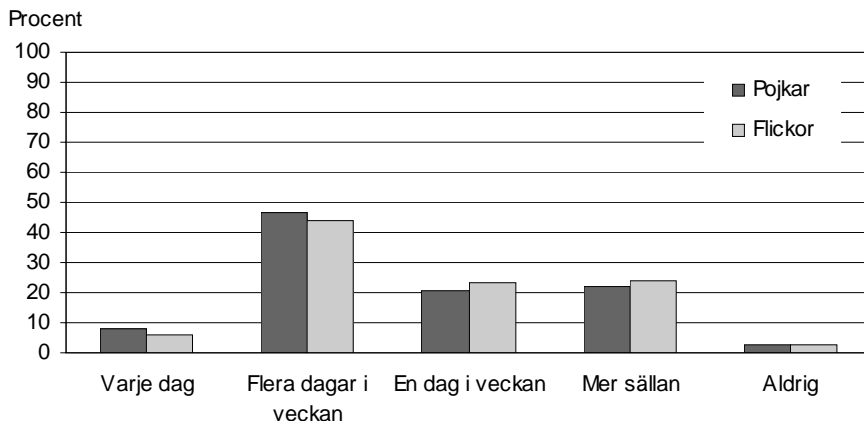
Närmare 62 procent av pojkarna och 54 procent av flickorna uppger att man *varje dag eller flera gånger i veckan* är hemma hos kompisar. Bland flickorna minskar andelen markant med stigande ålder från 62 procent bland 10–12-åringarna till 42 procent bland 16–18-åringarna. Bland pojkarna finns inga större variationer mellan olika åldersgrupper.

Träffa kompisar på andra ställen

Att barnen och ungdomarna träffar kompisar på annat ställe än hemma hos någon är allra vanligast. 70 procent av 10–18-åringarna träffar kompisar på andra ställen *varje dag eller flera dagar i veckan*. Av dessa träffar 34 procent kompisar varje dag och 36 procent flera dagar i veckan. Att träffa kompisar på andra ställen än hemma hos någon är vanligare i högre åldrar.

Diagram 6.12 Har kompisar hemma hos sig

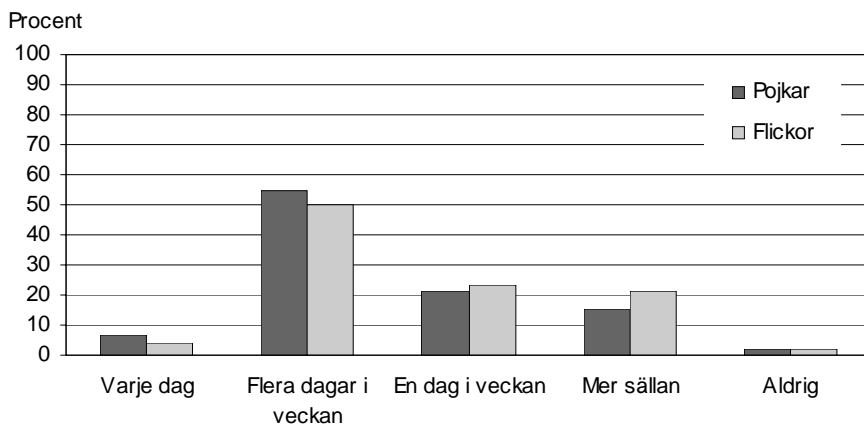
Pojkar och flickor 10–18 år. År 2002-03. Procent

Källa: Barn-ULF

Diagram 6.13 Är hemma hos kompisar

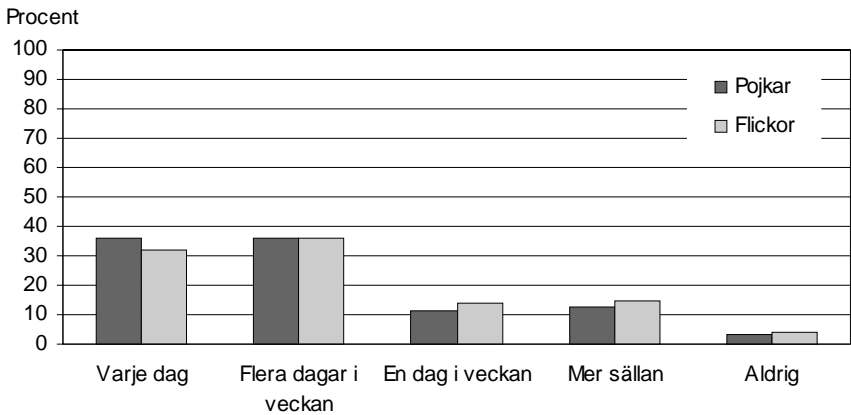
Pojkar och flickor 10–18 år. År 2002-03. Procent

Källa: Barn-ULF

Diagram 6.14**Träffar kompisar på annat ställe än hemma hos någon**

Pojkar och flickor 10–18 år. År 2002-03. Procent

Källa: Barn-ULF

Besöka fritidsgård mindre vanligt

Åren 1990-91 samt 1999 tillfrågades föräldrarna i ULF-undersökningen om deras barns vanor att besöka fritidsgård/ungdomsgård eller kvartersgård efter skoltid och på helger.

Redovisningen från år 1999 visar att 26 procent av barnen och ungdomarna besöker någon fritidsgård, vilket är en minskning med 10 procentenheter sedan 1990-talets början.

Skillnaden mellan pojkar och flickor är liten. Andelen som besöker fritidsgård stiger emellertid markant med ökad ålder, vilket dock kan förklaras av att dessa gårdar i de flesta kommuner endast är öppna för barn som är 12 år och äldre.

Tabell 6.7**Besöker fritidsgård, ungdomsgård eller kvartersgård¹**

Pojkar och flickor i olika åldersgrupper 7–15 år. Åren 1990-91 och 1999. Procent

	Pojkar		Flickor	
	1990-91	1999	1990-91	1999
Samtliga	38	25	36	28
<i>Åldersgrupper</i>				
7-9 år	18	10	17	11
10-12 år	39	22	34	29
13-15 år	56	48	56	46

Källa: ULF

1) Har svarat "ja, flera gånger i veckan", "ja, praktiskt taget varje vecka" eller "ja, mer sällan"

Barnens TV-tittande och medverkan i hemarbetet

I detta avsnitt redovisas två olika slags hemma-aktiviteter, nämligen barnens TV- och videotittande samt deltagandet i det vardagliga hemarbetet.

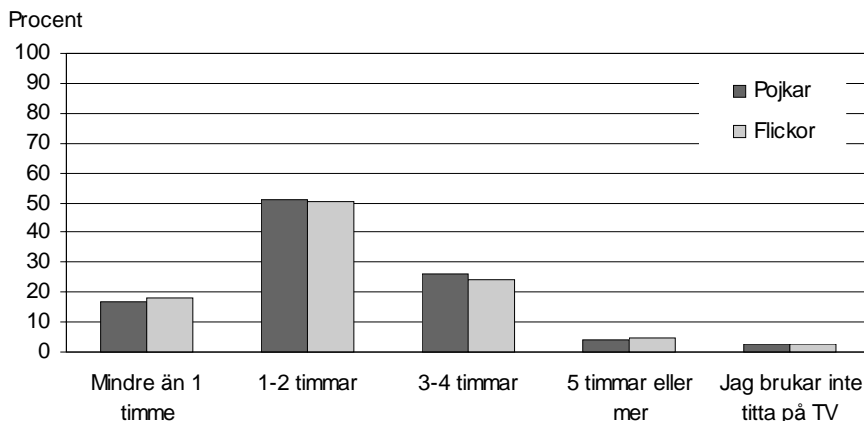
Hälften av barnen tittar på TV 1–2 timmar varje dag

TV- och videotittande är mycket utbrett bland barnen. 29 procent av pojkarna och flickorna i 10–18-års åldern tittar på TV eller video 3 timmar eller mer en vanlig vardag. Vanligast är det emellertid att titta på TV mellan 1 och 2 timmar per dag, hälften av barnen i dessa åldrar ägnar TV:n denna tid en vanlig vardag. Närmare 3 procent brukar inte titta på TV eller video alls.

Diagram 6.15

TV/videotittande – Antal timmar en vanlig vardag

Pojkar och flickor 10–18 år. År 2002-03. Procent

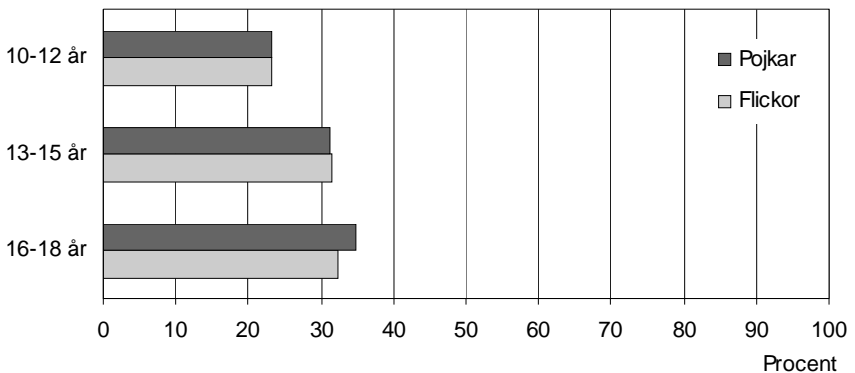
Källa: Barn-ULF

TV-tittandet störst bland barn och ungdomar över 13 år

TV-tittandet ökar med stigande ålder. 23 procent av 10–12-åringarna tittar på TV eller video 3 timmar eller mer varje vardag. Bland 13–15-åringarna är andelen 31 procent och bland 16–18-åringarna är andelen som ägnar TV:n mer än 3 timmar varje dag närmare 34 procent.

Diagram 6.16**TV/videotittande 3 timmar eller mer en vanlig vardag**

Pojkar och flickor i olika åldersgrupper 10–18 år. År 2002-03. Procent

Källa: Barn-ULF

TV-vanor i olika befolkningsgrupper

Barn som bor med en ensamstående förälder tittar i större utsträckning på TV jämfört med barn som bor med sammanboende föräldrar. Andelen som tittar på TV mer än 3 timmar en vanlig vardag är närmare 36 procent bland barn som bor med en ensamstående förälder mot 27 procent bland barn som bor med sammanboende föräldrar.

Att titta på TV är dessutom vanligare i arbetarhushåll samt i hushåll där den ekonomiska situationen är mer ansträngd. Några regionala mönster är inte tydliga när det gäller TV-tittande.

TV-tittandet har ökat markant under 1980- och 1990-talen

Föräldrar till barn i 7–15-års åldern har åren 1982-83, 1990-91 samt 1999 tillfrågats om deras barns TV-vanor.

Av denna kartläggning framgår att TV- och videotittande ökat betydligt över tid. Andelen barn och ungdomar som tittar på TV eller video *mer än 9 timmar per vecka* har ökat både bland flickor och bland pojkar – från 35 procent år 1982-83 till 58 procent år 1999 bland flickor och från 39 till 57 procent bland pojkar mellan samma år. Ökningen finns i samtliga åldersgrupper.

Tabell 6.8**TV- och videotittande mer än 9 timmar per vecka**

Pojkar och flickor i olika åldersgrupper 7–15 år. Åren 1982-83, 1990-91 och 1999. Procent

	Pojkar			Flickor		
	1982-83	1990-91	1999	1982-83	1990-91	1999
Samtliga	39	47	57	35	43	58
<i>Åldersgrupper</i>						
7-9 år	..	36	47	..	32	51
10-12 år	..	48	61	..	45	59
13-15 år	..	56	64	..	50	64

Källa: ULF

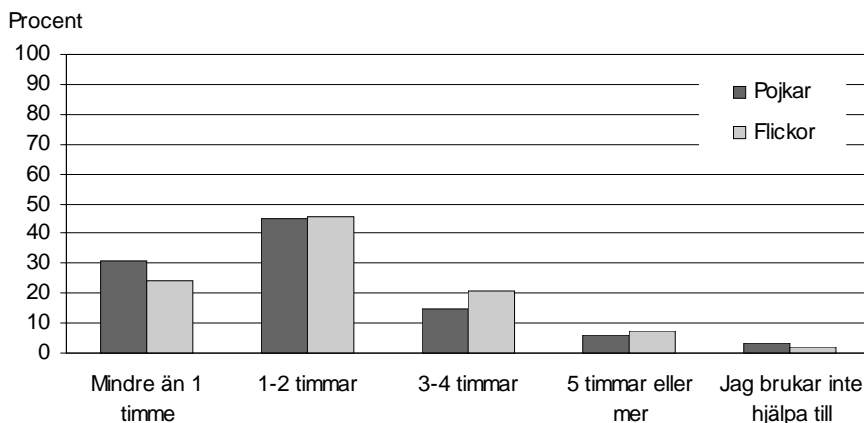
.. = ingen uppgift

Flickor hjälper till mer hemma än pojkar

De allra flesta barn hjälper till med hemarbetet. Flickorna hjälper emellertid till mer i hemmet än pojkarna. Närmare 29 procent av flickor i 10–18-års åldern hjälper till med hemarbetet 3 timmar eller mer i veckan. Motsvarande andel bland pojkar i samma åldrar är 21 procent. Vanligast i dessa åldrar är det att hjälpa till med hemarbetet mellan 1 och 2 timmar per vecka. Det gäller för både 45 procent av pojkarna och flickorna. Drygt 2 procent av barnen hjälper aldrig till hemma.

Diagram 6.17**Hjälper till hemma – Antal timmar i veckan**

Pojkar och flickor 10–18 år. År 2002-03. Procent

Källa: Barn-ULF

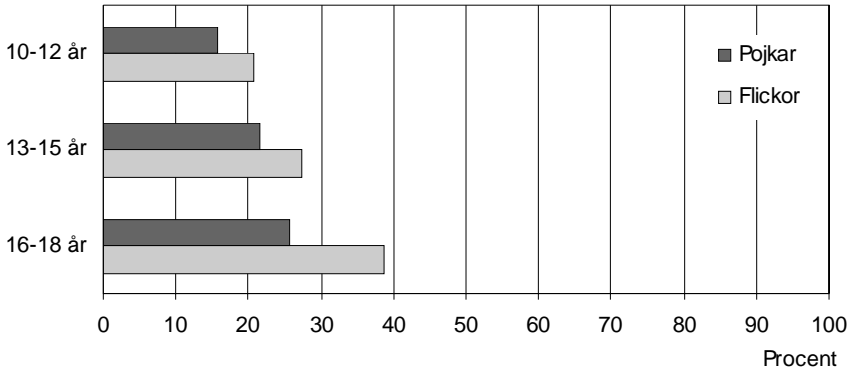
Flickor i åldrarna 16–18 år hjälper till mest i hemmet

Medverkan i hemanvändningen ökar i takt med att barnen blir äldre. Även skillnaden mellan könen ökar emellertid med stigande ålder. I åldrarna 16–18 år hjälper 39 procent av flickorna till 3 timmar eller mer i veckan. Motsvarande andel bland pojkarna är 27 procent.

Diagram 6.18

Hjälper till hemma 3 timmar eller mer i veckan

Pojkar och flickor i olika åldersgrupper 10–18 år. År 2002-03. Procent

Källa: Barn-ULF

Andelen som hjälper till med hemanvändningen minskar

Åren 1982-83, 1990-91 samt 1999 har även föräldrarna tillfrågats om hur mycket deras barn i åldrarna 7–15 år hjälper till i hemmet. Här blir det tydligt att andelen barn som hjälper till med hemanvändningen har minskat markant. År 1982-83 var det 29 procent av flickorna som hjälpte till med hemanvändningen i genomsnitt 3 timmar i veckan. År 1999 var andelen 14 procent. Bland pojkarna har motsvarande andel minskat från 21 procent till 9 procent.

Tabell 6.9

Hjälper till i genomsnitt 3 timmar i veckan

Pojkar och flickor i olika åldersgrupper 7–15 år. Åren 1982-83, 1990-91 och 1999. Procent

	Pojkar			Flickor		
	1982-83	1990-91	1999	1982-83	1990-91	1999
Samtliga	21	14	9	29	23	14
<i>Åldersgrupper</i>						
7-9 år	..	8	4	..	11	6
10-12 år	..	12	10	..	23	12
13-15 år	..	20	14	..	34	25

Källa: ULF

.. = ingen uppgift

Tabell 6.10**Hjälper aldrig till hemma**

Pojkar och flickor i olika åldersgrupper 7–15 år. Åren 1982-83, 1990-91 och 1999. Procent

	Pojkar			Flickor		
	1982-83	1990-91	1999	1982-83	1990-91	1999
Samtliga	11	14	15	6	8	10
<i>Åldersgrupper</i>						
7-9 år	..	24	23	..	13	16
10-12 år	..	11	12	..	7	10
13-15 år	..	9	10	..	5	3

Källa: ULF

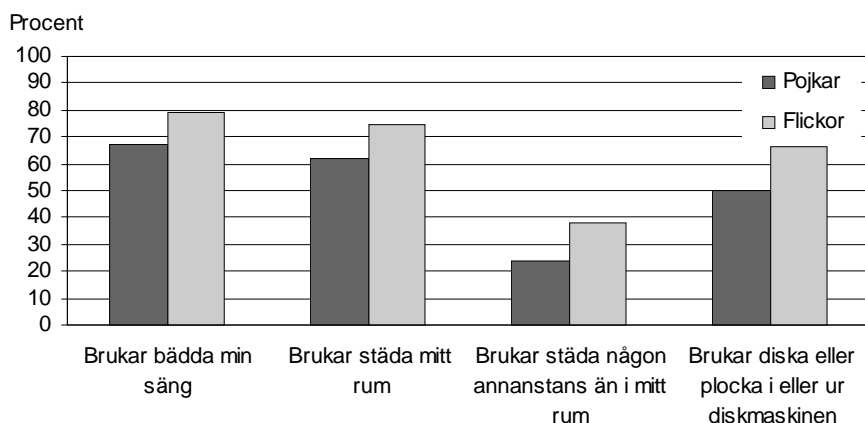
.. = ingen uppgift

Olika hemsysslor

Då frågan ställts till barnen i åldrarna 10–18 år om vad man hjälper till med i hemmet framgår det tydligt att flickorna för flertalet olika sysslor hjälper till mer i hemmet än pojkarna. Andelen som åtminstone en gång i veckan bäddar sängen, städar, diskar, lagar mat, dukar samt tvättar, hänger eller stryker kläder är högre bland flickor än pojkar. För utomhusarbete är andelen istället högre bland pojkar. När det gäller att göra frukost, handla mat samt passa syskon finns inga tydliga skillnader mellan könen.

Diagram 6.19**Bädda, städa och diska – Åtminstone en gång i veckan**

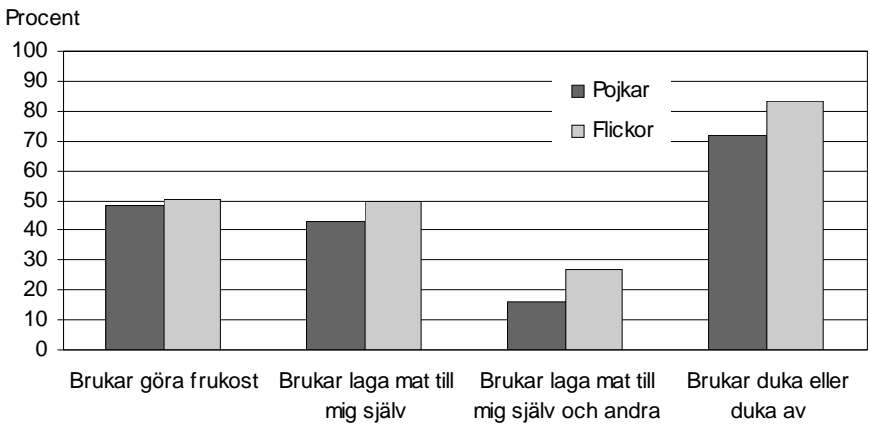
Pojkar och flickor 10–18 år. År 2002-03. Procent

Källa: Barn-ULF

Diagram 6.20**Göra frukost, laga mat och duka – Åtminstone en gång i veckan**

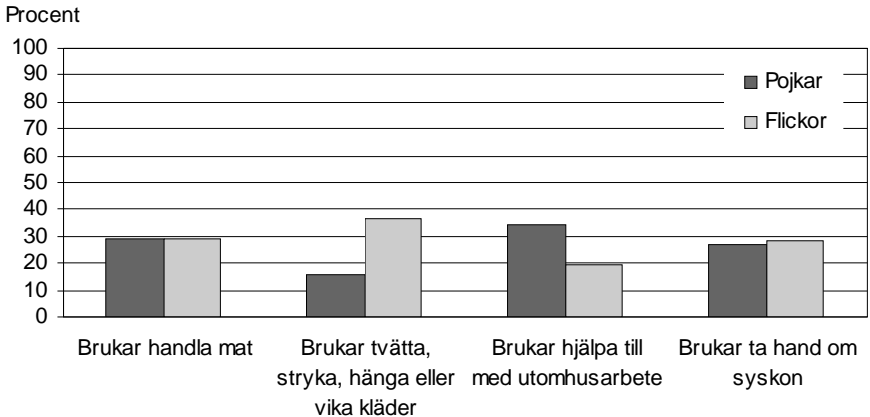
Pojkar och flickor 10–18 år. År 2002-03. Procent

Källa: Barn-ULF

Diagram 6.21**Handla, tvätta, utomhusarbete och ta hand om syskon – Åtminstone en gång i veckan**

Pojkar och flickor 10–18 år. År 2002-03. Procent

Källa: Barn-ULF

Läsläsning

Flickor ägnar mer tid åt läxor än vad pojkar gör

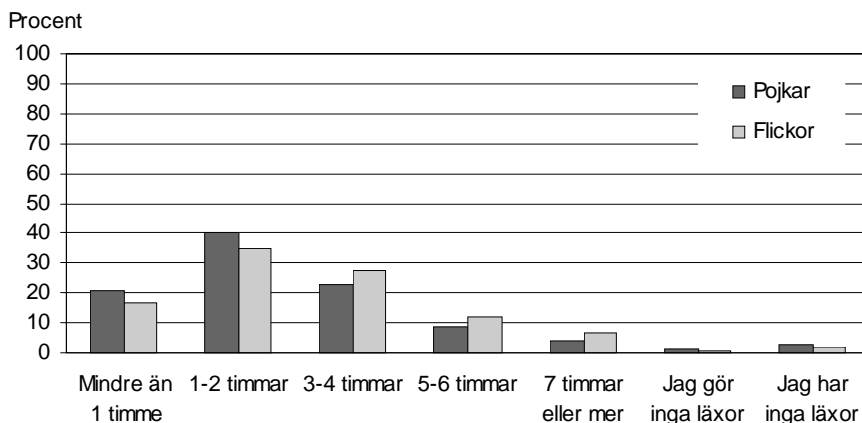
Närmare 46 procent av flickorna i 10–18-års åldern ägnar 3 timmar eller mer i veckan åt att göra läxor. Motsvarande andel bland pojkarna i dessa åldrar är 36 procent.

Ungefär 2 procent av barnen och ungdomarna uppger att man inte har några läxor och cirka 1 procent att man aldrig gör några läxor. Här är skillnaderna små mellan könen.

Diagram 6.22

Läsläsning – Antal timmar i veckan

Pojkar och flickor 10–18 år. År 2002-03. Procent

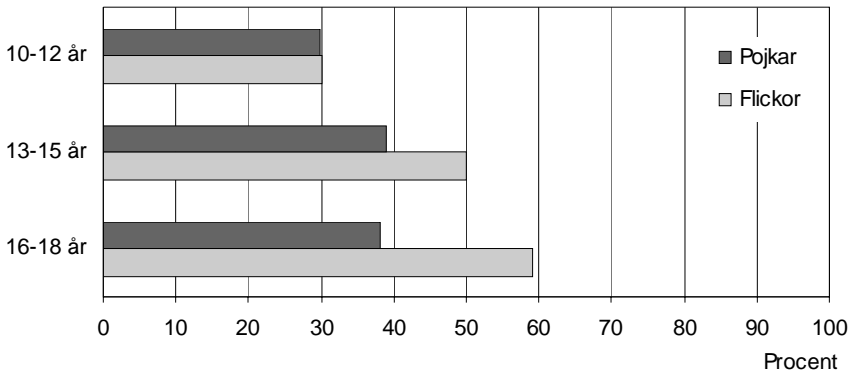
Källa: Barn-ULF

Äldre flickor flitigast att göra läxor

Läsläsande ökar med stigande ålder. Denna ökning märks i synnerhet bland flickor. Skillnaderna mellan könen blir också märkbara i de övre åldersgrupperna. Både bland flickor och pojkar i åldrarna 10–12 år ägnar 30 procent minst 3 timmar i veckan åt att göra läxor. Motsvarande andel bland flickor i 16–18-års åldern är 59 procent jämfört med 38 procent bland pojkarna i samma åldrar.

Diagram 6.23**Läsläsning 3 timmar eller mer i veckan**

Pojkar och flickor i olika åldersgrupper 10–18 år. År 2002-03. Procent

Källa: Barn-ULF

Läsläsning i olika befolkningsgrupper

Att ägna tre timmar eller mer i veckan åt läxor är vanligare bland barn som bor med sammanboende föräldrar jämfört med bland barn som bor med en ensamstående förälder.

Läsläsning tre timmar eller mer i veckan sker också i större utsträckning i tjänstemannahushåll samt i hushåll där den ekonomiska situationen är god. Även föräldrarnas utbildningsnivå tycks ha betydelse. I hem där föräldrarna har eftergymnasial utbildning ägnas mer tid åt läsläsning.

Den regionala indelningen visar också att barn boende i storstadsområden i högre grad ägnar minst tre timmar i veckan åt läsläsning jämfört med barn boende i större städer och övriga kommuner.

7 Barnen om skolan och samhället

Eleverna om skolan

Bra arbetstempo i skolan

Drygt tre fjärdedelar (76 procent) av eleverna i mellanstadiet (åk 4–6), högstadiet (åk 7–9) och gymnasiet tycker att skolarbetet går fram i den takt som de själva vill. 9 procent av eleverna vill gå fram fortare i skolan, medan 15 procent, en något högre andel flickor än pojkar, vill gå fram långsammare.

En jämförelse av eleverna i årskurs 4–6 med elever i årskurs 7–9 samt gymnasieelever visar att det är en större andel yngre än äldre elever som är nöjda med arbetstakten i skolan. I synnerhet äldre flickor upplever att arbetstempot är för högt.

Tabell 7.1

Arbetstakten i skolan

Pojkar och flickor i åk 4–6, 7–9 och gymnasiet. År 2002-03. Procent

	Jag får gå fram i den takt som jag själv vill		Jag vill gå fram fortare		Jag vill gå fram långsammare	
	Pojkar	Flickor	Pojkar	Flickor	Pojkar	Flickor
Samtliga	77	75	10	8	13	18
<i>Årskurser</i>						
Åk 4-6	79	82	15	9	6	9
Åk 7-9	76	71	9	9	16	21
Gymnasiet	74	70	6	4	21	26

Källa: Barn-ULF

De flesta är nöjda med antalet läxor och prov

Majoriteten, 70 procent, av eleverna är också nöjda med antalet läxförhör, prov och redovisningar i skolan. 58 procent menar emellertid att läxorna eller proven ofta kommer samtidigt i alla ämnen.

Flickor upplever i större utsträckning än pojkar att det är för mycket läxförhör, prov och redovisningar samt att läxorna eller proven också ofta kommer samtidigt i alla ämnen. Skillnaderna mellan flickor och pojkar är störst i gymnasiet.

Tabell 7.2
Läxor och prov

Pojkar och flickor i åk 4–6, 7–9 och gymnasiet. År 2002-03. Procent

	Det är för mycket läxförhör, prov och redovisningar		Läxor och prov kommer ofta samtidigt i alla ämnen	
	Pojkar	Flickor	Pojkar	Flickor
Samtliga Årskurser	28	32	55	61
Åk 4-6	20	19	30	35
Åk 7-9	40	43	73	76
Gymnasiet	24	34	67	78

Källa: Barn-ULF

Dålig arbetsro i klassrummen

Drygt hälften (52 procent) av eleverna i årskurs 4–6 anser att det *inte* brukar vara lugnt i klassrummet på lektionerna. I årskurs 7–9 är motsvarande andel hela 61 procent och i gymnasiet något lägre 42 procent.

I mellanstadiet och högstadiet är det en större andel flickor än pojkar som tycker att det *inte* är lugnt i klassrummet. I gymnasiet är andelen istället större bland pojkarna.

Tabell 7.3
Det brukar *inte* vara lugnt i klassrummet på lektionerna

Pojkar och flickor i åk 4–6, 7–9 och gymnasiet. År 2002-03. Procent

	Pojkar	Flickor	Samtliga
Samtliga Årskurser	51	55	53
Åk 4-6	48	57	52
Åk 7-9	59	64	61
Gymnasiet	46	38	42

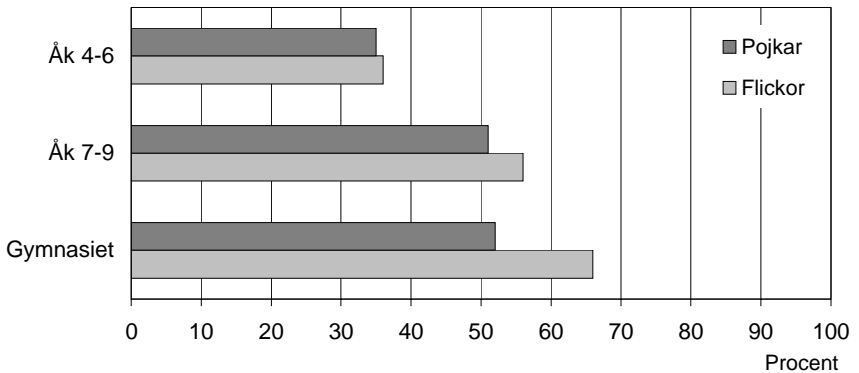
Källa: Barn-ULF

Flickor ställer högre krav på sig själva

Närmare hälften (48 procent) av eleverna uppger att de ställer höga krav på sig själva när det gäller hur det går i skolan. Andelen ökar markant med stigande ålder och är allra högst bland flickor i gymnasiet. I gymnasiet uppger 66 procent av flickorna mot 52 procent av pojkarna att de ställer höga krav på sig själva när det gäller skolarbetet.

Diagram 7.1**Höga krav på sig själva när det gäller hur det går i skolan**

Pojkar och flickor (åk 4–6, 7–9 och gymnasiet). År 2002-03. Procent

Källa: Barn-ULF

Pojkar känner höga krav från föräldrar

27 procent av samtliga elever upplever höga krav från sina föräldrar när det gäller hur det går i skolan. Även här ökar andelen med stigande ålder.

Att uppleva höga krav från föräldrar är emellertid vanligare bland pojkar än bland flickor. Störst skillnader mellan könen återfinns i högstadiet, här är andelen 37 procent bland pojkarna mot 26 procent bland flickorna.

Tabell 7.4**Upplever höga krav från föräldrar när det gäller hur det går i skolan**

Pojkar och flickor i åk 4–6, 7–9 och gymnasiet. År 2002-03. Procent

	Pojkar	Flickor	Samtliga
Samtliga	31	23	27
Årskurser			
Åk 4-6	22	17	20
Åk 7-9	37	26	32
Gymnasiet	34	26	30

Källa: Barn-ULF

En tredjedel upplever inga krav alls

Drygt en tredjedel av eleverna (34 procent), en lika stor andel flickor som pojkar, upplever att *ingen* ställer höga krav på hur det går i skolan. Att inte uppleva krav från någon annan eller sig själv är vanligare i de yngre åldrarna. Närmare hälften av eleverna i årskurs 4–6 uppger att ingen ställer höga krav på hur det går i skolan, jäm-

fört med ungefär en fjärdedel av eleverna i årskurs 7–9 och i gymnasiet.

Tabell 7.5

Upplever inga höga krav när det gäller hur det går i skolan

Pojkar och flickor i åk 4–6, 7–9 och gymnasiet. År 2002-03. Procent

	Pojkar	Flickor	Samtliga
Samtliga	34	34	34
<i>Årskurser</i>			
Åk 4-6	48	50	49
Åk 7-9	23	27	25
Gymnasiet	27	22	24

Källa: Barn-ULF

Skillnader mellan olika befolkningsgrupper

Barn i tjänstemannahushåll, liksom i hushåll som klarar de löpande utgifterna, uppger i större utsträckning att de ställer höga krav på sig själva jämfört med barn i arbetarhushåll samt i hushåll som har svårt att klara sina utgifter.

Att uppleva höga krav från föräldrar är vanligare bland barn med föräldrar födda utomlands. Den regionala indelningen visar också att barn i storstadsområden i större utsträckning upplever höga krav från föräldrar än barn i glesare befolkade delar av landet.

Eleverna om lärarna

De flesta får den hjälp de behöver av lärarna

Nästan alla av de tillfrågade eleverna, 92 procent, anser att de alltid eller ofta får den hjälp de behöver av lärarna i skolan. En större andel av de yngre än av de äldre eleverna uppger emellertid att de *alltid* får hjälp av lärarna vid behov. Skillnader finns också mellan kön, en större andel pojkar än flickor tycker att de *alltid* får den hjälp som behövs i skolan. Bland högstadieelever och gymnasieelever uppger 36 procent av pojkarna mot mellan 23 och 25 procent av flickorna att de alltid får den hjälp de behöver av lärarna i skolan.

Tabell 7.6**Får vid behov hjälp av lärarna i skolan**

Pojkar och flickor i åk 4–6, 7–9 och gymnasiet. År 2002-03. Procent

	Ja, alltid		Ja, ofta		Inte så ofta		Aldrig	
	Pojkar	Flickor	Pojkar	Flickor	Pojkar	Flickor	Pojkar	Flickor
Samtliga Årskurser	42	32	52	59	6	9	0,3	0,5
Åk 4-6	51	46	45	46	4	7	0,4	0,1
Åk 7-9	36	25	56	67	8	9	0,2	0,2
Gymnasiet	36	23	56	66	8	11	0,3	..

Källa: Barn-ULF

.. = ingen uppgift

Knappt en fjärdedel upplever att lärarna ställer höga krav

Tidigare i detta kapitel redovisades huruvida eleverna känner krav från sig själva eller föräldrar när det gäller hur det går i skolan. Men förutom krav från sig själva eller föräldrar kan höga krav också upplevas från lärarna i skolan.

I årskurs 4–6 uppger 19 procent av eleverna att lärarna ställer höga krav. Motsvarande andelar i årskurs 7–9 samt i gymnasiet är 25 respektive 24 procent. Inga nämnvärda skillnader finns mellan könen, inte heller sett till olika årskurser.

Tabell 7.7**Upplever höga krav från lärarna när det gäller hur det går i skolan**

Pojkar och flickor i åk 4–6, 7–9 och gymnasiet. År 2002-03. Procent

	Pojkar	Flickor	Samtliga
Samtliga Årskurser	22	23	22
Åk 4-6	20	17	19
Åk 7-9	25	25	25
Gymnasiet	21	27	24

Källa: Barn-ULF

Drygt var tionde elev anser att lärare behandlar dem illa

13 procent av eleverna i årskurserna 4–6, 7–9 samt i gymnasiet uppger att det finns lärare som behandlar dem illa eller orättvist. En jämförelse av eleverna i olika årskurser visar att det är en större andel äldre än yngre elever, framför allt äldre flickor, som känner sig orättvist behandlade av lärare.

Tabell 7.8**Det finns lärare som behandlar mig illa/orättvist**

Pojkar och flickor i åk 4–6, 7–9 och gymnasiet. År 2002-03. Procent

	Pojkar	Flickor	Samtliga
Samtliga	12	14	13
<i>Årskurser</i>			
Åk 4-6	10	10	10
Åk 7-9	13	17	15
Gymnasiet	14	17	15

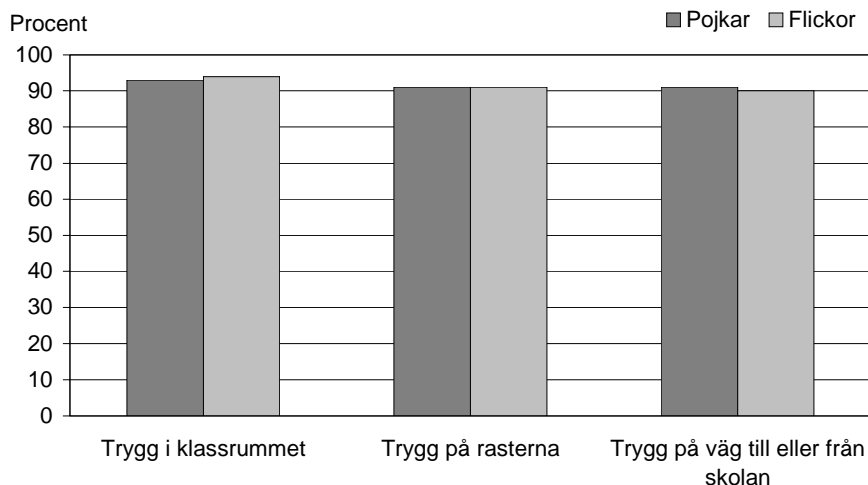
Källa: Barn-ULF

Eleverna om otrygghet och mobbning**De allra flesta elever känner sig trygga i skolan**

En övervägande andel elever känner sig trygga i klassrummet (94 procent), på rasterna (91 procent) och på väg till eller från skolan (91 procent). Skillnaderna är små mellan könen. Andelarna ökar dock något med stigande ålder.

Diagram 7.2**Trygg i klassrummet, på rasterna och på väg till eller från skolan**

Pojkar och flickor (åk 4–6, 7–9 och gymnasiet). År 2002-03. Procent

Källa: Barn-ULF

Vanligt att ha en nära vän i sin skolklass

De allra flesta elever (93 procent) har minst en nära vän i sin skolklass. Ingen skillnad finns här mellan pojkar och flickor. Att inte ha någon nära vän i sin skolklass är vanligare i högre årskurser. Det

gäller för 11 procent av gymnasieeleverna, mot 7 procent av högstadijeleverna och 4 procent av eleverna i mellanstadiet.

Yngre elever oftare utsatta för kränkande behandling

I undersökningen ställs fyra frågor om olika typer av kränkande behandling i skolan; att bli oskyldigt anklagad, att bli retad, att bli utesluten och att bli slagen.

Vanligast förekommande av dessa situationer är att bli oskyldigt anklagad – anklagad för något man inte har gjort eller kan rå för – och att bli retad – att andra elever visar att de inte gillar dig på något vis, t.ex. genom att reta, viska eller skämta om dig.

Vissa skillnader finns mellan pojkar och flickor beträffande kränkande behandling, men framför allt finns skillnader mellan olika åldrar.

Tabell 7.9

Förekomst av kränkande behandling i skolan – Nästan varje dag eller minst en gång i veckan samt aldrig.

Pojkar och flickor (åk 4–6, 7–9 och gymnasiet). År 2002-03. Procent

Hur ofta brukar du vara med om följande saker i skolan?	Nästan varje dag eller minst en gång i veckan		Aldrig	
	Pojkar	Flickor	Pojkar	Flickor
<i>Oskyldigt anklagad</i> Att andra elever anklagar dig för saker som du inte gjort eller sådant du inte kan rå för	8	4	48	59
<i>Utesluten</i> Att ingen vill vara tillsammans med dig	3	3	80	81
<i>Retad</i> Att andra elever visar att de inte gillar dig på något vis, t.ex. genom att reta, viska eller skämta om dig	7	5	66	64
<i>Slagen</i> Att någon eller några elever slår dig eller gör dig illa på något annat sätt	3	1	82	90

Källa: Barn-ULF

Oskyldigt anklagad

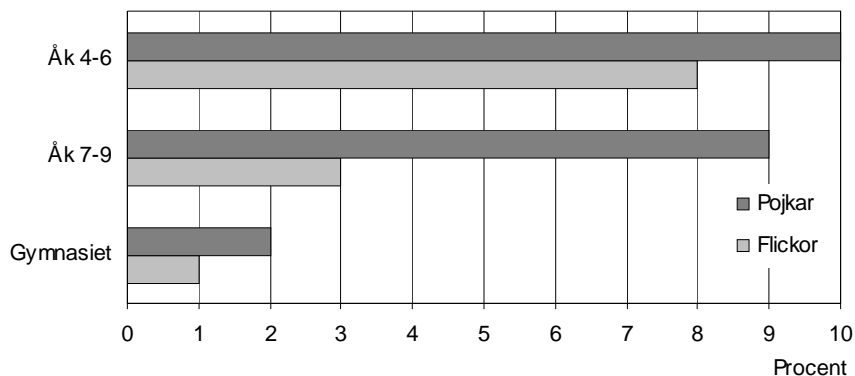
Att minst en gång i veckan känna sig oskyldigt anklagad är vanligast bland elever i mellan- och högstadiet och i synnerhet bland pojkar. 10 procent av pojkarna i årskurs 4–6 samt 9 procent av pojkarna i årskurs 7–9 känner sig oskyldigt anklagad nästan varje dag eller minst en gång i veckan. Bland flickor är motsvarande

andelar 8 respektive 3 procent. Skillnaden mellan pojkar och flickor är därmed störst i högstadiet. I gymnasiet är andelen 2 procent bland pojkarna och 1 procent bland flickorna.

Diagram 7.3

Oskyldigt anklagad i skolan – Nästan varje dag eller minst en gång i veckan

Pojkar och flickor i åk 4–6, 7–9 och gymnasiet. År 2002-03. Procent

Källa: Barn-ULF

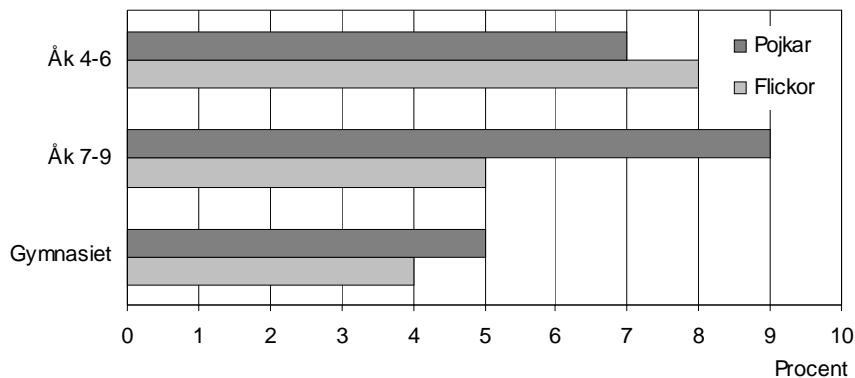
Retad

Att minst en gång i veckan blir retad av andra elever är också något vanligare bland elever i årskurs 4–6 och 7–9. Även här är skillnaderna mellan pojkar och flickor störst bland högstadieeleverna, 9 procent av pojkarna känner sig retade nästan varje dag eller minst en gång i veckan mot 5 procent av flickorna.

Diagram 7.4

Retad i skolan – Nästan varje dag eller minst en gång i veckan

Pojkar och flickor (åk 4–6, 7–9 och gymnasiet). År 2002-03. Procent

Källa: Barn-ULF

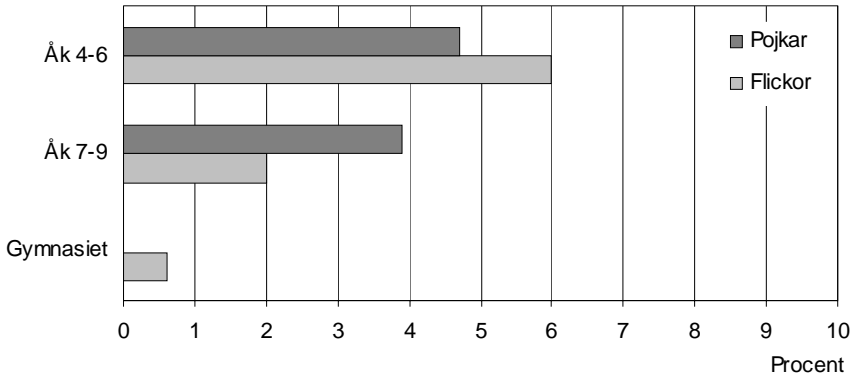
Känna sig utesluten

Att uppleva att ingen vill umgås, att känna sig utesluten, är vanligast i årskurs 4–6. Andelen minskar därefter i högre årskurser.

Diagram 7.5

Känna sig utesluten i skolan – Nästan varje dag eller minst en gång i veckan

Pojkar och flickor (åk 4–6, 7–9 och gymnasiet). År 2002-03. Procent

Källa: Barn-ULF

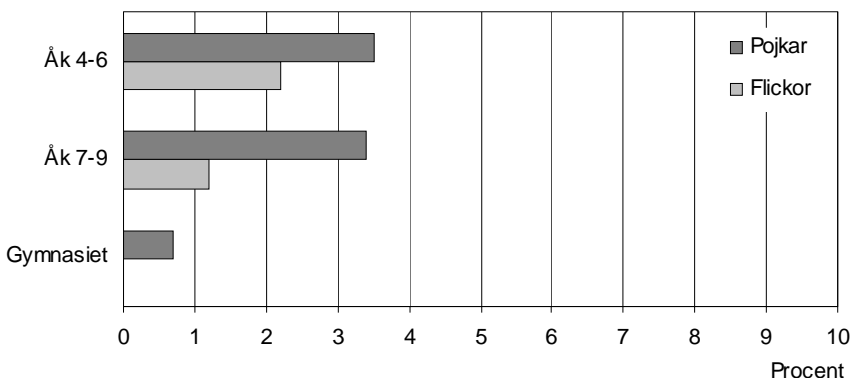
Bli slagen

4 procent av pojkarna i årskurs 4–6 uppger att de nästan varje dag eller minst en gång i veckan blir slagen i skolan. I årskurs 7–9 är andelen 3 procent och i gymnasiet knappt 1 procent. Av flickorna i mellanstadiet uppger 2 procent att de minst en gång i veckan blir slagen. I högstadiet är andelen 1 procent.

Diagram 7.6

Bli slagen i skolan – Nästan varje dag eller minst en gång i veckan

Pojkar och flickor (åk 4–6, 7–9 och gymnasiet). År 2002-03. Procent

Källa: Barn-ULF

Mobbning mest utbredd i högstadiet

22 procent av eleverna i årskurs 4–6 uppger att det finns någon i deras klass som är mobbad. Jämförelser med äldre elever i årskurs 7–9 och i gymnasiet visar att andelen är allra störst i årskurs 7–9, 28 procent mot 13 procent i gymnasiet.

Inga nämnvärda skillnader finns mellan hur pojkar och flickor svarat. Inte heller sett till olika årskurser finns tydliga skillnader.

Tabell 7.10

Det finns någon i min klass som är mobbad

Pojkar och flickor i åk 4–6, 7–9 och gymnasiet. År 2002-03. Procent

	Pojkar	Flickor	Samtliga
Samtliga	20	23	22
<i>Årskurser</i>			
Åk 4-6	22	22	22
Åk 7-9	26	30	28
Gymnasiet	11	16	13

Källa: Barn-ULF

Drygt 1 procent av pojkarna och 0,5 procent av flickorna uppger att man nästan varje dag eller minst en gång i veckan är med och mobbar andra elever.

Tabell 7.11

Är med och mobbar andra elever – Nästan varje dag eller minst en gång i veckan

Pojkar och flickor i åk 4–6, 7–9 och gymnasiet. År 2002-03. Procent

	Pojkar	Flickor	Samtliga
Samtliga	1,4	0,5	1
<i>Årskurser</i>			
Åk 4-6	1,4	0,4	0,9
Åk 7-9	1,8	0,8	1,3
Gymnasiet	1	0,3	0,7

Källa: Barn-ULF

Skillnader mellan olika befolkningsgrupper

Barn med föräldrar födda i Sverige svarar i större utsträckning än barn med föräldrar födda utomlands att de blir utsatta för olika former av kränkande behandling. Att känna sig utsluten, oskyldigt anklagad, bli slagen eller retad är också vanligare bland barn som lever i hushåll med låga disponibla inkomster.

Eleverna om sina möjligheter till inflytande

Äldre elever har större möjligheter att påverka skolarbetet 12 procent av eleverna i årskurs 4–6 uppger att de får vara med och bestämma i skolan om vilka dagar man ska ha läxor och prov, dvs. har svarat att de får vara med och bestämma "mycket" eller "ganska mycket". Jämförelser med äldre elever i årskurs 7–9 och i gymnasieskolan visar att det är betydligt vanligare att äldre än yngre elever känner sig ha möjlighet att påverka. 38 procent av eleverna i högstadiet och 61 procent av eleverna i gymnasiet upplever att man har sådana påverkansmöjligheter. Inga märkbara skillnader finns mellan pojkar och flickor när det gäller hur man ser på sina möjligheter till inflytande i dessa frågor.

Yngre elever kan i högre grad påverka skolmiljön

Inga nämnvärda könsskillnader finns heller sett till inflytande när det gäller hur skolmiljön ska ut, rörande t.ex. lokaler och skolgården. Jämförelsen mellan olika årskurser visar emellertid att 31 procent av eleverna i mellanstadiet uppger att de får vara med och bestämma mot ungefär 26 procent av eleverna i högstadiet och gymnasiet.

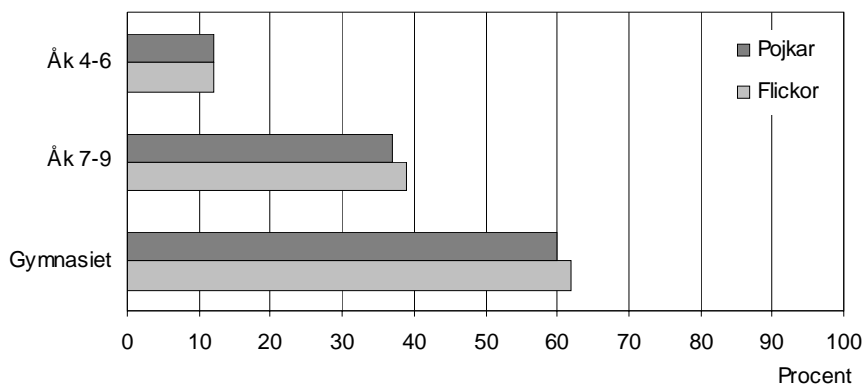
Skillnader mellan olika befolkningsgrupper

Indelningen i andra befolkningsgrupper visar att regionala skillnader förekommer sett till inflytande över läxor och prov. Barn som bor i storstadsområden uppger i mindre utsträckning än barn som bor i övriga delar av landet att de får vara med och bestämma dagar för läxor och prov. Även hushållets ekonomiska situation tycks ha betydelse. Barn i hushåll som har svårt att klara sina löpande utgifter tycker sig i lägre grad kunna påverka skolarbetet.

Sett till inflytande över skolmiljön finns inga betydande skillnader mellan dessa grupper.

Diagram 7.7**Kan vara med och bestämma dagar för läxor och prov ¹**

Pojkar och flickor i åk 4–6, 7–9 och gymnasiet. År 2002-03. Procent

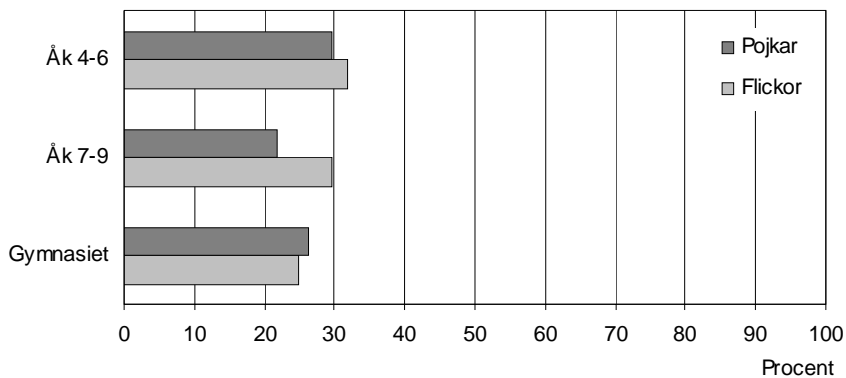

Källa: Barn-ULF

1) Har svarat "mycket" eller "ganska mycket"

Diagram 7.8**Kan vara med och bestämma hur skolmiljön ska se ut ¹**

Pojkar och flickor i åk 4–6, 7–9 och gymnasiet. År 2002-03. Procent

Källa: Barn-ULF

1) Har svarat "mycket" eller "ganska mycket"

Barnen om samhället

Till ungdomar i årskurs 7–9 och gymnasiet ställs frågan ”Har du gjort något av följande för att åstadkomma förändringar eller protestera under de senaste tolv månaderna:

- Varit på möte med politiskt parti
- Varit på möte med någon organisation
- Tagit kontakt med någon beslutsfattare
- Skrivit insändare
- Demonstrerat
- Burit märken eller symboler för att uttrycka en åsikt
- Valt varor som uppfyller vissa krav, t.ex. miljömärkning?”

Större engagemang bland flickor

Att på olika sätt agera för att åstadkomma förändringar eller protestera är vanligare bland flickor än bland pojkar. 36 procent av pojkarna uppger att man under de senaste 12 månaderna gjort minst någon av de ovanstående aktiviteterna. Motsvarande andel bland flickorna är 51 procent. Att på olika sätt agera för att påtala brister eller åstadkomma förändringar är vanligare bland gymnasieelever än bland högstadieelever .

26 procent av flickorna i högstadiet och gymnasiet bär märken eller symboler för att uttrycka en åsikt. Motsvarande andel bland pojkarna är 18 procent. Att välja varor som uppfyller vissa krav såsom miljömärkning är också vanligare bland flickor än pojkar. Här är andelen 25 procent bland flickorna mot 12 procent bland pojkarna.

Även att demonstrera tycks vara vanligare bland flickorna. 13 procent av flickorna i årskurs 7 och uppåt uppger att dom har demonstrerat under de senaste 12 månaderna jämfört med 9 procent av pojkarna.

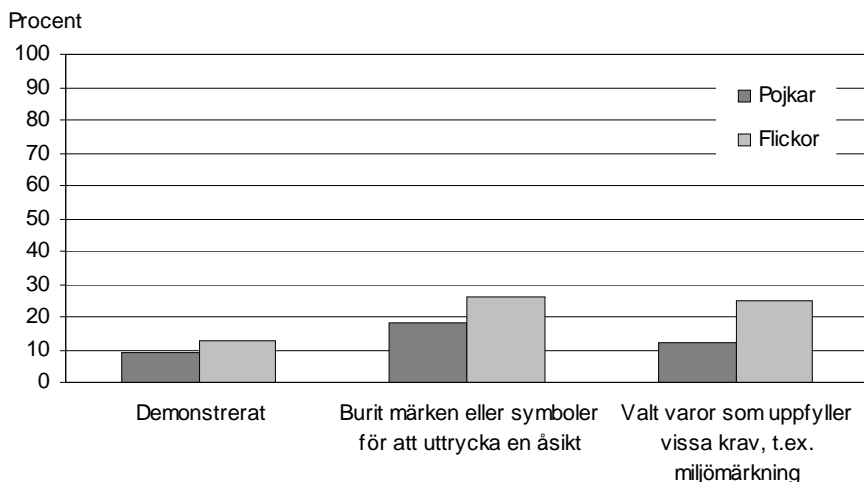
Mellan 4 och 11 procent av ungdomarna uppger att de under det senaste året skrivit insändare, deltagit på möten med politiskt parti eller organisation eller kontaktat beslutsfattare. Här är skillnaderna mellan könen mindre.

Skillnader mellan olika befolkningsgrupper

Att på olika sätt agera för att åstadkomma förändringar eller protestera är vanligare bland barn i tjänstemannahushåll än bland barn i arbetarhushåll, liksom bland barn som bor i storstadsområden jämfört med barn som bor i övriga delar av landet.

Diagram 7.9**Aktiviteter för att åstadkomma förändringar eller protestera de senaste 12 månaderna**

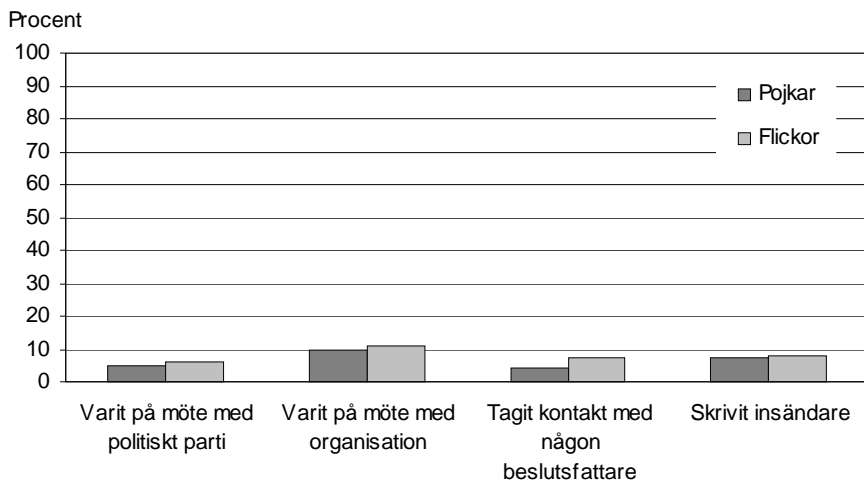
Pojkar och flickor (åk 7–9 och gymnasiet). År 2002-03. Procent

Källa: Barn-ULF

Diagram 7.10**Aktiviteter för att åstadkomma förändringar eller protestera de senaste 12 månaderna (forts.)**

Pojkar och flickor (åk 7–9 och gymnasiet). År 2002-03. Procent

Källa: Barn-ULF

Tabell 7.12

Aktiviteter för att åstadkomma förändringar eller protestera de senaste 12 månaderna

Pojkar och flickor i åk 7–9 och gymnasiet. År 2002-03. Procent

	Pojkar	Flickor	Samtliga
Varit på möte med politiskt parti, samtliga	5	6	6
Årskurser			
Åk 7-9	3	6	4
Gymnasiet	9	7	8
Varit på möte med organisation, samtliga	10	11	10
Årskurser			
Åk 7-9	7	10	9
Gymnasiet	14	12	13
Burit märken eller symboler, samtliga	18	27	22
Årskurser			
Åk 7-9	15	27	21
Gymnasiet	22	27	24
Demonstrerat, samtliga	9	13	11
Årskurser			
Åk 7-9	8	12	10
Gymnasiet	11	14	13
Valt varor som uppfyller vissa krav, samtliga	13	25	19
Årskurser			
Åk 7-9	10	18	14
Gymnasiet	17	34	25
Skrivit insändare, samtliga	7	8	7
Årskurser			
Åk 7-9	5	8	6
Gymnasiet	9	8	8
Tagit kontakt med beslutsfattare, samtliga	4	7	6
Årskurser			
Åk 7-9	3	7	5
Gymnasiet	5	8	7

Källa: Barn-ULF

8 Barnen om välbefinnande och hälsa

I detta kapitel studeras psykisk hälsa eller ohälsa och psykosomatiska besvär bland barn och ungdomar. När det gäller psykisk hälsa/ohälsa rör det sig här om besvär av en mer vardaglig karaktär och inte allvarligare former av psykisk ohälsa. Psykosomatiska besvär omfattar t.ex. huvudvärk, magont och sömnproblem. Förutom psykisk hälsa/ohälsa studeras i detta kapitel också hälsorelaterade vanor såsom mat-, motions-, rök- och alkoholvanor.

Psykisk hälsa/ohälsa

För att undersöka den psykiska hälsan/ohälsan hos barn och ungdomar ställs olika frågor i form av påståenden, där barnen och ungdomarna får ange i vilken utsträckning de tycker att olika beskrivningar stämmer in på hur de själva är eller brukar vara. Svartalternativen är ”stämmer precis”, ”stämmer ungefär”, ”stämmer dåligt” och ”stämmer inte alls”. En indelning har i det följande gjorts för att särskilja på frågor om välbefinnande och psykisk ohälsa.

Välbefinnande

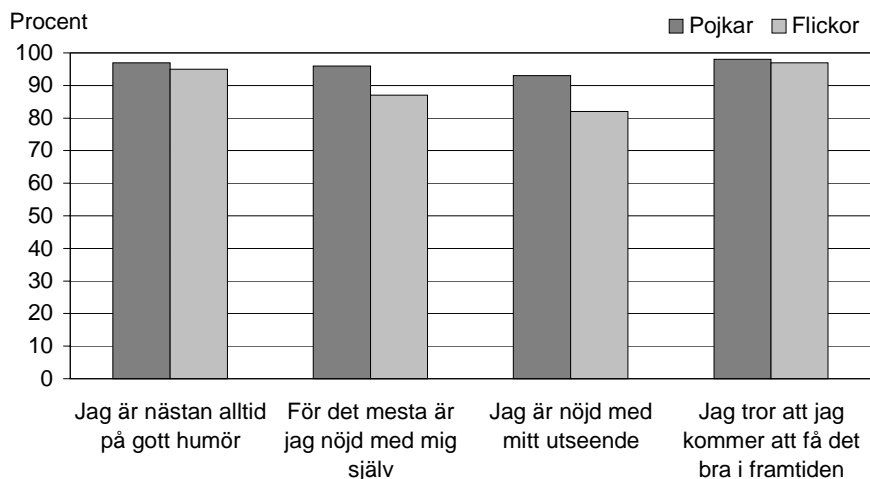
Med psykiskt välbefinnande avses en självskattad, inre och subjektiv känsla av välmående. Det handlar om att känna trivsel, tillfredsställelse och glädje. Följande påståenden används för att skaffa kunskap om barns och ungas psykiska välbefinnande:

- Jag är nästan alltid på gott humör
- För det mesta är jag nöjd med mig själv
- Jag är nöjd med mitt utseende
- Jag tror att jag kommer att få det bra i framtiden
- Jag orkar göra mycket

Av diagrammet på nästa sida framgår hur stor andel som svarat ”stämmer precis” eller svarat ”stämmer ungefär” på de olika påståendena om välbefinnande.

Diagram 8.1**Välbefinnande – Instämmer i påståendet ¹**

Pojkar och flickor 10–18 år. År 2002-03. Procent

Källa: Barn-ULF

1) Instämmer i påståendet: har svarat "stämmer precis" eller "stämmer ungefär"

De allra flesta barn är oftast på gott humör

På påståendet "jag är nästan alltid på gott humör" har 40 procent av pojkarna och 37 procent av flickorna, svarat "stämmer precis", medan 57 procent av pojkarna och 59 procent av flickorna har svarat "stämmer ungefär". En övervägande andel av barnen och ungdomarna i 10–18-års åldern, 97 procent av pojkarna och 95 procent av flickorna, anger således att de oftast är på gott humör.

Inget tydligt mönster finns sett till olika åldersgrupper. Fler pojkar än flickor i 16–18-års åldern instämmer emellertid *helt* i påståendet (dvs. har svarat "stämmer precis") att de nästan alltid är på gott humör, 46 procent mot 35 procent.

Tabell 8.1**Jag är nästan alltid på gott humör**

Pojkar och flickor 10–18 år. År 2002-03. Procent

	stämmer precis (1)	stämmer ungefär (2)	stämmer (1+2)
Pojkar	40	57	97
Flickor	37	59	95
Samtliga	39	58	96

Källa: Barn-ULF

Pojkar är i högre grad nöjda med sig själva

De allra flesta barn och ungdomar är nöjda med sig själva. Här finns emellertid en påtaglig skillnad mellan könen. Medan 57 procent av pojkarna har svarat "stämmer precis" på påståendet "för det mesta är jag nöjd med mig själv" är andelen betydligt lägre bland flickor, 41 procent.

Tabell 8.2

För det mesta är jag nöjd med mig själv

Pojkar och flickor 10–18 år. År 2002-03. Procent

	stämmer precis (1)	stämmer ungefär (2)	stämmer (1+2)
Pojkar	57	40	96
Flickor	41	46	87
Samtliga	49	43	91

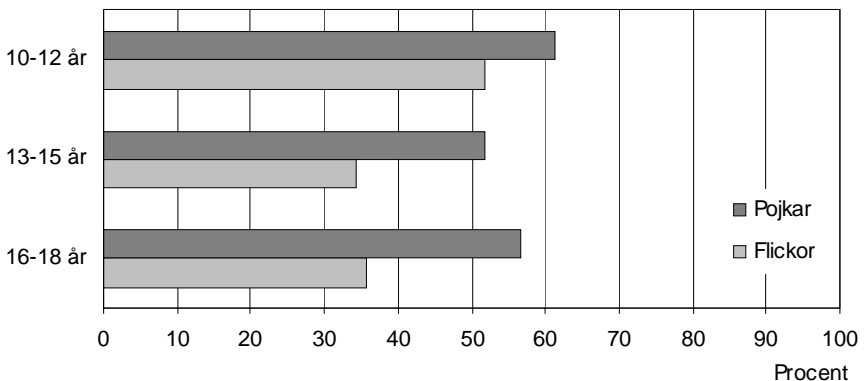
Källa: Barn-ULF

Bland flickor i 13-års åldern och uppåt är andelen som är nöjda med sig själva lägst. Mellan 34 och 36 procent av flickorna i åldersgrupperna 13–15 år och 16–18 år har svarat "stämmer precis". Bland de allra yngsta flickorna, 10–12-åringarna, är andelen 52 procent. Bland pojkarna i de olika åldersgrupperna ligger motsvarande andelar på mellan 52 och 61 procent.

Diagram 8.2

För det mesta är jag nöjd med mig själv – Stämmer precis¹

Pojkar och flickor 10–18 år. År 2002-03. Procent

Källa: Barn-ULF

1) Har svarat "stämmer precis" på påståendet

Pojkar också nöjdare med sitt utseende

En klar majoritet av 10–18-åringarna är också nöjda med sitt utseende. Även här märks emellertid könsskillnader och skillnader mellan olika åldersgrupper. Att inte vara nöjd med sitt utseende är vanligare bland flickor än bland pojkar. 56 procent av pojkarna instämmer *helt* i påståendet ”jag är nöjd med mitt utseende”. Motsvarande andel bland flickorna är endast 37 procent.

Tabell 8.3

Jag är nöjd med mitt utseende

Pojkar och flickor 10–18 år. År 2002-03. Procent

	stämmer precis (1)	stämmer ungefär (2)	stämmer (1+2)
Pojkar	56	37	93
Flickor	37	46	82
Samtliga	47	41	88

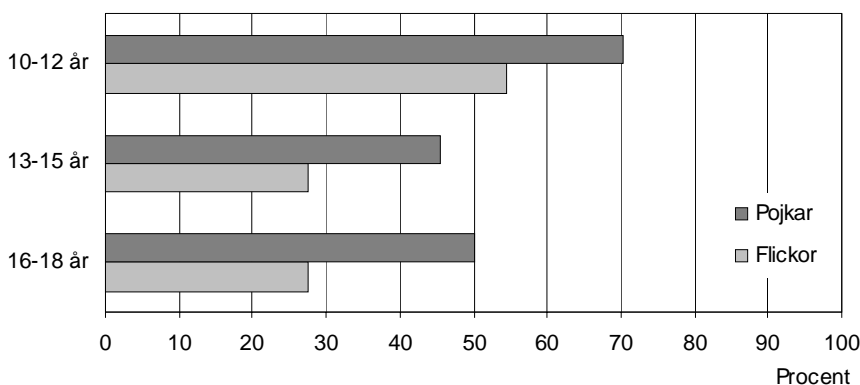
Källa: Barn-ULF

Yngre är betydligt mer nöjda med sitt utseende än äldre. Bland flickorna instämmer endast 28 procent av 13–15-åringarna och 16–18-åringarna helt i påståendet ”jag är nöjd med mitt utseende”. Bland 10–12-åringarna är andelen 55 procent. Även yngre pojkar är mer nöjda med sitt utseende än äldre pojkar.

Diagram 8.3

Jag är nöjd med mitt utseende – Stämmer precis¹

Pojkar och flickor 10–18 år. År 2002-03. Procent

Källa: Barn-ULF

1) Har svarat "stämmer precis" på påståendet

Nästan alla har en positiv tilltro till framtiden

Hela 97 procent av barnen och ungdomarna tror att de kommer att få det bra i framtiden – de har svarat ”stämmer precis” eller ”stämmer ungefär” på påståendet ”jag tror att jag kommer att få det bra i framtiden”. En något högre andel pojkar än flickor instämmer emellertid *helt* i påståendet om tron på en bra framtid, 69 mot 64 procent.

Tabell 8.4

Jag tror att jag kommer att få det bra i framtiden

Pojkar och flickor 10–18 år. År 2002-03. Procent

	stämmer precis (1)	stämmer ungefär (2)	stämmer (1+2)
Pojkar	69	29	98
Flickor	64	33	97
Samtliga	67	31	97

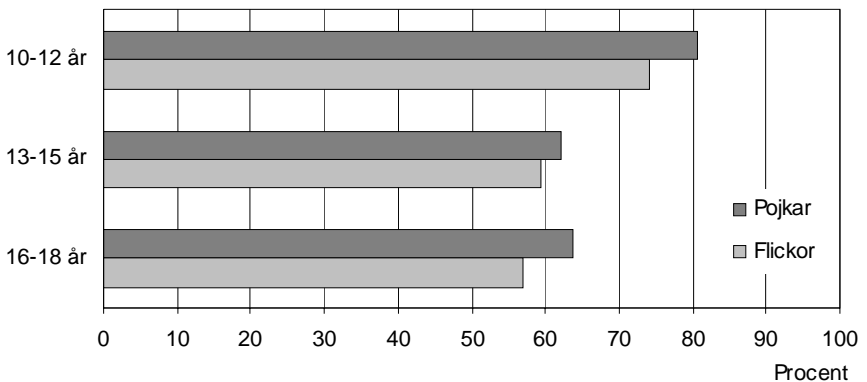
Källa: Barn-ULF

Sett till olika åldersgrupper märks en större tilltro till framtiden bland de allra yngsta.

Diagram 8.4

Jag tror att jag kommer att få det bra i framtiden – Stämmer precis¹

Pojkar och flickor 10–18 år. År 2002-03. Procent

Källa: Barn-ULF

1) Har svarat "stämmer precis" på påståendet

Nio av tio barn anser sig orka göra mycket

De allra flesta, 92 procent av pojkarna och 89 procent av flickorna, uppger att det orkar göra mycket. En större andel pojkar än flickor har emellertid svarat ”stämmer precis” på påståendet ”jag orkar göra mycket”, 46 procent mot 36 procent. Också fler yngre än äldre uppger att de har mycket ork.

Tabell 8.5

Jag orkar göra mycket

Pojkar och flickor 10–18 år. År 2002-03. Procent

	stämmer precis (1)	stämmer ungefär (2)	stämmer (1+2)
Pojkar	46	46	92
Flickor	36	53	89
Samtliga	41	49	91

Källa: Barn-ULF

Psykisk ohälsa

Följande påståenden används för att undersöka den psykiska ohälsan:

- Jag har svårt att sitta still och koncentrera mig
- Jag är ofta spänd och nervös
- Jag känner mig ofta ledsen och nere
- Jag är ofta sur och irriterad
- Jag blir väldigt lätt arg

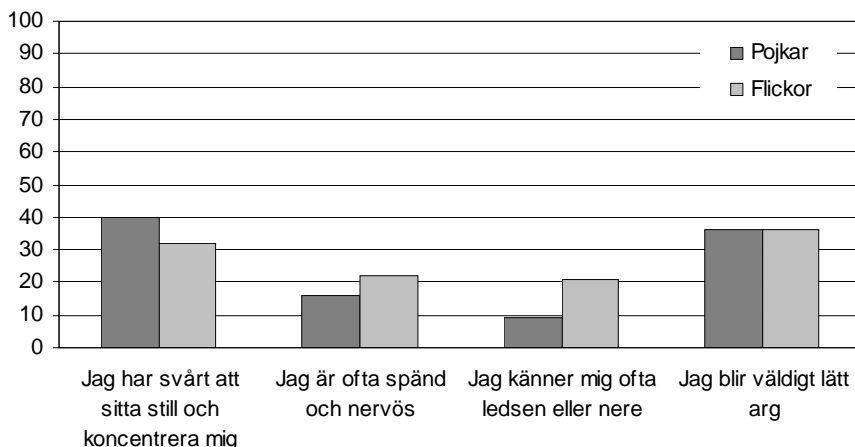
Av diagrammet nedan framgår hur stor andel pojkar och flickor som svarat "stämmer precis" eller svarat "stämmer ungefär" på de olika påståendena om psykisk ohälsa.

Diagram 8.5

Psykisk ohälsa – Instämmer i påståendet¹

Pojkar och flickor 10–18 år. År 2002-03. Procent

Procent

Källa: Barn-ULF

1) Instämmer i påståendet: har svarat "stämmer precis" eller "stämmer ungefär"

Pojkar har svårare att sitta still och koncentrera sig

Svårigheter att sitta still och koncentrera sig är vanligare bland pojkar än bland flickor. 40 procent av pojkarna har svarat att man har koncentrationsproblem. Motsvarande andel bland flickorna är 32 procent. Bland pojkar minskar andelen med stigande ålder, från 44 procent i 10–12-års åldern till 35 procent bland 16–18-åringarna. För flickorna finns inga markanta skillnader mellan åldersgrupperna.

Tabell 8.6

Jag har svårt att sitta still och koncentrera mig

Pojkar och flickor 10–18 år. År 2002-03. Procent

	stämmer precis (1)	stämmer ungefär (2)	stämmer (1+2)
Pojkar	9	32	40
Flickor	7	25	32
Samtliga	8	28	36

Källa: Barn-ULF

Flickor är oftare spända och nervösa

22 procent av flickorna mot 16 procent av pojkarna har svarat "stämmer precis" eller "stämmer ungefär" på påståendet "jag är ofta spänd och nervös". Bland pojkar återfinns emellertid stora differenser mellan åldersgrupperna. Bland 10–12-åringarna är andelen hela 22 procent mot 14 procent i åldrarna 13–15 år och 11 procent i åldersgruppen 16–18 år. Bland flickorna är skillnaderna inte lika stora mellan olika åldrar, även om andelen tycks vara något högre bland de allra yngsta.

Tabell 8.7

Jag är ofta spänd och nervös

Pojkar och flickor 10–18 år. År 2002-03. Procent

	stämmer precis (1)	stämmer ungefär (2)	stämmer (1+2)
Pojkar	3	13	16
Flickor	4	19	22
Samtliga	3	16	19

Källa: Barn-ULF

Vanligare att flickor känner sig ledsna

Det är betydligt vanligare bland flickor än pojkar att ofta känna sig ledsen eller nere. Bland flickorna instämmer 21 procent i påståendet

”jag känner mig ofta ledsen eller nere”. Motsvarande andel bland pojkarna är 9 procent.

Tabell 8.8**Jag känner mig ofta ledsen eller nere**

Pojkar och flickor 10–18 år. År 2002-03. Procent

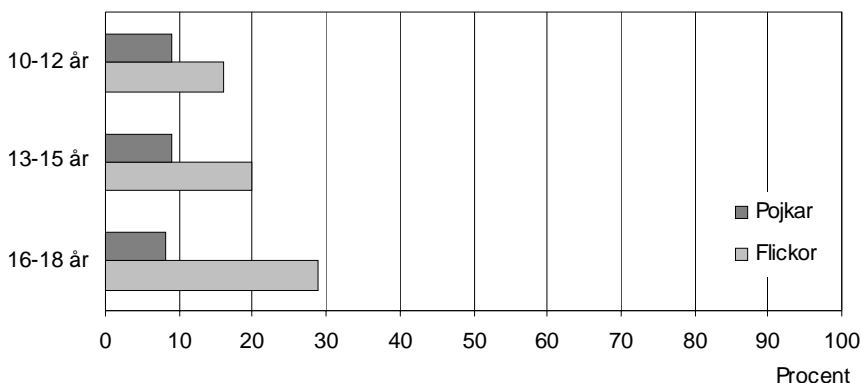
	stämmer precis (1)	stämmer ungefär (2)	stämmer (1+2)
Pojkar	1	7	9
Flickor	4	17	21
Samtliga	3	12	15

Källa: Barn-ULF

För flickorna ökar andelen som ofta känner sig ledsen eller nere markant med stigande ålder, från 16 procent i 10–12-års åldern till 20 procent bland 13–15-åringarna och hela 29 procent bland 16–18-åringarna. För pojkarna märks inga tydliga åldersvariationer.

Diagram 8.6**Jag känner mig ofta ledsen eller nere – Instämmer i påståendet ¹**

Pojkar och flickor 10–18 år. År 2002-03. Procent

Källa: Barn-ULF

1) Har svarat "stämmer precis" eller "stämmer ungefär" på påståendet

Fler är arga än sura och irriterade

Av barnen instämmer 14 procent i påståendet ”jag är ofta sur och irriterad”. Andelen är något större bland flickor än pojkarna, 17 respektive 12 procent. En betydligt större andel, 36 procent, anser sig lätt bli arg, dvs. instämmer i påståendet ”jag blir väldigt lätt arg”. Här återfinns emellertid ingen skillnad mellan könen. Att ofta vara sur och irriterad och att lätt bli arg är vanligast i yngre åldrar.

Tabell 8.9**Jag är ofta sur och irriterad**

Pojkar och flickor 10–18 år. År 2002-03. Procent

	stämmer precis (1)	stämmer ungefär (2)	stämmer (1+2)
Pojkar	2	10	12
Flickor	3	14	17
Samtliga	3	12	14

Källa: Barn-ULF

Tabell 8.10**Jag blir väldigt lätt arg**

Pojkar och flickor 10–18 år. År 2002-03. Procent

	stämmer precis (1)	stämmer ungefär (2)	stämmer (1+2)
Pojkar	10	26	36
Flickor	11	26	36
Samtliga	10	26	36

Källa: Barn-ULF

Psykisk hälsa/ohälsa i olika befolkningsgrupper

Psykisk hälsa eller ohälsa har också studerats i andra befolkningsgrupper efter t.ex. familjetyp (ensamstående eller sammanboende föräldrar), föräldrarnas födelseland, hushållets socioekonomiska samt ekonomiska situation och region.

För flera indikatorer på psykiskt välbefinnande eller ohälsa framgår att hushållets ekonomiska situation är av betydelse. Att känna sig ledsen och arg och inte vara på gott humör är vanligare bland barn som lever i hushåll som har svårt att klara sina löpande utgifter. Barn i dessa hushåll tror också i något mindre utsträckning att de kommer att få de bra i framtiden.

Skillnader framkommer också sett till föräldrarnas födelseland. Att vara nöjd med sig själv och sitt utseende är vanligare bland barn som har en mamma eller pappa som är född utomlands.

Den regionala indelningen i storstadsområden, större städer samt övriga kommuner visar att ett gott humör är något vanligare bland barn som bor utanför storstadsregionerna.

Psykosomatiska besvär

För att få en bild av förekomsten av psykosomatiska besvär hos barn och ungdomar ställs olika frågor, där barnen och ungdomarna får ange hur ofta man har besvär av olika slag. Svartalternativen är "varje dag", "flera gånger i veckan", "en gång i veckan", "någon gång i månaden" och "mer sällan eller aldrig" och de olika besvären som frågas efter är följande:

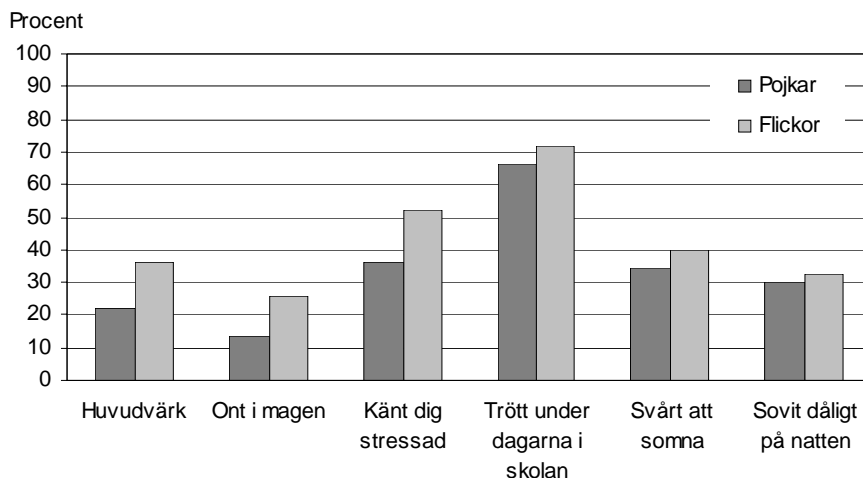
- Huvudvärk
- Ont i magen
- Kämt dig stressad
- Trött under dagarna i skolan
- Svårt att somna
- Sovit dåligt på natten

I redovisningen nedan har en sammanslagning av några svartalternativ gjorts, nämligen "varje dag", "flera gånger i veckan" och "en gång i veckan" redovisas som "minst en gång i veckan".

Diagram 8.7

Psykosomatiska besvär – Minst en gång i veckan ¹

Pojkar och flickor 10–18 år. År 2002-03. Procent

Källa: Barn-ULF

1) Har svarat "varje dag", "flera gånger i veckan" eller "en gång i veckan"

Huvudvärk vanligast bland äldre flickor

36 procent av flickorna har huvudvärk minst en gång i veckan. Motsvarande andel bland pojkarna är betydligt lägre, 22 procent. Bland flickorna ökar också andelen markant med stigande ålder, från 30

procent i åldersgruppen 10–12 år till 38 procent i åldrarna 13–15 år och 42 procent bland 16–18-åringarna. För pojkarna är andelen med huvudvärk minst en gång i veckan på samma nivå i den yngsta och äldsta åldersgruppen, 20 procent. 13–15-åringarna står här istället ut med en något större andel, 26 procent.

Tabell 8.11
Huvudvärk – Minst en gång i veckan

Pojkar och flickor 10–18 år. År 2002-03. Procent

	Pojkar	Flickor	Samtliga
Samtliga	22	36	29
<i>Åldersgrupper</i>			
10-12 år	20	30	24
13-15 år	26	38	32
16-18 år	20	42	31

Källa: Barn-ULF

Flickor har oftare ont i magen

Flickor har i betydligt större utsträckning än pojkar ont i magen. 26 procent av flickorna i 10–18-års åldern uppger att de minst en gång i veckan har ont i magen. Bland pojkar i samma åldrar är andelen närmare hälften så stor, 14 procent.

Tabell 8.12
Ont i magen – Minst en gång i veckan

Pojkar och flickor 10–18 år. År 2002-03. Procent

	Pojkar	Flickor	Samtliga
Samtliga	14	26	20
<i>Åldersgrupper</i>			
10-12 år	15	29	22
13-15 år	15	22	18
16-18 år	11	26	19

Källa: Barn-ULF

Stress betydligt vanligare bland flickor än bland pojkar

Flickor upplever sig stressade i betydligt högre grad än pojkar. Mer än hälften av flickorna, 52 procent, känner sig stressade minst en gång i veckan. Motsvarande andel bland pojkarna är 36 procent. Bland flickor märks också en markant ökning med stigande ålder, i åldersgruppen 16–18 år är andelen hela 68 procent. För pojkar finns inte samma åldersmönster.

Tabell 8.13**Känt dig stressad – Minst en gång i veckan**

Pojkar och flickor 10–18 år. År 2002-03. Procent

	Pojkar	Flickor	Samtliga
Samtliga	36	52	44
<i>Åldersgrupper</i>			
10-12 år	34	39	37
13-15 år	38	53	45
16-18 år	36	68	51

Källa: Barn-ULF

De äldre flickorna känner sig tröttast i skolan

69 procent av 10–18-åringarna känner sig minst en gång i veckan trött i skolan. Bland pojkarna är andelen 66 procent och bland flickorna 72 procent. Att känna sig trött i skolan är vanligast bland flickor i åldrarna 16–18 år.

Tabell 8.14**Trött under dagarna i skolan – Minst en gång i veckan**

Pojkar och flickor 10–18 år och i åk 4–6, 7–9 och i Gymnasiet. År 2002-03. Procent

	Pojkar	Flickor	Samtliga
Samtliga 10–18-åringar	66	72	69
<i>Åldersgrupper</i>			
10-12 år	58	59	58
13-15 år	71	72	72
16-18 år	72	87	79
<i>Årskurser</i>			
Årskurs 4–6	59	58	59
Årskurs 7-9	72	77	75
Gymnasiet	71	86	78

Källa: Barn-ULF

Fyra av tio barn har minst en gång i veckan svårt att somna

Något fler flickor än pojkar har svårt att somna. Av flickorna har 40 procent svarat att de minst en gång i veckan har svårt att somna. Motsvarande andel bland pojkarna är 35 procent. Inga nämnvärda skillnader finns mellan olika åldersgrupper.

Tabell 8.15**Svårt att somna minst en gång i veckan**

Pojkar och flickor 10–18 år. År 2002-03. Procent

	Pojkar	Flickor	Samtliga
Samtliga	35	39	37
<i>Åldersgrupper</i>			
10-12 år	38	42	40
13-15 år	33	38	35
16-18 år	33	40	36

Källa: Barn-ULF

Sömnbesvär vanligare i övre tonåren

30 procent av pojkarna 10–18 år och 33 procent av flickorna i samma åldrar anger att de minst en gång i veckan sover dåligt på natten. Både bland pojkarna och flickorna ökar andelen med stigande ålder. Även könsskillnaderna ökar med åldern. Att sova dåligt på natten är allra vanligast bland flickor i åldrarna 16–18 år.

Tabell 8.16**Sovit dåligt på natten minst en gång i veckan**

Pojkar och flickor 10–18 år. År 2002-03. Procent

	Pojkar	Flickor	Samtliga
Samtliga	30	33	31
<i>Åldersgrupper</i>			
10-12 år	26	24	25
13-15 år	29	32	30
16-18 år	36	44	40

Källa: Barn-ULF

Psykosomatiska besvär i olika befolkningsgrupper

Indelning i andra befolkningsgrupper än kön och ålder visar att hushållets ekonomiska situation slår igenom på hur barnen mår. Barn som lever i hushåll som har svårt att klara sina löpande utgifter har i högre grad ont i magen, huvudvärk, sömnbesvär samt känner sig trötta i skolan.

Även vissa regionala skillnader finns. Att ha svårt att sova och vara trött i skolan är vanligare i de tre storstadsområdena än i övriga landet.

Hälsorelaterade vanor

Matvanor, motionsvanor, tobaksvanor och alkoholvanor räknas till levnadsvanor som är av stor betydelse för hälsan. För att ta reda på barns och ungas hälsorelaterade beteenden ställs följande frågor i levnadsförhållandeundersökningen:

Hur ofta under det senaste halvåret har något av följande hänt:

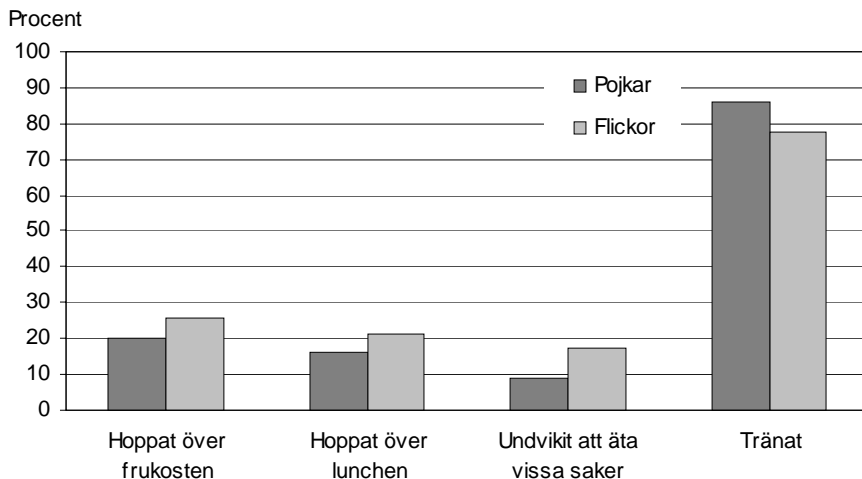
- Att du hoppat över frukosten
- Att du hoppat över lunchen
- Att du undvikit att äta vissa saker för att inte bli tjock eller för att gå ned i vikt.
- Att du tränat så du blivit andfädd eller svettig
- Att du rökt

För dessa frågor är svarsalternativen: "varje dag", "flera gånger i veckan", "en gång i veckan", "någon gång i månaden" samt "mer sällan eller aldrig". I den fortsatta redovisningen nedan har en sammanslagning gjorts av svarsalternativen "varje dag", "flera gånger i veckan" och "en gång i veckan", dessa redovisas som "minst en gång i veckan".

Diagram 8.8

Hälsorelaterade vanor – Minst en gång i veckan¹

Pojkar och flickor 10–18 år. År 2002-03. Procent

Källa: Barn-ULF

1) Har svarat "varje dag", "flera gånger i veckan" eller "en gång i veckan"

Till ungdomar i årskurs 7–9 och gymnasiet ställs också en fråga om alkoholvanor. Lydelsen på denna fråga är:

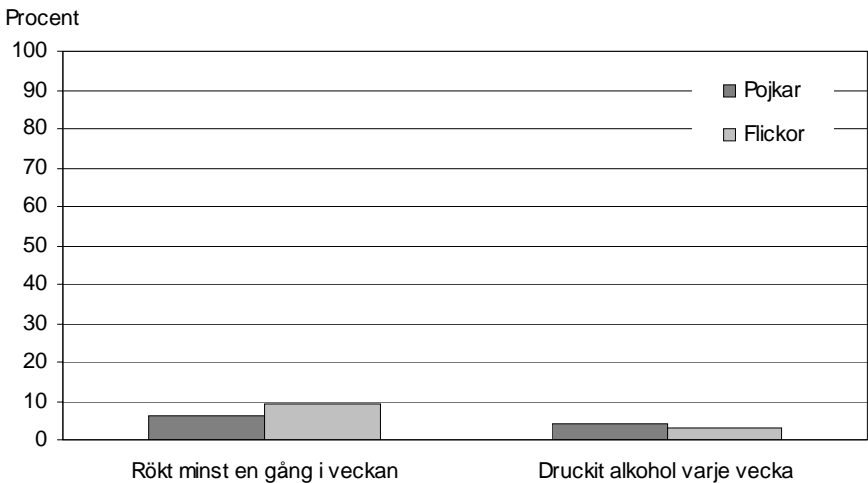
– Hur ofta har du druckit alkohol under det senaste året?

Svarsalternativen är här "varje vecka", "varannan vecka", "varje månad", "mer sällan" och "aldrig".

Diagram 8.9

Hälsorelaterade vanor – Minst en gång i veckan¹

Pojkar och flickor. För rökning 10–18 år, för alkohol åk 7 och uppåt.
År 2002-03. Procent

Källa: Barn-ULF

1) Rökning: har svarat "varje dag", "flera gånger i veckan" eller "en gång i veckan".
Alkohol: har svarat "varje vecka"

Vanligare att flickor hoppar över frukost och lunch

26 procent av flickorna och 20 procent av pojkarna uppger att de minst en gång i veckan hoppar över frukosten. Att det inträffar flera gånger i veckan är nästan dubbelt så vanligt bland flickor som pojkar, 16 respektive 9 procent.

Att hoppa över frukosten blir vanligare med stigande ålder. Bland 10–12-åringarna är det 12 procent som hoppar över frukosten minst en gång i veckan. Motsvarande andelar bland 13–15-åringarna och 16–18-åringarna är 24 respektive 35 procent.

Att hoppa över lunchen sker i något mindre utsträckning än att hoppa över frukosten. 21 procent av flickorna och 16 procent av pojkarna hoppar över lunchen minst en gång i veckan. Sett till olika åldrar är skillnaden här störst mellan 10–12-åringarna och 13-åringarna och uppåt.

Tabell 8.17**Hoppar över frukosten – Minst en gång i veckan**

Pojkar och flickor 10–18 år. År 2002-03. Procent

	Pojkar	Flickor	Samtliga
Samtliga	20	26	23
<i>Åldersgrupper</i>			
10-12 år	9	14	12
13-15 år	20	28	24
16-18 år	32	37	35

Källa: Barn-ULF

Tabell 8.18**Hoppar över lunchen – Minst en gång i veckan**

Pojkar och flickor 10–18 år. År 2002-03. Procent

	Pojkar	Flickor	Samtliga
Samtliga	16	21	19
<i>Åldersgrupper</i>			
10-12 år	5	9	7
13-15 år	25	26	26
16-18 år	20	31	25

Källa: Barn-ULF

Äldre flickor tänker i större utsträckning på vad de äter

17 procent av flickorna jämfört med 9 procent av pojkarna undviker minst en gång i veckan att äta vissa saker för att inte bli tjock eller för att gå ned i vikt. Bland pojkar skiljer sig denna andel inte särskilt mellan olika åldersgrupper. Bland flickorna utmärker sig de äldsta flickorna – 28 procent av flickorna i åldrarna 16–18 år uppger att de minst en gång i veckan undviker att äta vissa saker. 6 procent av flickorna i denna åldersgrupp säger att det gäller varje dag, 13 procent att det sker flera gånger i veckan och 10 procent har svarat att det gäller ungefär en gång i veckan.

Tabell 8.19**Undviker att äta vissa saker – Minst en gång i veckan**

Pojkar och flickor 10–18 år. År 2002-03. Procent

	Pojkar	Flickor	Samtliga
Samtliga	9	17	13
<i>Åldersgrupper</i>			
10-12 år	9	11	10
13-15 år	8	14	11
16-18 år	10	28	19

Källa: Barn-ULF

De allra flesta barn och ungdomar tränar regelbundet

En klar majoritet, 82 procent, av 10–18-åringarna uppger att de minst en gång i veckan tränar så att de blir andfädda eller svettiga. Andelen är högre bland pojkar än bland flickor, 86 procent respektive 78 procent.

Att träna varje dag är dubbelt så vanligt bland pojkar som bland flickor, 12 respektive 5 procent. 55 procent av pojkarna och 49 procent av flickorna tränar flera gånger i veckan.

Att träna minst en gång i veckan är vanligast i åldrarna 13–15 år.

Tabell 8.20**Tränar – Minst en gång i veckan**

Pojkar och flickor 10–18 år. År 2002-03. Procent

	Pojkar	Flickor	Samtliga
Samtliga	86	78	82
<i>Åldersgrupper</i>			
10-12 år	80	70	75
13-15 år	90	84	87
16-18 år	88	79	84

Källa: Barn-ULF

Rökning vanligast bland de äldsta flickorna

Ungefär 0,5 procent av 10–12-åringarna röker minst en gång i veckan. Motsvarande andel i åldrarna 13–15 år är 6 procent. I dessa två åldersgrupper är skillnaderna relativt små mellan könen.

I den äldsta åldersgruppen, 16–18 år, uppger 18 procent att de röker minst en gång i veckan. Här är skillnaden mellan pojkar och flickor också påtaglig, 14 procent av pojkarna mot hela 21 procent av flickorna röker så ofta. Av flickorna i denna åldersgrupp svarar 12

procent att dom röker varje dag, 7 procent att dom röker flera gånger i veckan och 2 procent att dom röker ungefär en gång i veckan. Jämförliga andelar bland pojkarna är 6 procent som röker varje dag, 4 procent som röker flera gånger i veckan och 4 procent som röker en gång i veckan.

Tabell 8.21
Röker – Minst en gång i veckan

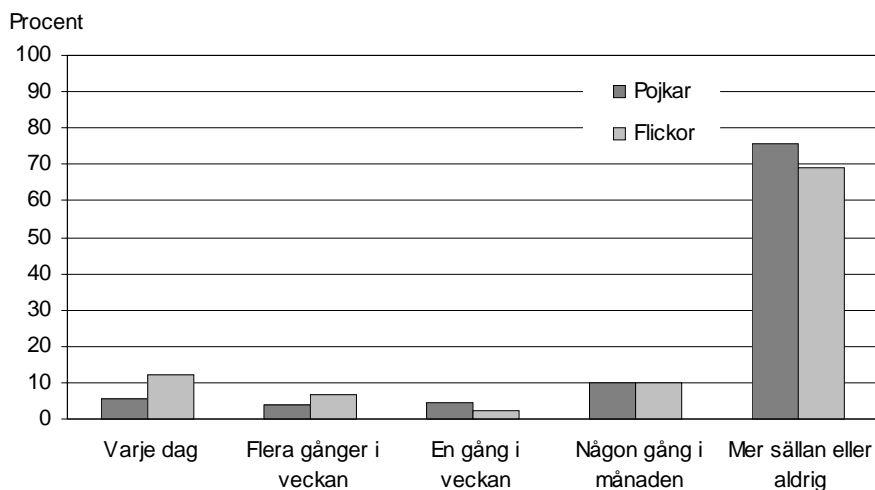
Pojkar och flickor 10–18 år. År 2002-03. Procent

	Pojkar	Flickor	Samtliga
Samtliga	6	9	8
Åldersgrupper			
10-12 år	0,5	0,4	0,4
13-15 år	5	7	6
16-18 år	14	21	18

Källa: Barn-ULF

Diagram 8.10
Rökvanor i åldrarna 16–18 år

Pojkar och flickor 16-18 år. År 2002-03. Procent

Källa: Barn-ULF

Alkoholvanor

Av pojkar i årskurs 7 och uppåt t.o.m. gymnasiet anger 41 procent att de inte druckit alkohol det senaste halvåret. Motsvarande andel bland flickor är 38 procent. 3 procent av ungdomarna i dessa åldrar uppger att dom dricker alkohol varje vecka. Skillnader finns här

mellan olika åldersgrupper. I åldersgruppen 13–15 år är andelen knappt 1 procent, men bland 16–18-åringarna 5 procent.

Tabell 8.22**Dricker alkohol – Varje vecka**

Pojkar och flickor i årskurs 7 och uppåt (13–18 år). År 2002-03. Procent

	Pojkar	Flickor	Samtliga
Samtliga	4	3	3
Åldersgrupper			
10-12 år
13-15 år	1	0,3	0,8
16-18 år	6	5	5

Källa: Barn-ULF

..= frågan har inte ställts till 10–12-åringar

Hälsorelaterade vanor i olika befolkningsgrupper

Att hoppa över frukost eller lunch är vanligare bland barn som bor med endast en av sina föräldrar. Det sker också i större utsträckning bland barn i arbetarhushåll samt i hushåll som har svårt att klara de löpande utgifterna.

Regelbunden motion är istället vanligare bland barn som bor med sammanboende föräldrar, liksom i tjänstemannahushåll och i hushåll med en god ekonomisk situation.

Barn som bor med en ensamstående förälder röker i högre grad än barn som har sammanboende föräldrar. Att röka sker också i större utsträckning bland barn som kommer från arbetarhushåll samt i hushåll som har det svårt ekonomiskt sett. Även att dricka alkohol är vanligare bland barn i ensamhushåll, men även bland barn med föräldrar födda i Sverige.

Fakta om statistiken

Så görs statistiken

Uppgifterna i rapporten bygger på undersökningen av levnadsförhållanden (ULF) samt det tillägg till denna undersökning som består av intervjuer med barn i åldrarna 10–18 år i det utvalda hushållet (Barn-ULF).

Här ges endast en kortfattad beskrivning av uppläggnings av ULF-undersökningen. En utförlig redogörelse för tillvägagångssättet finns i Appendix 15: Teknisk rapport från ULF 1990-1993 samt i Supplement till appendix 15: Teknisk tilläggsinformation om ULF 1994-99. Dessa finns att tillgå på SCB:s hemsida under följande adress: http://www.scb.se/statistik/le0101/le0101_teknrapp.asp

En produktbeskrivning finns också tillgänglig på SCB:s hemsida.

Allmänt om undersökningens innehåll

Utbyggnaden av ULF skedde etappvis under åren 1974–1978. Sedan 1978 innehåller undersökningen välfärdsområdena, eller välfärds-komponenterna som vi valt att kalla dem, arbetsmiljö, boende, ekonomi, hälsa, fritid, materiella tillgångar, medborgerliga aktiviteter, sociala relationer, sysselsättning och arbetstider, transporter och kommunikationer, trygghet och säkerhet samt utbildning. Fr.o.m. 1979 tillämpas i ULF en indelning i fyra huvudtema med speciell tyngdpunkt på olika välfärds-komponenter som återkommer med viss periodicitet. Dessa är:

- sociala relationer (sociala relationer, politiska resurser samt trygghet och säkerhet)
- arbetslivet (sysselsättning, ekonomi, utbildning)
- hälsa och omsorg
- fysisk miljö (boende, transporter, fritid).

I varje ULF-årgång ingår ett antal centrala indikatorer från varje komponent. Några frågor behöver man ställa årligen för att bilda gängse bakgrundsvariabler, t.ex. familjecykel och socioekonomisk grupp. Andra frågor ingår årligen för att ge underlag för en kontinuerlig uppföljning av utvecklingen på olika områden.

Tablå 1
Urvalsstorlekar och bortfall i ULF-undersökningarna 1975–2004

	Nettourval	Antal intervjuer	Bortfall i procent		
			Totalt	Därav:	
				Vägrare	Ej anträffade
1975	14 256	11 582	18,8	17,8	0,6
1976	14 411	11 144	21,0	19,5	1,1
1977	14 494	11 699	19,3	17,6	1,1
1978	12 119	10 307	15,0	13,6	0,8
1979	11 389	9 468	16,9	15,4	1,0
1980	8 418	7 261	13,7	11,3	1,6
1981	8 903	7 703	13,5	10,3	2,1
1982	8 419	7 290	13,4	10,4	2,1
1983	7 952	6 663	16,2	13,2	2,2
1984	8 673	7 211	16,9	13,6	2,2
1985	7 915	6 585	16,8	12,3	2,8
1986	6 171	4 774	22,6	17,7	3,1
1987	8 754	7 052	19,4	14,4	2,9
1988	8 189	6 514	20,5	14,6	3,7
1989	8 552	6 781	20,7	14,5	4,0
1990	7 946	6 191	22,1	16,7	3,5
1991	7 402	5 827	21,3	16,0	4,0
1992	7 481	5 980	20,1	14,8	3,3
1993	7 685	6 190	19,5	13,8	4,1
1994	7 494	6 001	19,9	13,9	4,5
1995	7 475	6 014	19,6	13,2	4,4
1996	7 483	5 891	21,3	14,4	5,0
1997	7 467	5 807	22,2	14,4	5,8
1998	7 472	5 732	23,3	16,3	5,1
1999	7 482	5 734	23,4	15,1	6,1
2000	7 456	5 680	23,9	15,3	6,8
2001	7 469	5 805	22,1	14,6	5,9
2002	7 969	5 973	25,0	16,0	6,8
2003	7 975	6 033	24,3	15,8	6,5
2004	7 477	5 591	25,2	17,2	6,4

Urvalen 1975–1979 omfattade personer i åldern 16–74 år. Åren 1980–2001 var den övre åldersgränsen 84 år med undantag av undersökningen 1988–89 då den övre åldersgränsen slopades helt. Från och

med år 2002 finns ingen övre åldergräns – undersökningen omfattar nu befolkningen 16 år och uppåt.

I tablå 1 redovisas hur urvalsstorlekar och bortfall har varierat under åren.

Barns villkor – via föräldrarna

I samband med olika tematiska fördjupningar har föräldrar som intervjuats i ULF även fått frågor om sina barn. Så har t.ex. barns familjesituation, barns fritidsaktiviteter samt barns hälsa kartlagts. Eftersom ULF-undersökningen innehåller uppgifter om vilka personer som ingår i urvalspersonens hushåll, med uppgift om ålder och kön, har det varit möjligt att omredigera urvalet så att hushållets barn fått utgöra redovisningsenhet. För varje barn i urvalet erhålls således uppgifter om familjen och om föräldrarnas villkor. För varje ULF-omgång omfattande två års undersökningar har vi på det sättet fått ett urval om cirka 7 500 barn i åldrarna från omkring noll till och med 18 år vilka valts genom någon av föräldrarna och där föräldrarna lämnat uppgifter om barnen.

Barns villkor – via barnen

På initiativ från och i samarbete med Socialforskningsinstitutet (SOFI) vid Stockholms universitet har SCB inom ramen för ULF under åren 2001–2003 även låtit barnen själva komma till tals. Samtliga barn i åldrarna 10–18 år och som bor i hushållet får själva svara på frågor om sin situation. Med barn avses då barn till den vuxna urvalspersonen eller dennes make/maka/sambo. Intervjuerna genomförs samtidigt med ordinarie ULF-intervju genom att barnet/barnen får lyssna till färdiginspelade frågor på bandspelare/CD-spelare samt notera sina svar i ett svarshäfte vilket efter intervjun överlämnas till intervjuaren. Denna del av undersökningen kallas Barn-ULF. De frågor som ställs i Barn-ULF är i första hand sådana frågor som barnen själva är mest lämpade att besvara. Det rör sig om bl.a. situationen i skolan, relationen till kompisar, föräldrar, lärare och andra vuxna.

Från och med 2001 har Barn-ULF genomförts som ett tillägg till den ordinarie undersökningen och från och med 2004 genomför SCB i egen regi Barn-ULF.

Tablå 2
Barn i ULF och i Barn-ULF 2002–2004

	Antal hushåll med barn i ULF		Barn i de intervjuade hushållen		Antal i barnintervjuerna	
	2002-03	2003-04	2002-03	2003-04	Antal 2002-03	Bortfall (%) barn-intervju
Barn 0-2 år	742	737	793	803	-	-
Barn 3-6 år	951	965	1117	1130	-	-
Barn 7-9 år	902	826	1019	922	-	-
Barn 10-12 år	1045	1004	1185	1133	978	17,5
Barn 13-15 år	1046	1029	1165	1158	933	19,9
Barn 16-18 år	902	902	996	1002	731	26,6
Barn 0-18 år	3382	3323	6275	6148	2642	21,0

Undersökningsobjekt, population och redovisningsgrupper

ULF-undersökningarna är i första hand inriktade på att ta fram statistiska uppgifter för den grupp av personer som fyller 16 år eller mer under undersökningsåret och är stadigvarande bosatta i Sverige. Stadigvarande bosatt är den som är kyrkobokförd i riket och icke vistas utomlands långvarigt.

Oftast redovisas resultat för olika delgrupper av populationen, s.k. redovisningsgrupper. Redovisningsgrupperna erhålls genom att befolkningen indelas efter sådana bakgrundsvariabler som kön, ålder, familjecykel, socioekonomisk grupp, H-region, nationell bakgrund etc.

Datansamlingen pågår hela året och resultaten är en sorts genomsnitt över året (respektive över en tvåårsperiod). Därför avviker befolkningstotalerna i ULF något från dem som redovisas i befolkningsstatistiken, vilka avser förhållandena vid årsskiftet. Skillnaderna beror på dödlighet samt emigration och immigration och är av begränsad storlek.

I denna rapport är undersökningspopulationen barn i åldrarna 0–18 år (alt. 10–18 år).

Urvalsförfarande

ULF-urvalet dras systematiskt efter ålder ur SCB:s register över totalbefolkningen (RTB). Urvalet torde vara likvärdigt med ett obun-

det systematiskt urval (OSU). Från urvalen avlägsnas de personer som varit med i ULF under de senaste sju åren.

Urvalet i Barn-ULF är samtliga barn till urvalspersonen i ULF eller till dennes make/maka/sambo vilka bor i hushållet minst halva tiden. Som barn räknas då även fosterbarn och barnbarn i de fall urvalspersonen eller dennes make/maka/sambo trätt i förälders ställe för dessa barn.

Över- och undertäckning samt bortfall

Begreppet övertäckning innebär att urvalsramen innehåller objekt som ej tillhör populationen. Övertäckningen består av personer som är avlidna eller vistas utomlands långvarigt. I Barn-ULF utgörs övertäckningen i första hand av barn till urvalspersonen i ULF som bor mindre än halva tiden i dennes hushåll.

Med undertäckning avses personer som ingår i populationen men ej i urvalsramen och därför saknar urvalssannolikhet. Eventuell undertäckning beror främst på brister i folkbokföringen eller på att vissa personer blivit bokförda först efter det att urvalsramen upprättats. Undertäckning i Barn-ULF fås om urvalspersonerna i ULF inte uppger alla barn som finns i hushållet och som bor där minst halva tiden.

S.k. objektbortfall föreligger när en person som tillhör urvalet och undersökningspopulationen ej medverkar i undersökningen. Dessutom förekommer s.k. partiellt bortfall vilket uppkommer när en person medverkar i undersökningen men ej svarar på alla frågor. Storleken av detta uppgår i regel till högst ett par procent.

I ULF-undersökningen förekommer ett mindre antal indirekta intervjuer, dvs. intervjuer där uppgifterna om intervjupersonen inhämtas från annan person, som väl känner urvalspersonens förhållanden. Vid sådana intervjuer utgår emellertid vissa frågor som endast kan besvaras av den person som själv berörs. De indirekt intervjuade utgör emellertid endast cirka 1 procent av samtliga intervjuade. Indirekta intervjuer förekommer ej i Barn-ULF.

Estimation och variansberäkning

I undersökningen studeras normalt främst totala antalet objekt (vanligen personer eller hushåll) med en viss egenskap, procenttal samt medelvärden i population och redovisningsgrupper. I denna rapport är barn i det utvalda hushållen de studerade objekten.

Vid estimation indelas urvalet i efterstrata. Inom vart och ett av dessa görs enkel kompensationsvägning för bortfallet. Systematiska fel uppstår om fördelningarna för olika undersökningresultat i bortfallet skiljer sig från de fördelningar som skulle erhållas vid OSU från urvalen i respektive efterstratum. För en beskrivning av urvals- och skattningsförfarandena i ULF hänvisas till den tekniska rapporten, Appendix 15.

Den efterstratifiering som görs leder till att den summerade vuxna befolkningen enligt ULF kommer att stämma med den totalräknade befolkningsstatistiken för ett antal grupper med avseende på kön, ålder, civilstånd och H-region. Vid skattning av totalt antal personer har vi rekommenderat formeln för OSU, men den ovan nämnda efterstratifieringen leder ofta till att OSU-formeln ger en överskattning av den faktiska variansen. Särskilt påtagligt är detta då den studerade redovisningsgruppen sammanfaller med en enskild uppräkningsklass eller en summa av uppräkningsklasser. I dessa fall blir variansen nära noll.

Svarsfördelningen i grupper med olika barnantal är dock okänd varför det uppräknade antalet barn inte automatiskt överensstämmer med antalet barn i befolkningen. På grund av att intervjuerna görs löpande under året underskattas dessutom antalet 0-åringar (=barn födda under intervjuåret) när ordinarie uppräkningsförfarande används. Situationen kompliceras ytterligare av att det finns ytterligare svarsbortfall i barnintervjuerna. För att komma till rätta med dessa problem har därför ordinarie uppräkningsfaktorer justerats med hänsyn tagen till köns- och åldersfördelning i gruppen barn 0–18 år. Detta sker när uppgifter som bygger på de utvalda föräldrarnas svar redovisas och med andra uppräkningsfaktorer när uppgifter som bygger på barnintervjuerna redovisas.

Genomförande

Intervjublanketterna för ordinarie ULF-intervju har utarbetats vid SCB i samråd med referensgrupper för de olika välfärdskomponenterna. I varje planeringsomgång görs ett antal provintervjuer för att se hur nya frågor fungerar i fältet och för att få en uppfattning om tidsåtgången.

Intervjufrågorna i barnintervjun har utarbetats vid Socialforskningsinstitutet.

Datainsamlingen sker huvudsakligen genom besöksintervjuer. Telefonintervjuer görs dels om intervjupersonen uttryckligen begär det (i ett fåtal fall), dels i samband med fältarbetets uppföljningsfas.

Huvuddelen av telefonintervjuerna genomförs av en vid SCB centralt placerad telefongrupp.

Före intervjun får varje intervjuperson ett kortfattat informationsbrev och en folder där undersökningens innehåll och sekretessföreskrifterna presenteras. Överenskommelse om intervjun träffas i regel per telefon. I samband därmed informeras också om att SCB är intresserad av att även intervjua hemmaboende barn i åldrarna 10–18 år och tid för intervju bestäms när det är möjligt att även intervjua barnen. I vissa fall skickas ett andra brev till personer som vägrat vid intervjuarens första kontakt.

De inkomna intervjublanketterna avprickas och går direkt till dataregistrering. Därefter sker maskinella kontroller och kodning, upprättning och manuell kodning. Vid behov tas telefonkontakt med intervjupersonerna för komplettering eller korrigeringar.

Utöver intervjudata insamlas också vissa registeruppgifter rörande bl.a. inkomstförhållanden (se den tekniska rapporten, appendix 15 eller 16).

Redovisningsgrupper

En central målsättning för SCB:s undersökningar av levnadsförhållanden är att statistiken skall belysa vilka grupper som drabbas av olika typer av problem. Valet av redovisningsgrupper är således avgörande för möjligheten att belysa levnadsförhållandena ur ett fördelningsperspektiv. Detta val måste ske med ambitionen att försöka lokalisera utsatta grupper. I denna rapport har främst följande bakgrundsvariabler använts:

- Ålder/årskurser
- Familj
- Faderns och moderns födelseland
- Faderns och moderns utbildningsnivå
- Hushållets socioekonomisk tillhörighet
- Hushållets disponibla inkomster
- Hushållets ekonomiska situation
- Region

I samtliga tabeller som redovisas på SCB:s webbplats www.scb.se återfinns flickor och pojkar separat. I det följande beskrivs redovisningsgrupperna närmare.

Ålder

Tabellerna omfattar generellt barn och ungdomar i åldrarna 0–18 år respektive barn och ungdomar i åldrarna 10–18 år, indelade i tre-årsklasser. I kapitlet om skolan är redovisningsgrupperna istället efter de olika årskurserna, årskurs 4–6, årskurs 7–9 samt gymnasiet. Intervjuerna med föräldrar omfattar istället 0–18-åringar (Barns familjer) eller 7–15 år (Barns fritid).

Tablå 3

Kön och ålder. Antal barn samt skattat antal i befolkningen.

	Antal i de intervjuade hushållen	Antal intervjuade barn	Skattat antal 2002-03
Pojkar 0–18 år	3217	-	1050 000
0–2 år	423	-	147 000
3–6 år	572	-	190 000
7–9 år	496	-	167 000
Pojkar 10–18 år	1726	1327	546 000
10–12 år	604	492	193 000
13–15 år	588	460	186 000
16–18 år	534	375	167 000
Flickor 0–18 år	3058	-	995 000
0–2 år	370	-	139 000
3–6 år	545	-	180 000
7–9 år	523	-	160 000
Flickor 10–18 år	1620	1315	517 000
10–12 år	581	486	183 000
13–15 år	577	473	176 000
16–18 år	462	356	158 000

Familj

I denna rapport särredovisar vi dels om barnen bor med båda sina ursprungliga föräldrar eller bara med mamman eller pappan och dels om familjen består av ett sammanboende föräldrapar eller av en ensamstående förälder. Här finns också en indelning efter antal syskon.

Tablå 4
Familj. Antal barn samt skattat antal i befolkningen.

	0–18 år		10–18 år	
	Antal i de intervjuade hushållen	Skattat antal 2002-03	Antal intervjuade barn	Skattat antal 2002-03
Pojkar	3217	1050 000	1327	546 000
Bor med båda föräldrar	2490	774 000	962	370 000
Bor med mamma	517	212 000	272	136 000
Bor med pappa	190	59 000	93	40 000
Ensamstående förälder	369	187 000	179	115 000
Sammanboende föräldrar	2848	863 000	1148	431 000
Inga syskon	711	243 000	270	122 000
Ett syskon	1647	475 000	601	246 000
Två eller fler syskon	1039	332 000	450	178 000
Flickor	3058	995 000	1315	517 000
Bor med båda föräldrar	2365	732 000	958	347 000
Bor med mamma	515	207 000	281	137 000
Bor med pappa	153	48 000	76	33 000
Ensamstående förälder	360	185 000	189	120 000
Sammanboende föräldrar	2698	811 000	1126	397 000
Inga syskon	621	224 000	269	119 000
Ett syskon	1414	454 000	600	230 000
Två eller fler syskon	1023	317 000	441	166 000

Faderns och moderns födelseland

Den indelning efter faderns respektive moderns födelseland som använts i denna rapport är den som den intervjuade föräldern uppgett. I ombildade familjer är detta inte barnets ursprungliga far eller mor utan mammans eller pappans nya man/kvinna. Detta gäller för cirka 5 procent av barnen 0–18 år. Redovisningen av faderns eller moderns födelseland sker utifrån om urvalspersonen i ordinarie ULF har utländsk respektive svensk bakgrund, dvs. är utrikes född respektive är inrikes född.

Tablå 5
Faderns och moderns födelseland. Antal barn samt skattat antal i befolkningen.

	0–18 år		10–18 år	
	Antal i de intervjuade hushållen	Skattat antal 2002-03	Antal intervjuade barn	Skattat antal 2002-03
Pojkar	3217	1050 000	1327	546 000
<i>Faderns födelseland</i>				
Född utomlands	220	71 000	74	29 000
Infödd svensk	1263	394 000	526	206 000
<i>Moderns födelseland</i>				
Född utomlands	281	102 000	102	47 000
Infödd svensk	1480	482 000	625	264 000
Flickor	3058	995 000	1315	517 000
<i>Faderns födelseland</i>				
Född utomlands	216	68 000	81	30 000
Infödd svensk	1248	386 000	542	203 000
<i>Moderns födelseland</i>				
Född utomlands	296	112 000	100	45 000
Modern infödd svensk	1293	426 000	591	238 000

Faderns och moderns utbildningsnivå

Den indelning efter faderns respektive moderns utbildning som använts i denna rapport är den utbildning som den intervjuade föräldern uppgett. I ombildade familjer är detta inte barnets ursprungliga far eller mor utan mammans eller pappans nya man/kvinna. I denna rapport har en förkortad indelning med endast tre grupper använts:

Förgymnasial utbildning

Folkskola, grundskola eller realskola.

Gymnasial utbildning

Hit förs såväl korta som långa gymnasiala utbildningar, dvs. såväl yrkesinriktade korta utbildningar såsom t.ex. yrkesskola, fackskola, tvåårig yrkesförberedande linje på gymnasieskolan som treårigt teoretiskt gymnasium.

Eftergymnasial utbildning

Hit förs alla eftergymnasiala utbildningar.

Tablå 6
Faderns och moderns utbildningsnivå. Antal barn samt skattat antal i befolkningen.

	0–18 år		10–18 år	
	Antal i de intervjuade hushållen	Skattat antal 2002-03	Antal intervjuade barn	Skattat antal 2002-03
Pojkar	3217	1050 000	1327	546 000
Faderns utbildningsnivå				
Förgymnasial utbildning	155	50 000	73	28 000
Gymnasial utbildning	725	225 000	298	118 000
Eftergymnasial utbildning	605	190 000	229	89 000
Moderns utbildningsnivå				
Förgymnasial utbildning	163	64 000	61	30 000
Gymnasial utbildning	861	294 000	367	159 000
Eftergymnasial utbildning	706	229 000	296	121 000
Flickor	3058	995 000	1315	517 000
Faderns utbildningsnivå				
Förgymnasial utbildning	156	48 000	69	27 000
Gymnasial utbildning	796	246 000	345	128 000
Eftergymnasial utbildning	514	162 000	209	78 000
Moderns utbildningsnivå				
Förgymnasial utbildning	132	50 000	45	21 000
Gymnasial utbildning	759	261 000	335	141 000
Eftergymnasial utbildning	697	228 000	309	121 000

Socioekonomisk indelning

Den socioekonomiska indelningen som tillämpas i denna rapport är en grov indelning efter huruvida barnet ingår i ett arbetarhushåll, tjänstemannahushåll, företagarhusshåll eller övrigt hushåll.

Den socioekonomiska indelningen grupperar hela befolkningen med ledning av nuvarande eller tidigare (eller maka/makes) yrke och anställningsförhållanden. Underlaget för klassificeringen utgörs av uppgifter om yrke och sysselsättningsförhållanden som insamlas i samband med ULF-intervjun. Indelningen baseras dels på yrkets normala organisationstillhörighet, dels på yrkets normala utbildningskrav. Till huvudkategorin "Arbetare" förs yrken som normalt är organiserade inom LO, medan övriga anställda förs till "Tjänstemän". Undergrupperna har sedan klassificerats efter yrkets utbildningskrav. Utbildningskraven är inte begränsade till krav på formell

skolutbildning utan beaktar även för olika yrken normala krav på yrkeserfarenhet och praktik. Krav på tre års yrkeserfarenhet eller två års praktiktjänstgöring har i denna indelning likställts med krav på ett års skolutbildning. Den socioekonomiska indelningen av hushåll bygger på både urvalspersonens och dennes make/maka/sambos yrken enligt en särskild prioriteringsordning.

Arbetare

- Ej facklärd arbetare
Yrken där det normala kravet på utbildning efter grundskola är mindre än två år, t.ex. anläggningsarbetare, brandman, bussförare, jordbruksarbetare, konduktör, sjukvårdsbiträde, sömmerska och truckförare.
- Facklärd arbetare
Yrken där det normalt krävs minst två års utbildning efter grundskola, t.ex. bagare, damfrisör, elektriker, mekaniker, plåtslagare, typograf och undersköterska.

Tjänstemän

- Lägre tjänstemän
Yrken med krav på mindre än tre års utbildning efter grundskola, t.ex. apotekstekniker, biblioteksbiträde, bilinstruktör, ekonomiföreståndare, polisassistent, telefonist och vaktmästare.
- Tjänstemän på mellannivå
Yrken med krav på minst tre men ej sex års utbildning efter grundskola, t.ex. verkmästare, ingenjör, lägstadielärare och sjuksköterska.
- Högre tjänstemän (inkl. fria yrkesutövare med akademikeryrken)
Yrken med krav på minst sex års utbildning efter grundskola, t.ex. tandläkare, högstadielärare, byrådirektör, socialassistent, civilingenjör samt ledande befattningar som byråchef och verkställande direktör.

Företagare

I gruppen företagare återfinns grupperna företagare och lantbrukare.

Övriga grupper

I den socioekonomiska indelningen ingår utöver arbetare, tjänstemän och gruppen företagare/lantbrukare också hemarbetande, ålderspensionärer, förtidspensionärer/långvarigt arbetslösa och slutligen studerande.

Tablå 7
Hushållets socioekonomiska indelning. Antal barn samt skattat antal i befolkningen.

	0–18 år		10–18 år	
	Antal i de intervjuade hushållen	Skattat antal 2002-03	Antal intervjuade barn	Skattat antal 2002-03
Pojkar	3217	1050 000	1327	546 000
Arbetarhushåll	870	296 000	339	151 000
Tjänstemannahushåll	1804	567 000	784	311 000
Företagarhushåll	355	113 000	145	56 000
Övriga hushåll	188	74 000	59	28 000
Flickor	3058	995 000	1315	517 000
Arbetarhushåll	806	269 000	341	141 000
Tjänstemannahushåll	1710	536 000	759	289 000
Företagarhushåll	344	110 000	147	56 000
Övriga hushåll	198	80 000	68	31 000

Hushållets disponibla inkomst

Disponibla inkomster utgörs av hushållets arbetsinkomster, kapitalinkomster samt bidrag, minus direkta inkomstskatter. I denna rapport redovisas den disponibla inkomsten per konsumtionsenhet dvs. på de antal personer som bor i hushållet. I redovisningen av familjens disponibla inkomst har barnfamiljernas disponibla inkomster delats in i fyra olika grupper (kvartiler). De 25 procent av familjerna som har lägst disponibel inkomst, de 25 procent som har högst disponibel inkomst samt mellan dessa två grupper nedre mediagrupp och övre mediagrupp.

Tablå 8
Hushållets disponibla inkomst. Antal barn samt skattat antal i befolkningen.

	0–18 år		10–18 år	
	Antal i de intervjuade hushållen	Skattat antal 2002-03	Antal intervjuade barn	Skattat antal 2002-03
Pojkar	3217	1050 000	1327	546 000
Lägsta kvartil	857	310 000	343	150 000
Lägre median kvartil	805	262 000	344	144 000
Högre median kvartil	789	243 000	321	127 000
Högsta kvartil	766	236 000	319	124 000
Flickor	3058	995 000	1315	517 000
Lägsta kvartil	809	285 000	330	140 000
Lägre median kvartil	913	269 000	354	143 000
Högre median kvartil	785	242 000	349	128 000
Högsta kvartil	651	200 000	282	106 000

Hushållets ekonomiska situation

Med hushållets ekonomiska situation menas här huruvida hushållet har svårt att klara respektive klarar sina löpande utgifter.

Tablå 9
Hushållets ekonomiska situation. Antal barn samt skattat antal i befolkningen.

	0–18 år		10–18 år	
	Antal i de intervjuade hushållen	Skattat antal 2002-03	Antal intervjuade barn	Skattat antal 2002-03
Pojkar	3217	1050 000	1327	546 000
Svårt att klara löpande utgifter	630	233 000	239	110 000
Klarar löpande utgifter	2566	810 000	1082	434 000
Flickor	3058	995 000	1315	517 000
Svårt att klara löpande utgifter	623	233 000	244	116 000
Klarar löpande utgifter	2420	756 000	1069	400 000

Region

Genom att indela landets kommuner efter befolkningstäthet har sex s.k. homogenitetsregioner (H-regioner) erhållits. Kommunerna förs till de olika regionerna efter det lokala och regionala befolkningsunderlagets storlek. Regionerna är således i princip inte geografiskt sammanhängande. De definieras på följande sätt:

H1 Stockholm

Stockholm/Södertäljes A-region

H2 Göteborg och Malmö

Göteborgs A-region och Malmö/Lund/Trelleborgs A-region

H3 Större städer

Kommuner med mer än 90 000 invånare inom 30 kilometers radie från kommuncentrum

H4 Södra mellanbygden

Kommuner med mer än 27 000 och mindre än 90 000 invånare inom 30 kilometers radie från kommuncentrum samt med mer än 300 000 invånare inom 100 kilometers radie från samma punkt

H5 Norra tätbygden

Kommuner med mer än 27 000 och mindre än 90 000 invånare inom 30 kilometers radie från kommuncentrum samt med mindre än 300 000 invånare inom 100 kilometers radie från samma punkt

H6 Norra glesbygden

Kommuner med mindre än 27 000 invånare inom 30 kilometers radie från kommuncentrum

Namnen på H4–H6 antyder viss huvudsaklig belägenhet men dessa regioner kan även innehålla kommuner från andra delar av landet. Så ingår till exempel Gotland och delar av Öland i H5 Norra tätbygden. Uppgifter om H-region kan sägas vara ett mått på urbaniseringsgrad. Den kan bland annat förväntas spegla olikheter i struktur vad gäller utbud av samhällelig och kommersiell service.

Indelningen i H-regioner finns redovisad i "Regionala koder för icke-administrativa områden", Meddelanden i samordningsfrågor, MIS 1986:4, SCB.

I denna rapport har en sammanslagning av olika regioner gjorts till en redovisning enligt följande:

- Storstadsområden (H1 och H2)
- Större städer (H3)
- Övriga kommuner (H4–H6)

Tablå 10

Region. Antal barn samt skattat antal i befolkningen.

	0–18 år		10–18 år	
	Antal i de intervjuade hushållen	Skattat antal 2002-03	Antal intervjuade barn	Skattat antal 2002-03
Pojkar	3217	1 050 000	1327	546 000
Storstadsområden	1044	366 000	386	168 000
Större städer	1204	378 000	509	205 000
Övriga kommuner	969	306 000	432	173 000
Flickor	3058	995 000	1315	517 000
Storstadsområden	975	341 000	374	156 000
Större städer	1166	364 000	514	197 000
Övriga kommuner	917	290 000	427	164 000

Bilaga Rapportförteckning

I serien Levnadsförhållanden har följande rapporter utkommit:

1	Hälsa och sjukvårds- konsumtion 1974	18	Ensamhet och gemenskap – perspektiv på social förän- kring 1976
2	Sysselsättning och arbetsplatsförhållanden 1974	19	Regionala levnadsnivåvaria- tioner 1975/76
3	Boendeförhållanden 1974	20	Hur jämställda är vi? 1975/77
4	Utbildning och studie- deltagande 1974	21	Om barns villkor
5	Ekonomiska förhållanden 1974	22	Social rapport om ojämlik- heten i Sverige
6	Levnadsförhållanden – utveckling och nuläge enligt tillgänglig statistik	23	Våra dagliga resor. Behov och resurser
7	Sysselsättning och arbetstider 1975	24	Offer för vålds- och egendomsbrott 1978
8	Översikt över välfärdens fördelning 1975	25	Handikappad. Delaktig och jämlig? 1977/78
9	Invandrarnas levnads- förhållanden 1975	26	Data om invandrare
11	Hälsa och sjukvårds- konsumtion 1975	27	Social Report on Inequality in Sweden
12	Arbetsmiljö 1975	28	Välfärd för vem?
13	Boendeförhållanden 1975	29	De studerandes ekonomi och levnadsstandard 1976/78
14	Utbildning, vuxenstudier och förvärsarbete 1975	30	Ekonomisk stagnation – vad har hänt med välfärden? 1975–1981
15	Arbetsförhållanden och sjukfrånvaro	31	Politiska resurser 1978
16	Låginkomstfamiljerna – vilka de är och hur de lever 1975/76	32	Arbetsmiljö 1979
17	Fritidsaktiviteter 1976		

33	Perspektiv på välfärden 1982	57	Minskad lönespridning 1968-1981
34	Skattereformens fördelnings-effekter	58	Inequality in Sweden
35	Utbildning och utbildnings-effekter	59	Så använder vi tiden
36	Arbetslöshetens offer	60	Jordbrukarnas levnads-förhållanden 1975-1987
37	Oregelbundna och obekväma arbetstider	61	Arbetsmiljö 1986-1987. Preliminära resultat (tabeller)
38	Tema invandare	62	Barns levnadsvillkor
39	Hushållens förmögenheter årsskiftet 1981/82	63	Leva i Västervik
40	Vem utnyttjar den offentliga sektorns tjänster?	64	Ungdomars inträde i arbetslivet 1973-1985
41	Handikappade	65	Sysselsättning, arbetstider, arbetsmiljö 1986-1987
42	Ohälsa och sjukvård 1975-1983	66	Offer för vålds- och egendomsbrott 1978-1989
43	Pensionärer	67	Vuxnas studiedeltagande 1975-1989
44	Våra dagliga resor. Behov och resurser 1978-1983	68	Ohälsa och sjukvård 1988-89. Preliminära resultat (tabeller)
45	Boende 1975-1983	69	Tema invandrare
46	Den svenske bonden	70	Mer eller mindre arbete? - löntagarnas arbetstids-önskemål
47	Sysselsättning 1975-1983 (tabellsammanställning)	71	Familj i förändring
49	Tandhälsa och tandvård	72	Sociala relationer 1988-89. Tabeller
50	Det svenska klassamhället 1975-1985	73	Några medicinska handikappgruppers levnadsförhållanden
51	Ojämligheten i Sverige 1975-1985	74	Handikappade 1975 -1989
52	Socialbidragstagarna 1983-1985	75	Facklig anslutning och aktivitet 1980-89
53	Perspektiv på välfärden 1987	76	Ohälsa och sjukvård 1980-1989
54	Ett decennium av stagnerande real inkomster		
56	Fritid 1982-1983		

77	Utbildning och uppväxtförhållanden	95	Ohälsa och sjukvård 1980–2000
78	Arbetsförhållanden, ohälsa och sjukfrånvaro 1975-1989	96	Integration till svensk välfärd? Om invandrares välfärd på 90-talet
79	I Tid och Otid. En undersökning om kvinnors och mäns tidsanvändning 1990/91	97	Funktionshindrade 1988-1999
80	Tidsanvändningsundersökningen 1990/91. Tabeller	98	Föreningslivet i Sverige (Välfärd; Socialt kapital; Demokratiskola)
81	Pensionärer 1980–1989	99	Tid för vardagsliv
82	Våra dagliga resor 1982-1991	100	Välfärd och ofärd på 90-talet
83	Vilka ungdomar motionerar mer?	101	Associational life in Sweden (General Welfare, Social Capital, Training in Democracy)
84	Boende 1975-1991	102	Politiska resurser och aktiviteter 1992–2001
85	Fritid 1976-1991	103	Fritid 1976–2002
86	Föreningslivet i Sverige - en statistisk belysning	104	Offer för våld och egendomsbrott 1978–2002
87	Barns hälsa 1988-89	105	Bruk och missbruk, vanor och ovanor – Hälsorelaterade vanor 1980–2002
88	Offer för vålds- och egendomsbrott 1978–1993	106	Perspektiv på välfärden 2004
89	Barn och deras familjer 1992–93	107	Så bor vi i Sverige
90	Politiska resurser och aktiviteter 1978–1994	108	Ungdomars etablering: Generationsklyftan 1980–2003
91	Välfärd och ojämlikhet i 20-årsperspektiv 1975–1995	109	Sysselsättning, arbetstider och arbetsmiljö 2002–2003
92	Sysselsättning, arbetstider och arbetsmiljö 1994–95		
93	Äldres levnadsförhållanden 1980–1999		
94	Tandhälsa och tandvårdsutnyttjande 1975-1999		

I serien Levnadsförhållanden har även följande appendix utkommit:

- 1 Teknisk rapport avseende 1974 års undersökning av levnadsförhållanden
- 2 Försök med hushållsansats i SCB:s undersökningar av levnadsförhållanden. En mätteknisk och statistisk utvärdering (slut)
- 3 Teknisk rapport avseende 1975 och 1976 års undersökning av levnadsförhållanden (slut)
- 4 Teknisk rapport avseende 1977 och 1978 års undersökning av levnadsförhållanden
- 5 Förändringsskattningar i undersökningarna av levnadsförhållanden (ULF). En redovisning av metodstudier och rekommenderad metodik
- 6 Teknisk rapport avseende 1980-81 års undersökning av levnadsförhållanden
- 7 Teknisk rapport avseende 1982-83 års undersökning av levnadsförhållanden
- 8 Återintervjustudier i undersökningarna av levnadsförhållanden (ULF) 81, 83 och 84
- 9 Mätproblem i surveyfrågor. Analys av variationen i tillförlitlighet
- 10 Den socioekonomiska indelningen (SEI) i tre SCB-undersökningar
- 11 Kvaliteten vid retrospektiva frågor om tidigare yrkesexponering. En utvärdering av yrkeshistoriken i undersökningarna av levnadsförhållanden (ULF)
- 12 Återintervjustudie i undersökningen av levnads förhållanden (ULF) 1989
- 13 Teknisk rapport avseende 1984-85 års, 1986-87 års och 1988-89 års undersökning av levnadsförhållanden
- 14 Genomlysning av undersökningen av levnadsförhållanden (ULF)
- 15 Teknisk rapport avseende 1990-91 års och 1992-93 års undersökning av levnadsförhållanden
- 16 The Swedish Survey of Living Conditions. Design and methods

Supplement till Appendix 15 och 16:

Teknisk information om ULF 1994-99. Finns endast på SCB:s hemsida www.scb.se

- 17 Analys av bortfallet bland "utsatta" grupper i Undersökningen av levnadsförhållanden (ULF) 1986-1999

In English

Summary

This report provides a statistical illustration of the living conditions of children and youth. Different aspects of these living conditions are described based on interviews with the children themselves (aged 10–18 years) as well as on interviews with parents about their children (children aged 0 to 18 years).

The report includes data on:

- children's families
- children's housing
- children's finances and tangible assets
- children's leisure time
- children's view of school and society
- children's health and wellbeing.

The report describes living conditions for girls and boys of different age groups, in different parts of the country and in different types of families.

The data is based on surveys of the Swedish people's living conditions – the Living Conditions Survey (ULF) – that Statistics Sweden conducts annually. The survey years 2002 and 2003 are central.

Children's families

Three in four children and youth aged 0 to 18 years live within a family which includes their natural parents. This means that 1,5 million of Sweden's 2 million children and youth aged 0 to 18 years live with both parents while 0,5 million children and youth (or 27 per cent) have parents which are separated or have never lived together. Five per cent alternate living approximately half-time with their mother and approximately half-time with their father.

Since the beginning of the 1990s up until 2003-04, the share of children and youth living within a family with both natural parents has decreased by some 5 percentage points while the share that live alternatively with either their mother or their father has increased by 4 percentage points. The share of children and youth living

mostly with one parent remains unchanged. Similarly, the share living with a single parent or with a natural parent within a step-family is thought to have remained unchanged since the beginning of the 1990s.

One in three children and youth, not living with their natural parents, live in a reconstituted family. Two in three live with a single parent. Eighteen per cent of all children and youth aged 0 to 18 years live (mostly) with their mother and only 3 per cent live (mostly) with their father.

Children and their families

The vast majority of children and youth get along well with their parents. More children, however, get along well with their mother (92 per cent) than with their father (85 per cent). According to the children themselves, it is also mother which to a greater degree has time for them. Most children, moreover, turn to their mother when they are concerned or worried over something.

Children's housing

It is common to know many people in one's neighbourhood. Almost all children feel safe in their neighbourhood during the daytime. Younger children, particularly girls, report feeling unsafe during the evening to a greater degree than older children. Among children aged 10 to 12 years, 45 per cent of girls and 36 per cent of boys feel unsafe in the evening.

Children's finances and tangible assets

For the most part, children and youth have some form of personal economy. The most common source of income consists of some form of weekly or monthly allowance or, a part or the whole of a child or student subsidy. However, many young people also work. Twenty-nine per cent of lower and upper secondary school students have worked at some time in the last 12 months. Twelve per cent have worked at least once a week and 11 per cent at least once a month.

From a material point of view, today's 10 to 18 year olds are well-off. Fifty-six per cent have their own television, 34 per cent their own computer and 75 per cent their own mobile telephone. More boys than girls have their own television and computer. On the other hand, more girls than boys have their own mobile telephone.

Children and leisure time

Participation in sports during one's leisure time is common. Among 10 to 18 year olds, 68 per cent report participating in a sport within some club or association at least once a week. It is younger children who foremost practice sports on their leisure time. In terms of activities organised or sponsored by an association, membership in a sports association is most common among both boys and girls.

More girls than boys read books during their leisure time. Just under 23 per cent of girls and 16 per cent of boys read books every day. Girls also go to libraries, theatre productions and concerts more often than boys.

Many meet up with friends during their leisure time. Just under 41 per cent of boys and 35 per cent of girls meet up with friends every day. Television and video viewing is also widespread among children. Half of the children aged 10 to 18 watches TV for 1 to 2 hours during *a usual day*. Helping out with work in the home is not so common and usually consists of helping out 1 to 2 hours *a week*.

Children on school and society

About half of the students in middle school, lower secondary school and upper secondary school place high requirements on themselves in terms of performance at school. This share, however, increases markedly with age and is highest among girls in upper secondary school.

A clear majority of students, nearly 9 out of 10, feel safe in school. The offensive treatment of others is nevertheless observed. In lower secondary school, 28 per cent of students report that there is someone in their class who is bullied. The corresponding shares in middle school and upper secondary school are, respectively, 22 and 13 per cent.

To take action as a show of protest or in order to cause change is more common among girls than among boys. Fifty-one per cent of girls report that they have demonstrated, written a Letter to the Editor or attended a political meeting within the last 12 months. The corresponding share among boys is 36 per cent.

Children on health and wellbeing

The vast majority of children is often in a good mood, is satisfied with themselves and their appearance and believes that they will have a good future. A greater proportion of the boys rather than the

girls and a greater proportion of the younger children rather than the older ones are satisfied with themselves and their appearance.

In addition, girls report often feeling sad and nervous to a greater extent than boys. Even psychosomatic problems such as headaches, stomach troubles and feelings of stress are more common among girls than boys. These are in several cases also more common among older children rather than younger children.

A note of thanks

We would like to express appreciation to our survey respondents – the people, enterprises, government authorities and other institutions of Sweden – with whose cooperation Statistics Sweden is able to provide reliable and timely statistical information meeting the current needs of our modern society.

Barns villkor

I denna rapport ges en statistisk belysning av barns och ungas levnadsvillkor. Levnadsförhållandena beskrivs i ett flertal olika avseenden utifrån intervjuer med föräldrar och med barnen själva.

Rapporten innehåller uppgifter om:

- Barnens familjer
- Barnens boende
- Barnens ekonomi och materiella tillgångar
- Barnens fritid
- Barnens syn på skolan och samhället
- Barnens välbefinnande och hälsa

Rapporten ger en beskrivning av villkoren för flickor och pojkar i olika åldrar, i olika delar av landet samt i olika typer av familjer.

Uppgifterna är baserade på de undersökningar av svenska folkets levnadsförhållanden (ULF) som SCB genomför årligen. Tyngdpunkten ligger på undersökningarna år 2002 och 2003 där 10–18-åringar själva fått komma till tals och där särskild tonvikt i den ordinarie undersökningen lades på familjeförhållanden för dagens barn (0–18 år). I några avseenden beskrivs även utvecklingen fram till 2004.

Övriga publikationer i serien Levnadsförhållanden förtecknas i slutet av rapporten.

ISSN 0347-7193
ISBN 91-618-1290-0

Statistikpublikationer kan beställas från SCB, Publikationstjänsten, 701 89 ÖREBRO-, e-post: publ@scb.se, telefon: 019-17 68 00, fax: 019-17 64 44. De kan också köpas genom bokhandeln eller direkt hos SCB, Karlavägen 100 i Stockholm. Aktuell publicering redovisas på vår webbplats (www.scb.se). Ytterligare hjälp ges av Bibliotek och information, e-post: information@scb.se, telefon: 08-506 948 01, fax: 08-506 948 99.

Statistical publications can be ordered from Statistics Sweden, Publication Services, SE-701 89 ÖREBRO, Sweden (phone: +46 19 17 68 00, fax: +46 19 17 64 44, e-mail: publ@scb.se). If you do not find the data you need in the publications, please contact Statistics Sweden, Library and Information, Box 24300, SE-104 51 STOCKHOLM, Sweden (e-mail: information@scb.se, phone: +46 8 506 948 01, fax: +46 8 506 948 99).

